

บทที่ 3

เกณฑ์การจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ย ตามแนวทางกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

3.1. รูปแบบการจัดเก็บภาษี

ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเก็บภาษีจากฐานเงินได้เป็นหลัก¹ โดยจัดเก็บจากเงินได้ทั่วไป (ordinary income) และผลได้จากทุน (capital gains)²

เงินได้ทั่วไป หมายถึง เงินได้และผลประโยชน์ใด ๆ จากการขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็็นสินทรัพย์ประเภททุนหรือทรัพย์สิน

ผลได้จากทุน หมายถึง ผลประโยชน์ที่ได้จากการขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สิน'บวกด้วยราคาตลาดที่เป็นธรรม (fair market value) ของทรัพย์สินหรือบริการ ซึ่งผู้เสียภาษีจะรับรู้ผลได้จากทุนเป็นรายได้เฉพาะส่วนที่เกินกว่ามูลค่าของทรัพย์สิน โดยคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินจากมูลค่าทรัพย์สินเบื้องต้นบวกกับมูลค่าการปรับปรุงทรัพย์สินหักด้วยค่าเสื่อมราคา²

สหรัฐอเมริกาแบ่งแยกฐานการจัดเก็บภาษีออกเป็น 7 ฐาน คือ ภาษีเงินได้ ภาษีการจ้างงาน ภาษีทรัพย์สิน ภาษีจากการโอนทรัพย์สิน ภาษีจากธุรกรรม ภาษีสรรพสามิต และภาษีเบ็ดเตล็ด

² ภาษีมูลค่าเพิ่มไม่มีการจัดเก็บอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกามีเพียงบางมลรัฐเท่านั้นที่ใช้ระบบนี้ เช่น มลรัฐมิชิแกน

¹ Code Section 1001 (C)

² CCH Tax Law Editors, U.S. Master Tax Guide, (Commerce Clearing House, INC, 1994), P.418

อย่างไรก็ตาม ผลได้จากทุนจะถูกรวมอยู่ในเงินได้ทั้งหมดของผู้เสียภาษี ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาใช้รูปแบบการจัดเก็บภาษีตามระบบรวมเงินได้ (global or unitary character)³ ดังนั้น ผู้เสียภาษีต้องนำเงินได้ทุกประเภทมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีโดยไม่มีการแบ่งแยกประเภทเงินได้เพื่อเสียภาษีแตกต่างกัน ทั้งนี้ เงินได้ทั้งหมดไม่ว่าจะมีแหล่งที่มาจากที่ใด (all income from whatever source derived) จะถูกจัดเก็บภาษีในลักษณะเดียวกันและอัตราเดียวกัน (จะแตกต่างจากระบบแบ่งแยกประเภทเงินได้ (schedular system) ซึ่งทำการแบ่งแยกประเภทเงินได้และเสียภาษีในเงินได้แต่ละประเภทตามอัตราที่แตกต่างกันไป) โดยทำการจัดเก็บภาษีจากหน่วยภาษีที่เป็นบุคคลธรรมดา (individual) บริษัท (corporations) กองมรดก (estate) และกองทรัสต์สิน (trust) นอกจากนี้ ตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาจะทำการจัดเก็บภาษีใน 2 ระดับ คือ ระดับรัฐบาลกลาง (Federal Tax) และระดับมลรัฐหรือท้องถิ่น (State Tax or Local Tax)^{**} ซึ่งสามารถแบ่งแยกประเภทการจัดเก็บออกเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Individual Income Tax) ภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax) และภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax)

³ Harvard Law School, World Tax Series, (Commerce Clearing House, INC. 1963), P. 365-366

กองมรดกและกองทรัสต์สินเป็นหน่วยภาษีซึ่งถูกจัดเก็บเป็นหน่วยภาษีเมื่อมิได้ทำการโอนผลประโยชน์หรือมรดกให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ และในกรณีที่ทำการโอนผลประโยชน์หรือมรดกให้แก่ผู้รับผลประโยชน์ ภาษีจะไม่ถูกจัดเก็บที่กองมรดกหรือกองทรัสต์สินแต่จะจัดเก็บที่ผู้รับประโยชน์แทน

^{**} ภาษีในระดับรัฐบาลกลางจะจัดเก็บจากประโยชน์ที่ได้รับทุกชนิดที่มีมูลค่า ยกเว้นการได้มาโดยการให้หรือทางมรดก ส่วนภาษีมลรัฐหรือท้องถิ่นจะจัดเก็บจากการขายและทรัสต์สิน-พรณา ผดุงเกียรติวงศ์, หลักการจัดเก็บภาษีอากรในตราสารหนี้

3.1.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจัดเก็บจากบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติสหรัฐอเมริกา (United State Citizen) และผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (Resident alien)¹ ในอัตราภาษีและวิธีปฏิบัติอย่างเดียวกัน โดยจัดเก็บจากเงินได้ที่บุคคลธรรมดาได้รับไม่ว่าจะได้รับจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือไม่ตามหลักแหล่งเงินได้ทั่วโลก (World Wide Income Basis) และจัดเก็บภาษีจากบุคคลธรรมดาที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (Non-resident alien) เฉพาะเงินได้ที่ได้รับจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกาตามหลักแหล่งเงินได้ (Source Rule)⁴ โดยทำการจัดเก็บภาษีจากเงินได้ทั้งหมดที่บุคคลธรรมดาได้รับ (Gross income) ในอัตราตามตารางอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา⁵ ดังนั้น ดอกเบี้ยจะถูกจัดเก็บภาษีในอัตราเดียวกันกับเงินได้ประเภทอื่น ๆ โดยไม่มีความแตกต่างทางด้านภาระภาษีของเงินได้ต่างประเภทกัน นอกจากนี้จะไม่มีการแบ่งแยกระหว่างบุคคลธรรมดากับธุรกิจที่ไม่อยู่ในรูปนิติบุคคล เช่น ห้างหุ้นส่วน (partnership)⁶ ดังนั้น รายได้ของธุรกิจที่ไม่อยู่ในรูปนิติบุคคลจึงถือเป็นเงินได้ของบุคคล

¹ ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ผู้ที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นการถาวรอย่างถูกกฎหมายคนเข้าเมือง ("ผู้ถือกรีนการ์ด") และผ่านการทดสอบ "substantial presence test" (อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างน้อยที่สุด 183 วันในปีภาษีนั้น หรืออยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างน้อยที่สุด 31 วันในปีภาษีและจำนวนวันที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งหมดรวมกับจำนวนที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาใน 2 ปีก่อนหน้าปีภาษีปัจจุบันลดลงเพียง 1 ใน 3 ของของปีแรกก่อนปีภาษีปัจจุบัน และลดลง 1 ใน 6 สำหรับปีที่สองก่อนปีภาษีปัจจุบัน ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่า 183 วัน- Code Section 7701 (b))

⁴ Price Waterhouse, *Individual Taxed A Worldwide Summary*, (USA : Price Waterhouse, 1987), P. 300

⁵ อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเป็นอัตราก้าวหน้า (progressive rate) โดยจัดเก็บในอัตราตั้งแต่ 15% - 39.6% แตกต่างกันไปตามสถานะของบุคคล เช่น โสด สมรส หรือหัวหน้าครอบครัว-รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้ายภาคผนวก ง

⁶ ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีการจัดเก็บภาษีในระดับห้างหุ้นส่วน เนื่องจากห้างหุ้นส่วนตามกฎหมายภาษีอากรแล้วมีลักษณะคล้ายรางน้ำ (conduit) หรือท่อส่ง (pipe line) ซึ่งมีหน้าที่เพียง

กรรมตาผู้เป็นหุ้นส่วนหรือเจ้าของเมื่อได้รับ ซึ่งตาม Internal Revenue Code (ประมวลรัษฎากร สหรัฐอเมริกา) แบ่งแยกเงินได้ออกเป็น 15 ประเภทแต่ไม่จำกัดเพียงเท่านั้น⁵ เป็นการแบ่งแยกประเภทเงินได้ตามลักษณะของเงินได้โดยมีได้คำนึงถึงรูปแบบสัญญาทางกฎหมาย โดยแบ่งแยกเงินได้เพื่อประโยชน์ในการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้บางประเภทเพื่อการส่งเสริมการออมหรือการลงทุน เช่น การยกเว้นไม่จัดเก็บภาษีดอกเบี๋ยพันธบัตรเทศบาลและพันธบัตรท้องถิ่น และเพื่อประโยชน์ในการหักค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้บางประเภท ซึ่งผู้เสียภาษีสามารถหักค่าใช้จ่าย⁶ ได้เฉพาะค่าใช้จ่ายจากการลงทุน (investment deductions)⁶ เช่น ดอกเบี๋ยจากการลงทุนในหลักทรัพย์ และค่าใช้จ่ายในการค้าหรือธุรกิจ (trade or business deduction) หากเป็นค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล (personal expense) จะไม่สามารถนำมาหักออกจากเงินได้ได้ ยกเว้น ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคลบางกรณีที่กฎหมายยอมให้หักได้ เช่น ดอกเบี๋ยจากการซื้อบ้านซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยสำคัญ

ส่งผ่านเงินได้ทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคน และภาษีจะถูกจัดเก็บที่ผู้เป็นหุ้นส่วนแทน

⁵ I.R.C § 61

ค่าใช้จ่ายสำหรับบุคคลธรรมดาสามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. d-for (deductions for AGI) คือ ค่าใช้จ่ายที่สามารถนำไปหักออกจากเงินได้ทั้งหมดที่ผู้เสียภาษีได้รับ เช่น ดอกเบี๋ยจากการค้าหรือธุรกิจ ค่าเลี้ยงดูสามีหรือภรรยาหลังการหย่า เป็นต้น
2. d-from (deduction from AGI) แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ค่าใช้จ่ายตามรายการ (itemize deductions) เช่น ค่ารักษาพยาบาล ดอกเบี๋ยจากการลงทุน ดอกเบี๋ยจากการซื้อบ้าน ดอกเบี๋ยจากการชำระภาษีไม่ครบ เป็นต้น

2.2 ค่าลดหย่อนส่วนบุคคล (exemption)

d-for เป็นค่าใช้จ่ายที่หักจากเงินได้ทั้งหมด (gross income) และ d-from เป็นค่าใช้จ่ายที่หักจากเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายประเภท d-for (Adjust gross income) โดยจะหักได้เฉพาะจำนวนที่มากกว่าค่าใช้จ่ายพื้นฐาน (standard deduction)

⁶ I.R.C. § 163 (d) (1) ค่าใช้จ่ายจากการลงทุนจะหักได้ไม่เกินจำนวนเงินได้จากการลงทุน (net investment income)

(qualified residence interest) อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นการเสียภาษี (tax-exempt) จะไม่สามารถนำมาหักค่าใช้จ่ายได้ เช่น ค่าใช้จ่ายจากการซื้อพันธบัตรท้องถิ่นหรือพันธบัตรเทศบาล เนื่องจากหากยินยอมให้นำค่าใช้จ่ายดังกล่าวมาหักได้จะเป็นการได้ประโยชน์สองเท่าของภาระภาษี (double benefit) ครั้งแรกในการได้รับการยกเว้นภาษี และครั้งที่ 2 ในการหักค่าใช้จ่าย ตามแนวความคิดที่ว่า “เงินจำนวนเดียวกันไม่ควรได้รับการหักค่าใช้จ่าย 2 ครั้งโดยผู้เสียภาษีคนเดียวกัน (the same dollars should not be deducted by the same tax payer for more than once)”⁷

3.1.2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล

นิติบุคคลเป็นบุคคลสมมติตามกฎหมายและเป็นบุคคลต่างหากจากผู้ถือหุ้น ดังนั้นนิติบุคคลจะมีหลักเกณฑ์การเสียภาษีบางอย่างที่แตกต่างจากบุคคลธรรมดา เช่น เกณฑ์การรับรู้รายได้ นิติบุคคลจะรับรู้รายได้ตามเกณฑ์คงค้างทางบัญชี (accrual basis) ในขณะที่บุคคลธรรมดาจะรับรู้รายได้ตามเกณฑ์เงินสด (cash basis) และการหักค่าใช้จ่าย (deductions) ซึ่งค่าใช้จ่ายบางประเภทจะมีได้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น เช่น การหักค่าลดหย่อนผู้อยู่ในปกครอง

หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะคล้ายคลึงกับประมวลรัษฎากรไทยแต่จะแตกต่างกันในบางส่วน กรณีบุคคลธรรมดาหากเป็นดอกเบี้ยจากการประกอบธุรกิจหรือการค้าสามารถนำมาหักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมาแล้วแต่ประเภทของธุรกิจ หรือจะหักค่าใช้จ่ายตามที่เป็นจริงหรือสมควรก็ได้โดยต้องมีหลักฐานซึ่งพิสูจน์ได้ว่าใครเป็นผู้รับ เช่น ใบเสร็จรับเงินซึ่งระบุชื่อของผู้รับเงินและเลขบัตรประจำตัวประชาชน แต่จะแตกต่างกันในกรณีที่ผู้เสียภาษีไม่สามารถนำดอกเบี้ยซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อที่อยู่อาศัยมาหักได้ทั้งจำนวน แต่จะสามารถหักเป็นค่าลดหย่อนได้ในจำนวนไม่เกิน 10,000 บาท ในแต่ละปีภาษี แต่กรณีของสหรัฐอเมริกาจะสามารถนำดอกเบี้ยที่จ่ายไปเพื่อการซื้อที่อยู่อาศัยมาหักค่าใช้จ่ายได้ทั้งจำนวนโดยไม่มีเพดานขั้นสูง (qualified resident interest) และกรณีนิติบุคคลเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยจะคล้ายคลึงกันซึ่งเป็นการหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรในการประกอบธุรกิจ

⁷ Joseph M. Dodge, the logic of tax, (West Publishing Co., 1989), P. 20-21

(dependency exemption) ค่าเลี้ยงดูสามีหรือภริยาหลังการหย่า (alimony payments) เป็นต้น

ตามกฎหมายแบ่งแยกนิติบุคคลออกเป็น 4 รูปแบบเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษี ได้แก่ บริษัทรูปแบบ C (C Corporations) บริษัทรูปแบบ S (S Corporations) ห้างหุ้นส่วน (Partnerships) และกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorships) ซึ่งจะถูกจัดเก็บภาษีต่างกัน ดังนี้

1. หน่วยภาษีในรูปนิติบุคคล หมายถึง บริษัทซึ่งได้รับการจัดตั้งตามกฎหมาย ได้แก่ C Corporations ซึ่งนิติบุคคลจะถูกจัดเก็บภาษีใน 2 ระดับ คือ ระดับบริษัทจากรายได้และระดับผู้ถือหุ้นจากเงินปันผล

2. หน่วยภาษีประเภท pass through entity* ได้แก่ S Corporations** ห้างหุ้นส่วน (Partnerships)*** และกิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorships) ซึ่งไม่มีภาระภาษีจากรายได้ที่ได้รับ แต่จะเสียภาษีที่ระดับผู้ถือหุ้น หรือหุ้นส่วน หรือผู้เป็นเจ้าของ จากส่วนแบ่งที่ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้เป็นเจ้าของ ได้รับจากหน่วยภาษีประเภท pass through entity

หน่วยภาษีในรูปนิติบุคคลจะถูกจัดเก็บภาษีในอัตราที่เพิ่มขึ้นและลดลงเมื่อเงินได้ถึงระดับที่กฎหมายกำหนด และเพิ่มขึ้นเมื่อเงินได้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และลดลงอีกครั้งหนึ่ง

* หน่วยภาษีประเภท pass through entity คือ หน่วยภาษีซึ่งส่งผ่านเงินได้ให้แก่หน่วยภาษีที่แท้จริง

** บริษัทซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลธรรมดาไม่เกิน 35 คนและเลือกที่จะเสียภาษีในบริษัทรูปแบบ S

*** ห้างหุ้นส่วนจะรวมไปถึงสมาคม (association) กลุ่ม (group) กลุ่มการลงทุน (pool) กิจการร่วมค้า (joint venture) คณะบุคคล (syndicate) และองค์กรอื่นใดที่ไม่จดทะเบียน (unincorporated organization)

เมื่อเงินได้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดใน 2 ลักษณะ (bubble)^{*} คือ อัตรา 15% - 39% สำหรับรายได้ที่ได้รับตั้งแต่ 0 - 335,000 เหรียญสหรัฐ และอัตรา 34%, 35%, 38% และ 35% ตามลำดับ สำหรับเงินได้ที่ได้รับตั้งแต่ 335,000 - 18,333,333 เหรียญสหรัฐขึ้นไป กล่าวคือ อัตราภาษีจะเพิ่มขึ้นจาก 15% - 39% และอัตราภาษีจะลดลงเหลือ 34% เมื่อเงินได้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และเพิ่มขึ้นในอัตรา 35% - 38% และลดลงอีกครั้งหนึ่งในอัตรา 35% เมื่อเงินได้เกินกว่าระดับที่กฎหมายกำหนด^{**} ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1. นิติบุคคลสัญชาติสหรัฐอเมริกา (Domestic Corporation) คือ นิติบุคคลที่จดทะเบียนจัดตั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา (place of organization) จะต้องนำดอกเบี้ยที่ได้รับมารวมคำนวณกับเงินได้ประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะได้รับจากแหล่งเงินได้ในที่ใดเพื่อเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าจากแหล่งเงินได้ทั่วโลกตามหลัก World Wide Income Basis โดยไม่มีภาระภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากดอกเบี้ยที่ได้รับจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้น จะไม่มีความแตกต่างในภาระภาษีระหว่างเงินได้ต่างประเทศกัน อย่างไรก็ตาม นิติบุคคลจะสามารถหักค่าใช้จ่ายได้เฉพาะค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและสมควรในการประกอบธุรกิจ

2. นิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา (foreign corporations engaged in business within United States)[†] จะถูกจัดเก็บภาษีเฉพาะเงินได้ที่ได้รับจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกาตามหลัก Source Rule

3. นิติบุคคลต่างประเทศที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่มีเงินได้จากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะถูกจัดเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายในอัตรากงที่ (flat rate)

หน่วยภาษีในรูปนิติบุคคลจะถูกจัดเก็บภาษีในลักษณะ bubble ยกเว้นบริษัทผู้ให้บริการเป็นอาชีพ (professional service corporations หรือ PSC) จะเสียภาษีในอัตราเดียวไม่ว่าจะมีเงินได้ในระดับใด (flat rate) เช่น การให้บริการทางการแพทย์ หรือการให้บริการทางบัญชี

^{**} รายละเอียดปรากฏตามตารางอัตราภาษีนิติบุคคลเอกสารแนบท้ายภาคผนวก จ

[†] Harvard Law School, World Tax Series, (Commerce Clearing House, INC. 1963), P. 447-448

ในอัตราร้อยละ 30 ของเงินได้ ยกเว้นกรณีเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศสหรัฐอเมริกา จะได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนอัตราภาษีตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาแต่ละฉบับ⁹

3.1.3 ภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax)

บุคคลธรรมดาผู้ถือสัญชาติสหรัฐอเมริกา บุคคลธรรมดาผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา นิติบุคคลสัญชาติสหรัฐอเมริกา และนิติบุคคลต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁰ จะไม่มีภาระภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากดอกเบี้ยหรือค่าเช่าที่ได้รับ

กรณีบุคคลธรรมดาผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (non-resident taxpayer or NRAs) และนิติบุคคลต่างประเทศซึ่งมิได้ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับดอกเบี้ยจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะต้องเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 30¹¹ ยกเว้นกรณีที่ผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศสหรัฐอเมริกา จะได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนอัตราภาษีตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาแต่ละฉบับ

⁹ Price Waterhouse LLP, The Price Waterhouse Guide to TIN Compliance 1996-1997 Edition, (IRWIN. Publishing) P. 83

บุคคลธรรมดาผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา และนิติบุคคลต่างประเทศซึ่งมิได้ประกอบกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา จะต้องเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่ได้รับจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยกเว้นเงินได้ที่ได้รับการยกเว้นภาษี (tax exempt) หรือกรณีจ่ายเงินได้ให้แก่บุคคลที่ได้รับยกเว้นภาษี ผู้มีเงินได้จะไม่มีภาระภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับเงินได้ดังกล่าว

¹⁰ Harvard Law School, World Tax Series, (Commerce Clearing House, INC. 1963), P. 447 - 448

¹¹ IRS, Publication 515, "Withholding of Tax on Nonresident Aliens and Foreign Corporations"; Withholding of Tax, Score 87, Size 14 k, Last modified Feb-04-1999 (<http://www.irs.ustreas.gov/vsearch/iatoc>)

ผู้จ่ายเงินได้ กรณีดอกเบี้ยจำนวนตั้งแต่ 10 เหรียญสหรัฐ และค่าเช่าจำนวนตั้งแต่ 600 เหรียญสหรัฐขึ้นไปจะต้องยื่นแบบเพื่อรายงานการจ่ายเงินได้และจำนวนภาษี อย่างไรก็ตาม กรณีผู้มีเงินได้เป็นนิติบุคคล ผู้จ่ายจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องยื่นแบบเพื่อรายงานการจ่ายเงินได้แต่อย่างใด การยื่นแบบเพื่อรายงานการจ่ายเงินได้ กรณีดอกเบี้ยจะต้องยื่น FORM 1099-INT (interest income) กรณีส่วนลด FORM 1099-OID (Original issue discount income) และกรณีเงินได้ค่าเช่า FORM 1099-MISC (Miscellaneous income) แก่กรมสรรพากร ซึ่งผู้จ่ายเงินได้จะต้องจัดหาเลขประจำตัวผู้เสียภาษีของผู้มีเงินได้และใบรับรองเลขประจำตัวผู้เสียภาษีในกรณีที่ผู้มีเงินได้ไม่มีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีหรือไม่จัดทำใบรับรองว่าเลขประจำตัวผู้เสียภาษีถูกต้อง ผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ในอัตราร้อยละ 31 ของเงินได้หรือเป็นการ Back up withholding tax ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 2 กรณี คือ¹²

1. บัญชีผู้เสียภาษีหลังปี 1983 ผู้มีเงินได้ต้องเป็นผู้จัดหาเลขประจำตัวผู้เสียภาษีและใบรับรองว่าเลขประจำตัวผู้เสียภาษีถูกต้อง หากไม่ถูกต้องยินยอมเสียค่าปรับ**
2. บัญชีผู้เสียภาษีก่อนปี 1984 ผู้มีเงินได้ต้องเป็นผู้จัดหาเลขประจำตัวผู้เสียภาษี

---

* กรณีผู้จ่ายเงินได้เป็นนิติบุคคลดังนี้ คือ นิติบุคคลสัญชาติสหรัฐ นิติบุคคลต่างประเทศ บุคคลธรรมดาตามแผนการเกษียณ (individual retirement plan or IRA) กองทรัสต์สินที่ลงทุนในที่ดิน (real estate investment trusts or REITs) สถาบันการเงิน นายหน้าค้าหลักทรัพย์ (Broker) ผู้แทนจำหน่ายหลักทรัพย์หรือพืชผลการเกษตร (security or commodity dealer) รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาล สถาบันการเงิน คนกลาง (middle man) รัฐบาลต่างประเทศ รัฐบาลกลางต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ และกองทุนหรือหน่วยงานการกุศล ผู้จ่ายเงินได้ไม่มีหน้าที่ต้องยื่นแบบเพื่อรายงาน - Price Waterhouse LLP, The Price Waterhouse Guide to TIN Compliance 1996-1997 Edition, (IRWIN Publishing, 1996), P. 1-7

¹² Ibid., P. 29-49

** สำหรับการยื่น FORM 1099-MISC (เงินได้ประเภทค่าเช่า) ผู้ให้เช่ามีหน้าที่จัดหาเลขประจำตัวผู้เสียภาษี โดยไม่ต้องทำใบรับรองเลขประจำตัวผู้เสียภาษี

ยกเว้นกรณี "window transactions" จะอยู่ภายใต้กฎ Back up withholding tax เฉพาะกรณีที่ต้องมีเลขประจำตัวผู้เสียภาษี

ในกรณีที่ผู้เสียภาษีไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าว ผู้จ่ายจะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตรา 31% จากเงินได้ที่จ่ายตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หากไม่ทำการหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ ผู้จ่ายมีความรับผิดชอบที่จะต้องเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายแทนผู้เสียภาษี และกรณีที่ผู้จ่ายเงินได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ถูกต้องแล้วแต่เลขประจำตัวผู้เสียภาษีของผู้มีเงินได้ไม่ถูกต้องผู้มีเงินได้จะต้องเสียค่าปรับในอัตรา 50 เหรียญสหรัฐ

อย่างไรก็ตาม กรณีของประเทศไทย ผู้จ่ายเงินได้แม้จ่ายให้บุคคลธรรมดาซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยบางกรณีก็มิหน้าที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย เช่น กรณีนิติบุคคลผู้จ่ายเงินได้ประเภทส่วนลดให้แก่บุคคลธรรมดา แต่กรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ผู้จ่ายเงินได้จะมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย เฉพาะกรณีที่ผู้รับประโยชน์ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ เนื่องจากระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศไทยได้เทียบเคียงมาจากประเทศอินเดีย ซึ่งมีประเทศสหราชอาณาจักรเป็นต้นแบบ ผู้เขียนจึงทำการศึกษาระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศสหราชอาณาจักรซึ่งใช้ระบบแบ่งแยกประเภทเงินได้ (schedular system)¹³ เพื่อทำการเปรียบเทียบ ดังนี้

• window transaction หมายถึง ดอกเบี้ยจาก coupons พันธบัตรออมทรัพย์รัฐบาลสหรัฐ ส่วนลดจากตราสารหนี้ที่มีอายุตราสารไม่เกิน 1 ปี

¹³ Karen B. Brown, "Applying Circular Reasoning to Linear Transactions : Substance over Form Theory in U.S. and U.K. Tax Law," *Hasting International and Comparative Law Review*, 15, 2 (wint. 1992) : P.196-197

ประเทศสหราชอาณาจักรแบ่งแยกประเภทเงินได้เพื่อการจัดเก็บภาษีแตกต่างกันออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ประเภท เอ (Schedule A)¹⁴ จัดเก็บภาษีจากผลกำไรประจำปี หรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากค่าเช่าซึ่งได้รับจากที่ดินในสหราชอาณาจักร

2. ประเภท ดี (Schedule D)¹⁵ จัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินและผลกำไรแบ่งแยกออกเป็น 6 กรณี คือ

2.1 Case I จัดเก็บภาษีจากผลกำไรและผลประโยชน์ที่ได้จากการค้า

2.2 Case II จัดเก็บภาษีจากผลกำไรและผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพของบุคคลธรรมดา

2.3 Case III จัดเก็บภาษีจากเงินได้ที่ได้รับการลงทุน ดอกเบี้ย การจ่ายเงินประจำปีอื่น ๆ ส่วนลด และการหลีกเลี่ยงภาษี¹⁶

2.4 Case IV จัดเก็บภาษีจากเงินได้ระหว่างประเทศที่ได้จากหลักทรัพย์¹⁷

2.5 Case V จัดเก็บภาษีเงินได้จากความเป็นเจ้าของในต่างประเทศ¹⁸

ประเภท บี (Schedule B) จัดเก็บภาษีจากอาชีพป่าไม้ ถูกยกเลิกในปี 1990 และประเภท ซี (Schedule C) จัดเก็บภาษีจากผลกำไรที่เกิดขึ้นจากเงินปันผลสาธารณะ ถูกยกเลิกในปี 1996 โดยรวมอยู่ในประเภท ดี กรณีที่สาม (Schedule D Case III)

¹⁴ TA § 15

¹⁵ TA § 18

¹⁶ นับตั้งแต่ปี 1996 เป็นต้นไป จะมีความแตกต่างในการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดี กรณีที่สาม (Schedule D Case III) ระหว่างบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

¹⁷ นับตั้งแต่ปี 1996 เป็นต้นไป มีการยกเลิกการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดี กรณีที่สี่ (Schedule D Case IV) สำหรับนิติบุคคล โดยถือเป็นเงินได้ตามประเภทดี กรณีที่สาม (Schedule D Case III) สำหรับนิติบุคคล

¹⁸ ภาษีเงินได้ประเภทดี กรณีที่ห้า (Schedule D Case V) จะใช้กับนิติบุคคลเท่านั้น

2.6 Case VI จัดเก็บภาษีผลกำไรหรือผลประโยชน์ใด ๆ ซึ่งไม่ตกอยู่ภายใต้กรณีอื่นใดของประเภทดี (Schedule D) และไม่ถูกจัดเก็บภาษีภายใต้ประเภท เอ (Schedule A) หรือ ประเภท อี (Schedule E)

3. ประเภท อี (Schedule E)¹⁶ จัดเก็บภาษีเงินได้จากค่าจ้างหรือเงินเดือนที่ได้จากสำนักงานหรือการจ้างงาน

4. ประเภท เอฟ (Schedule F)¹⁷ จัดเก็บภาษีจากเงินปันผลและการจำหน่ายสิ่งอื่น ๆ จากนิติบุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักร ซึ่งจะใช้กับภาษีเงินได้เท่านั้น (ประเภท เอฟใช้กับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่านั้น โดยจะไม่ใช่ในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล) ดังนั้น กรณีที่บริษัทที่มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักรได้รับเงินปันผลจากบริษัทที่มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักรจะไม่มีภาระภาษีจากเงินปันผลนั้น¹⁸

โดยเงินได้แต่ละประเภทจะมีหลักเกณฑ์การคำนวณเงินได้พึงประเมินและเวลาการรับรู้รายได้เพื่อเสียภาษีแตกต่างกัน (It is important to identify which Schedular and Case the income is taxed under because each Schedular and Case has its own rules which used to calculate the profits on which tax is payable and determine the date on which the tax is due)¹⁹ เช่น เฉพาะเงินได้ประเภท ดี กรณีที่สาม (Schedule D Case III) และ ประเภท อี (Schedule E) จะเสียหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 20²⁰ ดังนั้น การกำหนดประเภทเงินได้จึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งประเทศสหราชอาณาจักรถือหลักรูปแบบสัญญาทางกฎหมายเหนือกว่าความเป็นจริง (Form over substance) ทั้งนี้ แม้ตามระบบกฎหมายประเทศ

¹⁶ TA § 19 ภาษีเงินได้ประเภท อี (Schedule E) จะไม่ใช่กับนิติบุคคลเนื่องจากนิติบุคคลไม่สามารถมีแรงงานได้

¹⁷ TA § 20

¹⁸ David W. Williams, *Principal of Tax Law*, (London Sweet & Maxwell, 1996), P. 30-31

¹⁹ Dora Hancock, *An Introduction to Taxation*, (Chapman & Hall, 1994), P.68

²⁰ Walter Sinclair, *J. Rothschild Assurance Tax Guide 1996-97*, (Orion Books Ltd., 1996), P. 35

สหราชอาณาจักรจะถือว่าดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนจากการใช้เงิน (interest may be regarded as money paid for the use of money lent)²¹ เงินได้ประเภทดอกเบี้ยและเงินได้ที่มีลักษณะเดียวกันกับดอกเบี้ยภายใต้ระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศสหราชอาณาจักรจะถูกจัดเก็บภาษีแตกต่างกันไปตามประเภทสัญญาที่กฎหมายจัดเก็บ ดังนั้น ธุรกิจการเช่าซื้อ ลีสซิ่ง หรือซื้อขายผ่อนชำระ ซึ่งมีดอกเบี้ยแฝงอยู่ในค่าเช่าซื้อ ค่าลีสซิ่ง และเงินผ่อนชำระ อันเป็นเงินได้ที่มีลักษณะเดียวกันกับดอกเบี้ยจะถูกจัดเก็บภาษีตามรูปแบบของสัญญา โดยค่าเช่าซื้อตามระบบกฎหมายประเทศสหราชอาณาจักรถือว่าเป็นค่าตอบแทนจากการใช้ทรัพย์สินและสิทธิที่จะซื้อทรัพย์สินตามรูปแบบสัญญาเช่าซื้อ มิใช่ค่าตอบแทนจากการใช้เงิน (hire purchase are not payments for the use of money; they are payments for the use of the asset hired)²² ค่าลีสซิ่งและเงินผ่อนชำระก็เช่นกัน เนื่องจากสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลีสซิ่ง กรณีที่เป็นการเช่าทางการเงิน (financial lease) ตามรูปแบบสัญญาทางกฎหมายแล้วจะถือว่าเป็นการเช่า ค่าเช่าที่ได้รับแม้จะมีดอกเบี้ยแฝงอยู่จะถือว่าเป็นค่าตอบแทนจากการใช้ทรัพย์สินทั้งจำนวน²³ และกรณีเงินผ่อนชำระตามรูปแบบสัญญาทางกฎหมายแล้วจะถือว่าเป็นการซื้อขายทรัพย์สิน ดังนั้น แม้จะมีดอกเบี้ยแฝงอยู่เงินผ่อนชำระจะถือเป็นกำไรจากการขายทรัพย์สินมิใช่ดอกเบี้ย ดังนั้น ค่าลีสซิ่ง ค่าเช่าซื้อ และเงินผ่อนชำระ ซึ่งมีเงินได้ที่มีลักษณะเดียวกับดอกเบี้ยแฝงอยู่จะไม่ถูกจัดเก็บภาษีภายใต้ ประเภหที่ดี กรณีที่สาม (Schedule D Case III) เช่นเดียวกับเงินได้ประเภทดอกเบี้ยซึ่งมีรูปแบบสัญญาการกู้ยืม แต่จะถูกจัดเก็บภาษีภายใต้ประเภทอื่น ๆ (Schedule) ตามรูปแบบสัญญาทางกฎหมาย อันจะส่งผลให้เกิดปัญหาในการหลีกเลี่ยงภาษี และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้เสียภาษีเช่นเดียวกับที่เกิดในประเทศไทย

อย่างไรก็ดี แนวทางการจัดเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาจะแตกต่างจากของประเทศไทยและประเทศสหราชอาณาจักร เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบผสม โดยทำการแบ่งแยกประเภทเงินได้และจัดเก็บภาษีในเงินได้แต่ละประเภทตามอัตราภาษีที่แตกต่างกันไปตามรูป

²¹ ECD Norfolk, *Taxation Treatment of Interest*, (London : Butterworths, 1984), P.8

²² Ibid., P. 18-19

²³ Ibid.

แบบสัญญาทางกฎหมาย ดังนั้น เงินได้ประเภทดอกเบี้ยและเงินได้ที่มีลักษณะเดียวกันกับ ดอกเบี้ยภายใต้ประมวลรัษฎากรไทยจะเสียภาษีแตกต่างกันไป ในทางตรงกันข้ามเงินได้ประเภท ดอกเบี้ยและเงินได้ที่มีลักษณะเดียวกันกับดอกเบี้ยตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาจะเสียภาษี ในอัตราเดียวกัน เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาทำการจัดเก็บภาษีโดยคำนึงถึงลักษณะของเงินได้ มิใช่รูปแบบสัญญาทางกฎหมาย (Substance over form)* และทำการจัดเก็บภาษีในเงินได้ทุก

* Substance over form หมายถึง หลักเกณฑ์การพิจารณาสาระมากกว่ารูปแบบ ซึ่งกรม สรรพากรหรือศาลประเทศสหรัฐอเมริกาจะนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในกรณีที่ผู้เสียภาษีทำการ หลีกเลี่ยงภาษี หรือเลื่อนเวลาในการรับรู้อายุได้ หรือหนีภาษี เพื่อให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีตามจำนวน และระยะเวลาที่เหมาะสมที่ควรจะต้องเสียภาษี อย่างไรก็ตาม สามารถแบ่งแยกทฤษฎีรูปแบบธุรกรรม ซึ่งอาจมีการนำหลัก Substance over form มาใช้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการทำธุรกรรมเป็นขั้นตอน (step - transaction doctrine) ใช้ในการพิจารณาธุรกรรม หลาย ๆ รูปแบบ หรือหลายขั้นตอนเกี่ยวพันกันซึ่งผู้เสียภาษีจัดทำขึ้นให้เหลือเพียงธุรกรรม เดียว (U.S. Courts employ the step transaction doctrine to treat several related transactions as a single transaction) โดยศาลจะไม่พิจารณาถึงรูปแบบของสัญญาที่คู่ สัญญาเลือกจัดทำขึ้น และใช้สาระซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงในการกำหนดการปฏิบัติ ทางภาษีที่เหมาะสม แนวความคิดทฤษฎีการทำธุรกรรมเป็นขั้นตอนดังกล่าวนอกจากจะได้รับ การยอมรับจากศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้รับการพิจารณาจากศาลในประเทศสหราชอาณาจักรจากซึ่งปรากฏจากคำพิพากษาในคดี W.T. Ramsay Ltd. V. Inland Revenue Comm'rs, (1981) 1 A II E.R. 865 (H.L.) และต่อมาในคดี Furniss V. Dowson, (1984) 1 A II E.R. 53 (H.L.) อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีการไม่ใส่ใจรูปแบบไม่สามารถกระทำได้ เช่น กรณีบริษัทรูปแบบ ซี ซึ่งถูกปฏิบัติว่าเป็นหน่วยภาษีแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้นซึ่งถือหุ้น 100% ในบริษัทนั้น (Moline Properties, INC. V. Commissioner, 319 U.S. 436 (1943), Commissioner V. Bollinger, 485 U.S. 3440, 349 (1988))
2. ทฤษฎีวงกลม (circular or self-canceling or multi-step transactions) หมายถึง การทำ ธุรกรรมซึ่งผู้เสียภาษีจัดทำขึ้นและสิ้นสุดลงในฐานะทางการเงินเดียวกันเพื่อสิทธิประโยชน์ทาง ภาษี โดยขาดจุดประสงค์ทางธุรกิจและทางกฎหมาย (โปรดอ่านต่อหน้าหลัง)

3. ทฤษฎีแผนการลดภาษี (linear schemes) หมายถึง การจัดการซึ่งผู้เสียภาษีสามารถเข้าถึง เศรษฐกิจหรือผลทางการเงินหลังจากนำขั้นตอนนี้หรือหลายขั้นตอนนี้มาปฏิบัติ เพื่อให้จำนวนภาษีที่ต้องเสียมีจำนวนน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม ศาลจะนำหลัก Substance over form มาใช้เพื่อพิจารณาสาระที่แท้จริงที่เกิดขึ้น โดยไม่คำนึงถึงธุรกรรมหรือรูปแบบที่ผู้เสียภาษีจัดทำขึ้น ซึ่งตามหลักเกณฑ์ทางภาษีอากรในประเทศไทยยอมรับหลักการดังกล่าวมาใช้ในกรณีที่มีการแสดงเจตนาลวง หรือกรณีที่มีการทำนิติกรรมอำพราง กล่าวคือ กรมสรรพากรจะทำการพิจารณาภาวะภาษีจากสาระที่แท้จริง โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบทางธุรกรรมที่ผู้เสียภาษีจัดทำขึ้น เช่น กรณีการกู้ยืมเงินจากธนาคารกลุ่มประเทศอิสลาม (Islamic Banking Facility) ซึ่งกรมสรรพากรวินิจฉัยในกรณีดังกล่าวว่าเนื่องจากบริษัทฯ และธนาคารฯ มีเจตนาที่แท้จริงที่จะกู้ยืมเงินระหว่างกัน แต่โดยที่ข้อบัญญัติของศาสนาอิสลามห้ามคิดดอกเบี้ยเงินกู้ บริษัทฯ และธนาคารฯ จึงทำสัญญาในลักษณะสัญญาซื้อขายเพื่ออำพรางสัญญากู้ยืมเงิน ดังนั้น เมื่อบริษัทฯ จ่ายผลประโยชน์ตามสัญญาซื้อขายแก่ธนาคารฯ โดยผลประโยชน์ดังกล่าวผูกพันกับอัตราดอกเบี้ย Libor กรณีจึงถือว่าบริษัทฯ จ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไปให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศซึ่งมิได้ประกอบกิจการในประเทศไทย (คำวินิจฉัยตอบข้อหรือที่ กค. 0802/9902 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2531/ด.ร. พล ชีรคุปต์, “การเลี่ยงภาษีและข้อจำกัดตามกฎหมาย,” สรรพากรสาส์น (กุมภาพันธ์ 2533) : 50 - 54) อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นคำวินิจฉัยในปี 2531 ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มี การแก้ไขกฎหมายมาตรา 40 (4) (ก) ดังนั้น กรณีการกู้ยืมเงินจากธนาคารกลุ่มประเทศอิสลามดังกล่าวในปัจจุบัน ศาลหรือกรมสรรพากรสามารถนำมาตรา 40 (4) (ก) มาบังคับจัดเก็บภาษีเงินได้ ซึ่งมีสาระของดอกเบี้ยดังกล่าว โดยถือว่าเป็นเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ยโดยไม่ต้องพิจารณาเจตนาในการทำนิติกรรมของผู้เสียภาษี

ทั้งนี้ จากการพิจารณาหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้น หลัก Substance over form ที่ผู้เขียนนำมา กล่าวอ้างในวิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ที่ใช้โดยทั่วไป นอกจากนี้ หลัก Substance over form ที่ผู้เขียนอ้างอิง ผู้เขียนมีความมุ่งหมายเฉพาะการพิจารณาสาระมากกว่า รูปแบบ โดยมิได้พิจารณาไปถึงทฤษฎีต่าง ๆ ในการนำหลัก Substance over form มาพิจารณา เนื่องจากนอกเหนือขอบเขตของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอให้ผู้อ่านโปรดเข้าใจ วัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนนำเสนอด้วย

ประเภทในอัตราเดียวกันตามระบบรวมเงินได้ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการแบ่งแยกประเภทเงินได้ก็มีใช้เพื่อการเสียภาษีแตกต่างกัน แต่เพื่อประโยชน์ในการยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้บางประเภทตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทยนั้น ประมวลรัษฎากรมิได้กำหนดให้มีการจัดเก็บภาษีแตกต่างกันตามประเภทของเงินได้ และจะมีลักษณะของการจัดเก็บภาษีเช่นเดียวกันกับการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามมีหลักเกณฑ์บางประการที่แตกต่างกัน เช่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับหน่วยภาษี เนื่องจากประเทศไทยถือว่าหน่วยภาษีประเภท Pass Through Entity ตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหน่วยภาษีซึ่งจะถูกจัดเก็บภาษีในฐานะเป็นหน่วยภาษีแยกต่างหากจากผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วน ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจะจัดเก็บภาษีหน่วยภาษีประเภท Pass Through Entity ที่ระดับผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วน และกรณีการเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายของนิติบุคคลไทยยังคงเป็นแบบการแบ่งแยกประเภทเงินได้ เนื่องจากประมวลรัษฎากรไทยมาตรา 70 นำนิยามในการแบ่งแยกประเภทเงินได้ได้ตามมาตรา 40 มาใช้ในการกำหนดประเภทเงินได้ ดังนั้น นิติบุคคลจะเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายแตกต่างกันไปตามรูปแบบสัญญาที่กฎหมายจัดเก็บ ซึ่งจะแตกต่างจากการจัดเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายตามกฎหมายประเทศสหรัฐซึ่งคำนึงถึงลักษณะของเงินได้มีใช้รูปแบบสัญญา ดังนั้น เงินได้ประเภทเดียวกันจะเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายเท่าเทียมกันโดยไม่มี ความแตกต่างทางด้านอัตราภาษี

ดังนั้น ผู้เขียนจะทำการศึกษาการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ยตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ยซึ่งแทรกอยู่ในธุรกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรในประเทศไทยต่อไป

3.2 เงินได้ประเภทดอกเบี้ย

ดอกเบี้ยเป็นเงินได้ทั่วไปประเภทหนึ่ง (ordinary income) หมายถึง ค่าตอบแทนจากการใช้เงิน²⁴ ซึ่งไม่รวมถึงค่าตอบแทนจากการยืมทรัพย์สินอื่นซึ่งมิใช่เงิน²⁵ โดยจะรวมดอกเบี้ย

จากการออมทรัพย์ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ดอกเบี้ยจากตราสารซึ่งออกโดยมีดอกเบี้ย ดอกเบี้ยจากบัญชีการค้า ดอกเบี้ยตัวสัญญาให้เงิน ดอกเบี้ยจำนอง ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยจากการซื้อขายฟอนด้าระ ดอกเบี้ยที่ได้รับจากการประกันชีวิตซึ่งบริษัทประกันจ่ายให้แก่ผู้รับประโยชน์เป็นงวด ๆ มิได้จ่ายเพื่อการบาดเจ็บของผู้เอาประกันโดยตรง และดอกเบี้ยจากเงินคืนภาษี²⁶ โดยรวมดอกเบี้ยที่ได้รับทั้งหมดจากผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และดอกเบี้ยที่ผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาและบริษัทต่างประเทศได้รับจากแหล่งเงินได้ในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁷ ดอกเบี้ยจะถูกรวมอยู่ในเงินได้ทั้งหมด (gross income) ถ้าผู้เสียภาษีใช้เกณฑ์เงินสดในการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยจะถูกรวมอยู่ในปีที่ได้รับดอกเบี้ยมาจริง อย่างไรก็ตาม ดอกเบี้ยที่ได้รับการเครดิตในบัญชีเงินฝากไม่ว่าเจ้าของบัญชีเงินฝากจะถอนดอกเบี้ยออกจากบัญชีหรือไม่ จะต้องรับรู้เป็นเงินได้เมื่อได้รับการเครดิตดอกเบี้ยในบัญชีเงินฝาก แต่ถ้าผู้เสียภาษีใช้เกณฑ์คงค้างบัญชีในการรับรู้รายได้ ดอกเบี้ยโดยทั่วไปจะถูกรวมอยู่ในเงินได้ตามระยะเวลาที่ผู้เสียภาษีควรจะได้รับไม่ว่าจะได้รับมาจริงหรือไม่และจะถูกจัดเก็บภาษีเต็มจำนวน ยกเว้น ดอกเบี้ยพันธบัตรมลรัฐหรือท้องถิ่น และดอกเบี้ยจากใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นจดทะเบียนซึ่งออกโดยมลรัฐแคลิฟอร์เนียตั้งแต่วันที่ 1 เดือนกรกฎาคม 1992 จะได้รับการยกเว้นภาษี ดอกเบี้ยจาก

---

²⁴ Old Colony Railroad Co. V. Commissioner, 52 S. Ct. 211, 10 AFTR 786, 3 USTC ¶ 880 (USSC, 1936) ดังนั้น แม้ว่าจะมีได้เรียกชื่อว่าดอกเบี้ย หากเป็นค่าตอบแทนจากการใช้เงินก็จะถือว่าเป็นดอกเบี้ย เช่น Point หมายถึง ค่าธรรมเนียมซึ่งจัดเก็บโดยผู้ให้กู้เพื่อจุดมุ่งหมายในการเพิ่มผลตอบแทนจากการให้กู้ยืมเมื่อเงินกู้ถึงกำหนดชำระคืน (up front fee) โดยจะคำนวณเป็นอัตราร้อยละจากจำนวนเงินต้นที่ผู้กู้ยืมจากผู้ให้กู้ซึ่งถือเป็นดอกเบี้ยส่วนหนึ่งที่ผู้ให้กู้ได้รับนอกเหนือจากดอกเบี้ยที่เรียกเก็บในการให้กู้ยืมไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่

²⁵ Linda E. Carlisle and Geoffrey B. Lanning, "Tax Treatment of Substitute Payments Under Securities Lending and Repurchase Transactions," *Journal of Taxation of Investments*, : 247

ดอกเบี้ยจากตราสารหนี้ของมลรัฐและท้องถิ่นจะได้รับการยกเว้นการจัดเก็บภาษีทั้งกรณีผู้มีเงินได้เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

²⁶ Regs. § 1.61-7

²⁷ I.R.C. § 861 (a) (1)

แผนการซื้อหุ้นของพนักงาน (employee stock options plan or ESOP) จะได้รับการยกเว้นภาษีจำนวน 50% ของดอกเบี้ยที่ได้จากการกู้ยืมตามแผนงานดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ดอกเบี้ยซึ่งผู้กู้จ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ที่ได้รับการยกเว้นภาษีโดยทำการกู้ยืมมาจากบุคคลที่ 3 (Related Tax-Exempt Payee) จะถูกปฏิบัติว่าเป็นการให้กู้ยืมโดยตรงจากบุคคลที่ 3 "conduit loan" (เสมือนกับว่าเป็นการให้กู้ยืมผ่าน) แต่จะไม่ใช่กับบริษัทรูปแบบ S (S Corporation).

3.2.1 รูปแบบดอกเบี้ยตามระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา

เงินได้ประเภทดอกเบี้ยภายใต้ระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีหลายรูปแบบ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเก็บภาษีโดยคำนึงถึงลักษณะของเงินได้ ดังนั้น เงินได้ซึ่งมีลักษณะเป็นค่าตอบแทนจากการใช้เงินจะถือเป็นเงินได้ประเภทดอกเบี้ยไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดหรือสัญญาประเภทใด อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาเฉพาะบางกรณีให้เห็นควรรศึกษา ดังนี้

ธนาคาร บริษัทประกันภัย บริษัทการลงทุน ผู้ให้กู้ยืมทางธุรกิจพาณิชย์อื่นใด จะได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้จากการให้กู้ยืมแก่แผนการซื้อหุ้นของพนักงาน (ESOP Loan/ Employee Stock Options Plan) หรือให้กู้ยืมแก่บริษัทนายจ้าง ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามแผนงานที่จะได้มาซึ่งหุ้นของบริษัทนายจ้าง การกู้ยืมต้องไม่เป็นการกู้ยืมระหว่างคู่สัญญา เช่น ระหว่าง ESOP และ นายจ้างหรือนิติบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มนิติบุคคลที่อยู่ในความควบคุม ดอกเบี้ยดังกล่าวจะได้รับการยกเว้นไม่ว่าการให้กู้ยืมจะเป็นการให้กู้ยืมโดยตรงให้แก่ ESOP หรือเป็นการให้ความสนับสนุนแก่นิติบุคคลซึ่งให้กู้ยืมแก่การดำเนินงานตามโครงการ ESOP อย่างไรก็ตาม สำหรับการให้กู้ยืมหลังวันที่ 10 กรกฎาคม 1989 ผู้ให้กู้จะไม่ได้รับการยกเว้นภาษีดอกเบี้ยจำนวน 50% ของดอกเบี้ยที่ได้รับหาก ESOP ถือหุ้นน้อยกว่า 50% ของหุ้นที่ออกในบริษัทนายจ้าง (ไม่รวมหุ้นบุริมสิทธิ์)

3.2.1.1 ดอกเบี้ย

ก. ดอกเบี้ยโดยนัย (Imputed Interest or Hidden Interest)²⁸

ดอกเบี้ยโดยนัย คือ ดอกเบี้ยที่แฝงอยู่ในธุรกรรมระหว่างบุคคล เช่น กรณีการให้กู้ยืมโดยมีดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาด (below-market interest rate) ผู้ให้กู้จะถือว่าได้รับดอกเบี้ยโดยนัยเท่ากับราคาตลาดของดอกเบี้ย และผู้กู้จะสามารถหักค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยโดยนัย (potentially deductible) ได้เท่ากับดอกเบี้ยตามราคาตลาด

ธุรกรรมการซื้อขายตราสารหนี้ หรือธุรกรรมตามสัญญาซื้อขายผ่อนชำระสัญญาเช่าซื้อ และสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง หรือธุรกรรมอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งมอบสินค้าหรือบริการ ธุรกรรมดังกล่าวจะมีเวลาที่แท้จริงในการปฏิบัติการชำระหนี้เมื่อผู้ซื้อได้รับประโยชน์จากสินค้าหรือบริการ (the time of actual economic performance) ถ้าการชำระหนี้ล่าช้าไปกว่านั้นจะเท่ากับว่าผู้ขายหรือผู้ให้บริการให้ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการกู้ยืมเงินในการชำระหนี้ค่าสินค้าหรือค่าบริการ ดังนั้น ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจะโอนดอกเบี้ยจำนวนหนึ่งให้กับผู้ขายหรือผู้ให้บริการแม้จะมีได้มีการระบุไว้โดยชัดแจ้ง²⁹ ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวให้ทราบต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้

นอกจากนี้ ผู้ถือตราสารหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดอาจจะรวมส่วนของเงินได้ที่เป็นส่วนลดเรียกว่า “ดอกเบี้ยโดยนัย” ในแต่ละปีที่ถือครองตราสารหนี้แม้ว่าจะไม่มีดอกเบี้ยถูกจ่ายหรือเพิ่มพูนขึ้นในระหว่างระยะเวลา ผู้ถือครองตราสารหนี้ซึ่งออกโดยแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินหรือบริการอาจจะรวมดอกเบี้ยโดยนัยในเงินได้ซึ่งจะไม่มีดอกเบี้ยถูกรงในตราสารหนี้หรืออัตราดอกเบี้ยที่ระบุน้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาด การกู้ยืมโดยมีภาระดอกเบี้ยน้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาดอาจจะเป็นผลให้เกิดดอกเบี้ยโดยนัยแก่ผู้ให้กู้ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวโดยละเอียดต่อไปในหัวข้อส่วนลด

²⁸ I.R.C. § 7872

²⁹ Daniel I. Halperint, Interest in Disguise : Taxing the “Time Value of Money”, the Yale Law Journal, (Vol 95 : 506, 1986) : 378-379

อย่างไรก็ตาม กรณีประเทศไทยหากมีการให้กู้ยืมโดยมีดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาด หากเป็นกรณีบุคคลธรรมดาไม่ถือว่ามียอดดอกเบี้ยโดยนัยเกิดขึ้น แต่หากเป็นกรณีของนิติบุคคลจะถือว่าเป็นการให้กู้ยืมต่ำกว่าราคาตลาดโดยไม่มีเหตุอันสมควร เจ้าพนักงานมีอำนาจประเมินอัตราดอกเบี้ยตามที่เห็นสมควรได้ ซึ่งถือว่าเป็นดอกเบี้ยที่ผู้ให้กู้ควรจะได้รับ

ข. ดอกเบี้ยจากตราสารหนี้ซึ่งถูกขายระหว่างที่มีดอกเบี้ย (Obligations Transaction Between Interest Dates) เป็นกรณีตราสารหนี้ซึ่งขายโดยมีดอกเบี้ย มิได้ขายในราคาที่มีส่วนลด (discount) หรือราคาที่มีส่วนเกินหลักทรัพย์ (premium) ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อถัดไป ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การขายตราสารหนี้ซึ่งมีดอกเบี้ยเพิ่มพูน (sales of obligations with accrued interest) ตราสารหนี้ซึ่งถูกขายระหว่างวันที่มีดอกเบี้ย หรือการขายตราสารหนี้ซึ่งมีดอกเบี้ยผิดนัด (sales of obligations with interest in default) หรือตราสารหนี้ซึ่งถูกขายในราคา flat price คือ การขายตราสารหนี้โดยไม่มีดอกเบี้ยคงค้าง (trade flat) ซึ่งผู้ขายจะขายตราสารโดยรวมเงินต้นและดอกเบี้ยคงค้าง (accrued interest) ซึ่งเป็นดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนจนถึงวันที่ขายไว้ในราคาขาย (dirty price) ดอกเบี้ยนับแต่วันที่ผู้ขายซื้อตราสารมาจนถึงวันที่ขายจะถือเป็นเงินได้ประเภทดอกเบี้ยของผู้ขายในปีที่ขาย³⁰ โดยไม่ถือเป็นเงินได้ของผู้ซื้อตราสาร ดังนั้นเมื่อมีการจ่ายดอกเบี้ยตามตราสาร ดอกเบี้ยนับแต่วันออกตราสารจนถึงวันที่ผู้ซื้อซื้อตราสารดังกล่าวจะถือเป็นการคืนเงินทุนของผู้ซื้อตราสารและลดฐานภาษีของผู้มีเงินได้³¹ และหากผู้ขายขาย

การกำหนดราคาขายแบบ dirty price หรือ full price เป็นการกำหนดราคาซื้อขายตราสารหนี้ที่รวมมูลค่าของตราสารหนี้กับดอกเบี้ยค้างจ่าย การกำหนดราคาขายแบบ clean price เป็นการคำนวณราคาซื้อขายตราสารหนี้ที่ไม่รวมดอกเบี้ยค้างจ่ายไว้กับราคาขายตราสาร - พรณกา ผดุงเกียรติวงศ์, หลักการจัดเก็บภาษีอากรในตราสารหนี้, หน้า 54

³⁰ Regs. § 1.61-7 (d)

³¹ Regs. § 1.61-7 (c')

ตราสารดังกล่าวในมูลค่าที่เกินกว่ามูลค่าตราสารรวมดอกเบี้ยคงค้าง มูลค่าที่เกินมูลค่าตราสาร และดอกเบี้ยคงค้าง ณ วันที่ขายจะถือเป็นผลได้จากทุนของผู้ขายในปีที่ขาย

2. การขายตราสารหนี้เฉพาะสิทธิ์ที่จะได้รับดอกเบี้ย

(sale of interest only)

2.1 กรณีที่ผู้เสียภาษีซื้อสิทธิ์ที่จะได้รับดอกเบี้ยต่างหากจากตราสารหนี้และต่อมาขายสิทธิ์ที่จะได้รับดอกเบี้ย ผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับจะถูกปฏิบัติในฐานะผลได้จากทุนและจัดเก็บภาษีภายใต้กฎเกี่ยวกับสินทรัพย์ประเภททุน (capital asset) ดังนั้น ถ้าผู้ถือตราสารหนี้ชนิดตราสารผู้ถือ (coupon bond) ขายดอกเบี้ยที่ติดอยู่ (sells detached coupon representing) (ขายสิทธิ์ที่จะได้รับดอกเบี้ยในอนาคต) การขายดังกล่าวจะถูกจัดเก็บภาษีเงินได้โดยถือว่าเป็นผลได้จากทุน

2.2 กรณีที่ผู้เสียภาษีซื้อ block* ของตราสารผู้ถือซึ่งมีดอกเบี้ยคงค้างและได้รับการประท้วงตราอีกครั้งโดยผู้ออกตราสารหลังจากวันถึงกำหนดไถ่ถอนตราสาร ผลประโยชน์หรือผลขาดทุนใด ๆ ที่ผู้ซื้อรับรู้หลังจากซื้อตราสารผู้ถือมาจะถูกถือเป็นผลได้จากทุนหรือผลขาดทุนจากทุน โดยจะไม่ถือว่าเป็นดอกเบี้ย³²

3.2.1.2. ส่วนลด (Discount)

ส่วนลด หมายถึง ส่วนเกินของราคาไถ่ถอนเมื่อตราสารถึงกำหนดไถ่ถอนซึ่งมากกว่าราคาออกตัวหรือตราสาร³³ ตราสารหนี้ที่ขายโดยมีส่วนลด โดยส่วนใหญ่จะเป็นตราสาร

* block หมายถึง การถือหุ้นจำนวนมากหรือขายหุ้นจำนวนมาก ตั้งแต่ 10,000 หุ้นขึ้นไป หรือหุ้นมีมูลค่าตั้งแต่ 200,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป

³² Rev. Rul. 54-251, 1954-2 CB 172.

³³ I.R.C. § 1273 (a)

หนี้ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ย 0% (zero interest received) เช่น พันธบัตรออมทรัพย์ของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาที่ตราสารหนี้ที่มีดอกเบี้ยต่ำหรือดอกเบี้ยในอัตรา 0%³⁴ ถูกขายในราคาที่ต่ำกว่าราคาตามหน้าตั๋ว (original issue discount หรือ OID) ส่วนลดดังกล่าวจะถูกรวมหรือแทนที่ดอกเบี้ยซึ่งจ่ายเป็นรายผลประโยชน์ที่ผู้ซื้อได้รับจากการขายหรือเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอน และจะถูกปฏิบัติเป็นเงินได้จากการลงทุนและถูกจัดเก็บภาษีเป็นดอกเบี้ย

ก่อนมีการแก้ไขกฎหมายปี 1954 ในคดี *Caulkin*³⁵ ผู้เสียภาษีทำการซื้อตราสารหนี้ที่ไม่มีดอกเบี้ยในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน โดยกำหนดระยะเวลาไถ่ถอน 10 ปี ราคาที่ซื้อและราคาที่ถึงกำหนดไถ่ถอนจะมีดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5.5 และบริษัทผู้ออกเป็นผู้เก็บรักษาส่วนที่เพิ่มขึ้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเมื่อถึงกำหนดไถ่ถอนผลประโยชน์ที่ผู้ถือตราสารได้รับจะถือเป็นผลได้จากทุน โดยไม่มีข้อสงสัยว่าตราสารที่ออกโดยมีราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอนเป็นทรัพย์สินประเภททุน (capital asset) ซึ่งมีสิทธิที่จะใช้หลักเกณฑ์การปฏิบัติเช่นเดียวกับผลได้จากทุนหรือไม่ (capital gains)

อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยกรมสรรพากร (Internal Revenue Service) มีความขัดแย้งกับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ โดยวินิจฉัยว่าผลประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของหุ้นกู้ที่มีกำหนดระยะเวลาไถ่ถอน 10 ปี เป็นเงินได้ทั่วไปประเภทดอกเบี้ยเช่นเดียวกับพันธบัตรออมทรัพย์ของรัฐบาลสหรัฐซึ่งออกโดยมีราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน ดังนั้น ส่วนลดที่ได้รับจึงถูกจัดเก็บภาษีเป็นเงินได้ดอกเบี้ยมิใช่ผลได้จากทุน³⁶ ปากฎว่าความเห็นดังกล่าวได้รับการยอมรับเป็นบรรทัดฐานในเวลาต่อมา เช่น ศาลอุทธรณ์ในคดี *Com. V. Morgan*, 272 F. 2d 936 (9th Cir. 1959) และใน

ตราสารหนี้สามารถแบ่งแยกได้ 2 ประเภท คือ ตราสารหนี้ระยะสั้น (short-term debt instrument) เป็นตราสารหนี้ที่มีระยะเวลาการไถ่ถอนไม่เกิน 1 ปี และตราสารหนี้ระยะยาว (long-term debt instrument) เป็นตราสารหนี้ที่มีระยะเวลาการไถ่ถอนเกิน 1 ปี

³⁴ I.R.C. § 1273 (a) (3) ตราสารหนี้ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ย 0% จะรวมไปถึงตราสารหนี้ที่มีอัตราดอกเบี้ย 1/4 ของ 1% (de minimis rule)

³⁵ *Com V. Caulkins*, 144 F. 2d 482 (6th Cir. 1944)

³⁶ Rev. Rul. 56-299, 1956-1 CB 603

คดี Rosen V. United States, 288 F. 2d 658 (3d Cir. 1961) และจากศาลฎีกาในคดี United States V. Midland-Rose (S.Ct.1965)

ในคดี United States V. Midland-Rose (S.Ct.1965) คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากร (commissioner of internal revenue) วินิจฉัยว่าตราสารที่ออกโดยมีส่วนลด ส่วนลดดังกล่าวถือเป็นรูปแบบหนึ่งของดอกเบี้ย ซึ่งจะถูกจัดเก็บภาษีเงินได้ทั่วไปมิใช่ผลได้จากทุน (the gains attributable to original issue discount were but interest in another form and therefore taxable as ordinary income) และศาลฎีกาวินิจฉัยว่าควรรับรู้ ส่วนลดตามหลักเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์เช่นเดียวกับดอกเบี้ย (this court has often recognized the economic function of discount as interest) โดยถือว่าส่วนลดหรือส่วนเกินจากหลักทรัพย์เป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงซึ่งไม่สามารถปฏิเสธทฤษฎีการวิเคราะห์อันละเอียดอ่อนได้ (the concept of discount or premium as altering the effective rate of interest is not to be rejected as an "esoteric concept derived from subtle and theoretic analysis.") ดังนั้น ปัจจุบันส่วนลดจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นดอกเบี้ยในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งแตกต่างกันที่วิธีคำนวณ

ก. ระยะเวลาการรับรู้ส่วนลดและการหักค่าใช้จ่าย (O.I.D. Realization and Deductions)³⁷

1. ตราสารหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดในขณะที่ยังออก (Original Issue Discount) โดยบทบัญญัติดังต่อไปนี้จะไม่ใช้กรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้ออกตราสาร³⁸ ดังนั้น ในกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้ออกตราสารหนี้โดยมีส่วนลดจะไม่ได้ตกอยู่ภายใต้เกณฑ์การจัดเก็บภาษีของ I.R.C. § 1271 - § 1275 อย่างไรก็ตามส่วนลดดังกล่าวยังถือเป็นเงินได้ทั่วไปประเภทดอกเบี้ยซึ่งผู้เสียภาษีจะต้องนำมารวมคำนวณเงินได้ตามเกณฑ์การรับรู้รายได้ตามปกติ

³⁷ JOHN K. McNULTY, Federal Income Taxation of Individuals, (West Publishing Co., 1995), P. 209-211

³⁸ I.R.C. § 1271 (b)

ตราสารหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดในขณะที่ยังออก เป็นกรณีที่มีส่วนลดเกิดขึ้นจากการที่ผู้ลงทุนซื้อตราสารหนี้ซึ่งมีราคาต่ำกว่าราคาหน้าตั๋วมาในขณะที่มีการออกตั๋วหรือตราสารหนี้ นั้น ซึ่งจะเป็นการซื้อขายตราสารหนี้ในตลาดแรก (primary market)³⁹

เดิมในปี 1969 สภาองค์กรกำหนดให้ผู้ถือตราสารหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาได้รับรู้ส่วนลดที่เพิ่มพูนตามอัตราส่วนของดอกเบี้ยตลอดอายุตราสารทั้งจำนวนเมื่อซื้อตราสารหนี้ และเมื่อตราสารถึงกำหนดไถ่ถอนและผู้ถือตราสารทำการจ่ายเงินตามที่ระบุที่หน้าตราสารแก่ผู้ถือตราสาร (face value) ผู้ถือตราสารจะไม่ต้องรับรู้ส่วนลดที่ได้รับเป็นเงินได้อีก อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าผู้ให้ยืมซึ่งเป็นผู้ถือตราสารหนี้ไม่ได้รับส่วนลดเป็นเงินสดจนกระทั่งถึงกำหนดไถ่ถอนตราสารหนี้ เท่ากับว่าผู้ให้กู้ยืมให้ผู้กู้ยืมอีกครั้งหนึ่งซึ่งส่วนลดที่ยังไม่ได้รับโดยถือเสมือนว่าได้รับแล้ว

ปี 1982 สภาองค์กรสได้ออกกฎ O.I.D.⁴⁰ กำหนดให้บุคคลธรรมดาผู้ถือตราสารหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดซึ่งรับรู้รายได้ตามเกณฑ์เงินสดรับรู้ส่วนลดเป็นเงินได้ตามระยะเวลา โดยคำนวณจากกำหนดเวลาไถ่ถอนตราสารหนี้ตามหลัก compounding of interest และให้ผู้ถือตราสารหนี้สามารถหักค่าใช้จ่ายส่วนลดที่เสมือนว่าได้จ่ายตามกำหนดระยะเวลาเช่นเดียวกัน⁴¹ ดังนี้

1.1 ตราสารหนี้ที่ออกหลังวันที่ 27 พฤษภาคม 1969 แต่ก่อนวันที่ 2 กรกฎาคม 1982⁴² ผู้ถือครองตราสารจะต้องรับรู้ส่วนของส่วนลดโดยอัตราส่วนลดรายเดือนคูณด้วยจำนวนเดือนที่ถือครองตราสาร

1.2 ตราสารหนี้ที่ออกหลังวันที่ 1 กรกฎาคม 1982 จะต้องรับรู้ส่วนลดเป็นรายได้ตามวิธีอัตราดอกเบี้ยสม่ำเสมอ (constant interest rate or yield to maturity

³⁹ I.R.C. § 1276-1278

⁴⁰ I.R.C. § 1271 - § 1275

⁴¹ I.R.C. § 1271

⁴² I.R.C. § 1271 (b)

basis)⁴³ โดยคำนวณจากจำนวนส่วนลด (ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตราสาร/ equal excess of adjust issue price and the yield to maturity⁴⁴) ซึ่งเพิ่มพูนขึ้นทุกวันตามระยะเวลา โดยผู้เสียภาษีจะต้องรับรู้ส่วนลดเป็นเงินได้ภายในระยะเวลาเพิ่มพูน (accrual period) ซึ่งโดยปกติจะเป็นระยะเวลา 6 เดือน ก่อนที่ตราสารจะถึงกำหนดไถ่ถอนหรือน้อยกว่ากรณีที่ตราสารถึงกำหนดไถ่ถอนก่อน⁴⁵ อย่างไรก็ตามกรณีที่ตราสารออกโดยมีส่วนลดน้อยกว่า 1 ใน 4 (0.0025) (De Minimis Rule)⁴⁶ ผู้เสียภาษีจะไม่ต้องรับรู้ส่วนลดเป็นเงินได้ตามระยะเวลา แต่จะรับรู้ส่วนลดดังกล่าวเป็นเงินได้เมื่อครบกำหนดไถ่ถอน⁴⁷

ในกรณีที่ผู้ถือตราสารนี้ขายตราสารไปก่อนครบกำหนดไถ่ถอน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนตราสารส่วนที่ไม่เกินกว่าดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนขึ้นตามระยะเวลาการถือครองตราสารคือดอกเบี้ยโดยไม่ว่าจะเป็นผลได้จากหุ้น⁴⁸

2. ตราสารหนี้ที่มีส่วนลดเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในตลาดสูงชันกว่าอัตราดอกเบี้ยในขณะที่ออกตราสาร (Market Discount) เป็นกรณีที่ผู้ออกตราสารหนี้มิได้ออกตราสารหนี้โดยมีส่วนลดในขณะที่ออกตราสาร แต่ส่วนลดเกิดขึ้นจากการขายตราสารครั้งต่อ ๆ มาที่ไม่ใช่การขายตราสารครั้งแรก ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในตลาดรอง (secondary market) เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในตลาดหลังจากออกตราสารสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยตามตราสาร (fall in value)⁴⁹ ดังนั้น Market Discount จึงเกิดจากกรณีที่ผู้ลงทุนซื้อตราสารนั้นมาจากผู้ซื้อขายแรก

⁴³ I.R.C. § 1271 (a)

⁴⁴ I.R.C. § 1271 (a) (3)

⁴⁵ I.R.C. § 1272 (a) (5)

⁴⁶ I.R.C. § 1273 (a)

⁴⁷ Grandon, Barry G, "Bond amortization," *Tax Adviser*, Vol 24 n3 (Mar 1993) : 161-162

⁴⁸ IRC § 1271 (C) (2) (A)

⁴⁹ Jeff Strnad, "The Taxation of Bonds : The Tax trading Dimension," *Virginia Law Review* (Vol. 81:47) : 48-49

ในราคาต่ำกว่าราคาตามหน้าตั๋วของตราสารและต่ำกว่าราคาตัวที่ขายในขณะที่ตราสารได้ถูกขายเป็นครั้งแรก (อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ Market Discount จะไม่ใช้กับกรณีที่ตราสารได้ถูกขายเป็นครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน (O.I.D.) แม้ต่อมาจะมีการขายตราสารต่ำกว่าราคาตัวที่ขายครั้งแรกซึ่งส่วนลดที่เกิดขึ้นต่อมาจะเป็น Market Discount ดังนั้น ผู้เสียภาษีจะต้องใช้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับ O.I.D. ตามที่กล่าวมาข้างต้นกับส่วนลดทั้งหมดที่เกิดขึ้น⁵⁰⁾

เดิมก่อน ปี 1988 แม้จะมีการแก้ไขกฎหมายให้ดอกเบี้ยรวมถึงส่วนลดแต่กรณี Market Discount Bond ยังคงมีการใช้ประโยชน์จากการโอนตราสารนี้ไปก่อนครบกำหนดไถ่ถอน ส่งผลให้ส่วนลดที่เกิดขึ้นจากการถือครองตราสารถูกแปลงเป็นผลได้จากทุน ดังนั้น หลังจากปี 1988 สภาองเกรสทำการแก้ไขกฎหมายให้ผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากการจำหน่าย Market Discount Bond ส่วนที่ไม่เกินกว่าการเพิ่มพูนของส่วนลดจากตราสารนั้นเป็นเงินได้ทั่วไป (ดอกเบี้ย) ทั้งหมดเพื่อป้องกันการให้ประโยชน์จากการแปลงดอกเบี้ยให้กลับกลายเป็นผลได้จากทุน (gain on the disposition of any market discount bond shall be treated as ordinary income to the extent it does not exceed the accrued market discount on such bond)⁵¹⁾

ดังนั้น ปัจจุบันประโยชน์ที่เพิ่มพูนจากการซื้อตราสารในตลาดโดยมีส่วนลดการตลาด Market Discount Bond ถือเป็นดอกเบี้ยทั้งหมด ซึ่งผู้ถือตราสารจะต้องนำส่วนลดที่เกิดจากการซื้อตราสารนั้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดอกเบี้ยที่ได้รับมารับรู้เป็นรายได้ดอกเบี้ย แม้จะมีการขายตราสารนั้นไปก่อนครบกำหนดไถ่ถอนตราสาร อย่างไรก็ตาม ผู้ลงทุนในตราสารสามารถเลือกที่จะรับรู้ส่วนลดตามอัตราส่วนตลอดระยะเวลาการถือครองตราสารนั้นโดยวิธีการ amortization เช่นเดียวกับตราสารหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดในขณะที่ออกตราสารโดยวิธีรับรู้มูลค่าที่เพิ่มขึ้นตามอัตราส่วน (ratable accrual) หรือรับรู้โดยวิธีอัตราดอกเบี้ยสม่ำเสมอ (constant interest rate)⁵²⁾

⁵⁰⁾ I.R.C. § 1278 (a) (D)

⁵¹⁾ I.R.C. § 1276

⁵²⁾ I.R.C. § 1276 (b)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแก้ไขให้ผู้ถือตราสารที่ออกโดยมีส่วนลดรับรู้ ส่วนลดตามระยะเวลาก็ตาม ก็ยังมีความแตกต่างระหว่างผู้มีเงินได้ดอกเบี้ยและผู้มีส่วนลด ซึ่งใช้เกณฑ์เงินสดในการรับรู้รายได้ เนื่องจากผู้ถือตราสารหนี้ที่ออกโดยมีส่วนลดซึ่งเพิ่มพูนขึ้นตามระยะเวลาจะต้องรับรู้ส่วนลดเป็นเงินได้ภายในระยะเวลา 6 เดือน นับแต่วันที่ส่วนลดเพิ่มพูนขึ้นแม้ว่าจะยังไม่ได้รับส่วนลดมาจริง และเลือกใช้เกณฑ์เงินสดในการรับรู้รายได้ ในขณะที่ผู้ออกตราสารหนี้ที่ออกโดยมีดอกเบี้ยจะรับรู้ดอกเบี้ยเป็นเงินได้เมื่อได้รับมาจริงตามเกณฑ์เงินสด

3.2.1.3 ส่วนเกินจากการซื้อขายตราสารหนี้ (premium) แยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

ก. ส่วนเกินจากการขายตราสารหนี้หรือพรีเมียม (acquisition premium)

ตราสารหนี้ที่ขายในราคาสูงกว่าราคาไถ่ถอน เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่ระบุในตราสารสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด ผู้ซื้อจะต้องจ่ายส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยตามราคาหน้าตัวกับอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาดให้แก่ผู้ขายตราสาร ซึ่งถือเป็นส่วนเกินจากการซื้อขายตราสารเป็นการได้มาซึ่งส่วนเกินจากการซื้อตราสาร (acquisition premium) ตามกฎหมายอนุญาตให้ผู้ซื้อนำส่วนเกินจากการซื้อหลักทรัพย์ที่ผู้ขายตราสารเรียกเก็บมาหักออกจากดอกเบี้ยที่ผู้ซื้อได้รับเมื่อตราสารถึงกำหนดไถ่ถอน หรือเมื่อขายตราสารไปก่อนหมดอายุได้ เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของราคาทุนที่ผู้ซื้อจ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งตราสาร โดยทั่วไปจะเป็นการขายตราสารในตลาดรอง (secondary market) ในกรณีที่เป็นการขายตราสารหนี้ในตลาดแรก (primary market) ผู้ออกตราสารไม่นิยมที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด เนื่องจากจะต้องเรียกเก็บส่วนเกินจากการขายตราสารจากผู้ซื้อตราสารซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถขายตราสารได้ ดังนั้น โดยส่วนใหญ่ผู้ออกตราสารจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามราคาหน้าตัวในขณะที่ออกตราสารเท่ากับอัตราดอกเบี้ยในตลาด

การจัดเก็บภาษีสำหรับตราสารที่มีส่วนเกินมูลค่าของดอกเบี้ยตามราคาตลาดจะเสียภาษีแตกต่างกันไปตามประเภทของตราสาร ดังนี้

1. ตราสารหนี้ซึ่งต้องเสียภาษีเต็มจำนวน เช่น พันธบัตรเอกชน ผู้ลงทุนซึ่งซื้อตราสารในราคาสูงกว่าราคาไถ่ถอนสามารถเลือกที่จะรับรู้ส่วนเกินจากการซื้อตราสารหรือพรีเมียม (premium) ที่จ่ายให้แก่ผู้ออกหรือผู้ขายตราสารตลอดอายุของตราสารโดยวิธี amortization* หรือนำมาหักลดกับมูลค่าของตราสารในฐานะเป็นผลขาดทุนจากทุน (capital loss) เมื่อถึงกำหนดไถ่ถอนตราสารก็ได้⁶³ กรณีที่ตราสารหนี้ถูกไถ่ถอนโดยผู้ออกตราสารก่อนครบกำหนดระยะเวลาการไถ่ถอนตราสาร (callable) ผู้ถือตราสารสามารถที่จะรับรู้ส่วนเกินจากการซื้อตราสาร ณ วันที่ผู้ขายไถ่ถอนตราสารก่อนกำหนดได้ตามระยะเวลา อย่างไรก็ตาม ถ้าตราสารถูกไถ่ถอนภายใน 30 วันนับแต่วันออกตราสาร ผู้ถือตราสารสามารถปรับปรุงดอกเบี้ยที่ได้รับกับส่วนเกินมูลค่าตราสารที่ได้รับทั้งหมด (amortize) เสมือนกับการหักค่าใช้จ่ายจากเงินได้ทั่วไป (if the bond was callable on 30 days notice, the bondholder could at once amortize the entire premium as a deduction from ordinary income)⁶⁴

2. ตราสารหนี้ซึ่งได้รับยกเว้นภาษี เช่น พันธบัตรมลรัฐหรือเทศบาล ผู้ลงทุนซึ่งซื้อตราสารหนี้ในราคาสูงกว่าราคาไถ่ถอน โดยตราสารดังกล่าวได้รับยกเว้นภาษี ส่วนเกินจากหลักทรัพย์ที่จ่ายไปผู้ลงทุนจะไม่สามารถนำมาหักลดกับดอกเบี้ยที่ได้รับหรือเงินได้อื่น ๆ⁶⁵

---

* amortization เป็นการปรับปรุงลดดอกเบี้ยที่ได้รับกับส่วนเกินมูลค่าตราสารที่จ่ายไปโดยตราสารที่ออกก่อนวันที่ 27 กันยายน 1985 จะใช้เกณฑ์เส้นตรงทางบัญชี (straight line method) และหลังจากวันที่ 27 กันยายน 1985 จะต้องใช้เกณฑ์ความสม่ำเสมอ (constant yield method) แทนในการปรับปรุงดอกเบี้ยที่ได้รับกับส่วนเกินมูลค่าตราสารที่จ่ายไปตลอดอายุของตราสารนับจากวันที่ผู้ถือตราสารได้รับตราสารมาจนถึงกำหนดไถ่ถอนตราสาร เนื่องจากสามารถรับรู้ดอกเบี้ยที่เกิดตามระยะเวลาได้ถูกต้องตรงกว่าวิธีเกณฑ์เส้นตรงทางบัญชี - Miles Livingston, Money and Capital Market Second Edition, (New York Institute of Finance, 1993), P. 568-572

⁶³ I.R.C. § 171 (a) (2)

⁶⁴ Harvard Law School, World Tax Series, (Commerce Clearing House, INC., 1963), P. 610

⁶⁵ I.R.C. § 171 (a) (2)

เนื่องจากเป็นเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีจึงไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีและไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ได้

3. ตราสารหนี้ซึ่งออกโดยมีอัตราดอกเบี้ย 0% (Zero Coupon Bond) เช่น พันธบัตรออมทรัพย์รัฐบาลสหรัฐ (Series E or Series EE Bond) จะมีราคาขายเท่ากับราคาหน้าตั๋วในขณะที่ไถ่ถอนตราสารหักด้วยอัตราดอกเบี้ยโดยคำนวณตามหลัก present value ดังนั้น ราคาซื้อขายตราสารจะมีราคาต่ำกว่าราคาตามหน้าตั๋วเนื่องจากการออกตั๋วโดยไม่มีดอกเบี้ย (O.I.D.) ฉะนั้น โดยปกติจะไม่มีการออกตราสารโดยมีส่วนเกินมูลค่าหลักทรัพย์ในกรณีนี้

ข. ส่วนเกินจากการซื้อคืนตราสารหนี้หรือพรีเมียมในการไถ่ถอนหุ้นกู้หรือตราสารหนี้ (callable premium)

ตราสารหนี้ซึ่งถูกไถ่ถอนโดยผู้ออกตราสารก่อนครบกำหนดระยะเวลาการไถ่ถอนตราสาร (callable) ซึ่งผู้ออกตราสารจะต้องจ่ายส่วนเกินราคาตราสารให้แก่ผู้ถือตราสารเป็นค่าตอบแทน (premium price) ซึ่งจะเกิดในกรณีที่อัตราดอกเบี้ยตามราคาหน้าตั๋วสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด ดังนั้น ค่าตอบแทนที่ผู้ออกตั๋วจ่ายให้แก่ผู้ถือตราสารจึงเป็นจำนวนเงินที่ทดแทนอัตราดอกเบี้ยในราคาตลาดซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของดอกเบี้ยที่ผู้ถือตราสารได้รับ และจะต้องรับรู้เป็นเงินได้ที่ทั่วไปมิใช่ผลได้จากทุน

3.2.1.4 Repurchase Agreements (REPO)

REPO หมายถึง การกรรมซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงที่จะขายหลักทรัพย์ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งและผูกพันที่จะซื้อคืนหลักทรัพย์ดังกล่าวในวันที่กำหนดในอนาคต หรือเมื่อใช้สิทธิซื้อคืนในราคาที่กำหนด สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ⁶⁶ คือ

⁶⁶ Linda E. Carlisle and Geoffrey B. Lanning, "Tax Treatment of Substitute Payments Under Securities Lending and Repurchase Transactions," Journal of Taxation of Investments, : 246-257

ก. การกู้ยืมโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน (Securitized Money Loans) หมายถึง ธุรกิจซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงที่จะโอนขายหลักทรัพย์ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งและผูกพันที่จะซื้อคืนหลักทรัพย์ดังกล่าวในวันที่กำหนดในอนาคต โดยผู้ซื้อหรือผู้รับโอนจะไม่สามารถขายหรือโอนหลักทรัพย์ดังกล่าวต่อไปได้ เว้นเสียแต่ว่าผู้โอนหรือผู้ขายจะผิดสัญญา กรณีที่ผู้ขายหรือผู้โอนมิได้ผิดสัญญาผู้รับโอนหรือผู้ซื้อจะต้องโอนหลักทรัพย์เดียวกันนั้น (the transferor repurchase the same securities originally sold) กลับคืนแก่ผู้ขายหรือผู้โอนในวันที่กำหนดในสัญญา ในกรณีนี้เท่ากับผู้โอนมิได้จำหน่ายหลักทรัพย์ดังกล่าวอย่างแท้จริงและยังคงมีกรรมสิทธิ์ในหลักทรัพย์และดอกเบี้ยซึ่งจ่ายจากการถือครองหลักทรัพย์นั้น (the transferor has not disposed of the repo'd securities and retains ownership of both those securities and the interest payments that are made thereon) ในทางตรงกันข้ามผู้รับโอนซึ่งเป็นผู้รับดอกเบี้ยจะเป็นเสมือนตัวแทนของผู้โอนหรือทางผ่าน และต้องส่งผ่านดอกเบี้ยที่ได้รับแก่ผู้โอนดังกล่าว นั้น ธุรกิจการขายและซื้อคืนหลักทรัพย์ดังกล่าวจึงเป็นการกู้ยืมเงินโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกันสำหรับคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง และการกู้ยืมหลักทรัพย์ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง⁵⁷

นอกจากนี้ ศาลอุทธรณ์ในคดี United States V. Manko วินิจฉัยเกี่ยวกับ ธุรกิจการขายและซื้อคืนหลักทรัพย์ว่ากรณีที่ผู้เสียภาษีทำการขายตราสารโดยทำสัญญาว่าจะซื้อตราสารที่ขายดังกล่าวคืน ณ วันที่กำหนดในอนาคตเป็นการที่ผู้ขายทำการกู้ยืมเงินจากผู้ซื้อตราสารในจำนวนที่ขายซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเท่ากับส่วนต่างระหว่างราคาขายกับราคาซื้อคืน (a loan in the amount of the proceeds of the original sale, collateralized by the T-Bill, with interest equal to difference between the sale and repurchase prices)⁵⁸

⁵⁷ Anonymous, "Tax Issues Could Arrival of Gilts Repo Market," *Cash Management News* (Mar 1995) : 1

⁵⁸ United States V. Manko, 970 F 2d 900, 902 (2d Cir 1992) Cert. Denied, 509 U.S. 903, 113 S. Ct. 2993 (1993)

ในแนวทางที่สอดคล้องกับคำวินิจฉัยศาลอุทธรณ์ดังกล่าวภายใต้ Revenue Ruling 74-27 ธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ (REPO) จะถูกปฏิบัติเป็นการกู้ยืมโดยมีหลักประกันและถูกจัดเก็บภาษีดอกเบี้ย โดยไม่ถูกจัดเก็บภาษีเป็นการจำหน่ายหลักทรัพย์หากเป็นการทำสัญญาซื้อขายหลักทรัพย์ที่มีลักษณะดังนี้

1. หลักทรัพย์ที่ถูกขายจะต้องถือครองไว้โดยผู้ซื้อเพื่อให้ผู้ขายทำการซื้อคืนตามสัญญา และผู้ขายมีสิทธิที่จะได้รับหลักทรัพย์ที่ขายดังกล่าวคืนเมื่อทำการซื้อคืน
2. ในกรณีที่ผู้ขายผิดสัญญาซื้อคืน ผู้ซื้ออาจจะขายหลักทรัพย์ดังกล่าวและจะต้องส่งมอบเงินส่วนที่เกินกว่าที่ระบุในสัญญาซื้อคืนให้แก่ผู้ขายหรือเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบในเงินส่วนที่ไม่ครบตามข้อตกลงในสัญญา
3. ผู้ขายมีความผูกพันที่จะต้องซื้อคืนหลักทรัพย์และชำระเงินตามข้อตกลง
4. ผู้ขายตกลงที่จะชำระดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนดล่วงหน้าโดยผู้ซื้อ

ดังนั้น ในกรณีที่สัญญาซื้อคืนหลักทรัพย์ได้มีลักษณะตามที่ Revenue Ruling 74-27 ระบุไว้จะถูกถือว่าเป็นการกู้ยืมโดยมีหลักประกัน (secured loan) ผลประโยชน์ใด ๆ ที่จ่ายโดยผู้ขายในการซื้อคืนหลักทรัพย์จะเป็นการจ่ายดอกเบี้ยให้กับผู้ซื้อมากกว่าที่จะเป็นผลประโยชน์ที่ผู้ซื้อได้จากการขายหลักทรัพย์ (in a repo transaction that is treated as a secured loan, the premium paid by the seller on repurchasing the securities is deemed to reflect interest on the borrowed funds. Thus, the buyer be treated as having paid interest income rather than a gain from a sale)⁶⁹ ดังนั้น ผู้ซื้อหลักทรัพย์ในสัญญาซื้อคืนซึ่งมีลักษณะดังกล่าวจะต้องรับรู้ผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นดอกเบี้ย มิใช่กำไรจากการขายหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้จะมีดอกเบี้ยเกิดขึ้น 2 ลักษณะ คือ ดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ และดอกเบี้ยจากการกู้ยืมโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน โดยที่ผู้ขายหลักทรัพย์จะเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้จากดอกเบี้ยที่ได้รับจากการลงทุนในหลัก

⁶⁹ Connors, Peter Kroop, David, "US Tax Treatment," International Securities Lending (Sep-Nov 1993) : 10

ทรัพย์ เนื่องจากเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในหลักทรัพย์นั้นอย่างแท้จริง และผู้ซื้อจะเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้จากดอกเบี้ยที่ได้รับจากการให้กู้ยืมโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน

ข. การยืมหลักทรัพย์ (Securities Lending Transactions) หมายถึงธุรกรรมซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงที่จะโอนขายหลักทรัพย์ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งและผูกพันที่จะซื้อคืนหลักทรัพย์ตามประเภทและจำนวนที่กำหนดในวันที่ในอนาคต ดังนั้น ผู้ยืมหลักทรัพย์หรือผู้รับโอนมีอิสระที่จะขายหรือโอนหลักทรัพย์ที่ซื้อดังกล่าวได้ (the transferee is free to sell or assign the repo'd securities and is obligated to return identical as opposed to the repo'd securities) เนื่องจากผู้โอนมิได้เป็นเจ้าของหลักทรัพย์ดังกล่าวอีกต่อไปแต่จะมีสิทธิตามสัญญาที่จะได้รับหลักทรัพย์ตามจำนวนและประเภทที่กำหนดเท่านั้น ดังนั้น ดอกเบี้ยที่ผู้รับโอนได้รับจากหลักทรัพย์จึงเป็นดอกเบี้ยของผู้รับโอน ดังนั้น การที่ผู้รับโอนส่งผ่านดอกเบี้ยดังกล่าวให้แก่ผู้โอนจึงเป็นการจ่ายดอกเบี้ยแทนและมีใช่ดอกเบี้ยที่แท้จริง (the substitute interest payments made by the transferee to the transferor are not treated as interest) กรณีที่ผู้โอนเป็นผู้ไม่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาและผู้รับโอนเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐอเมริกา และปรากฏข้อเท็จจริงว่าเป็นการทำธุรกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงภาษีหัก ณ ที่จ่าย กฎหมายจะถือว่าดอกเบี้ยที่ผู้รับโอนจ่ายให้แก่ผู้โอน (substitute interest) เป็นดอกเบี้ยซึ่งจะต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย^{๘๑} อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ที่ผู้ยืมหลักทรัพย์ได้รับจะไม่ถือว่าเป็นดอกเบี้ย เพราะผู้ยืมหลักทรัพย์ไม่ต้องส่งคืนหลักทรัพย์เดิมให้แก่ผู้ขาย ธุรกรรมการขายและซื้อคืนหลักทรัพย์ในกรณีนี้จึงเป็นการซื้อขายหลักทรัพย์ดังกล่าวอย่างแท้จริง ผลประโยชน์ที่ผู้ยืมและขายคืนหลักทรัพย์ได้รับจึงมีใช้ค่าตอบแทนจากการให้ผู้อื่นใช้ยืมเงิน ดังนั้น เงินได้ที่ได้รับจึงเป็นกำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์มิใช่ดอกเบี้ย โดยผู้ยืมหลักทรัพย์จะรับรู้กำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นเงินได้ทั่วไปกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสินค้าน้ำคงคลัง และรับรู้กำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นผลได้จากทุนกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสินทรัพย์ประเภททุน

^{๘๑} The Proposed Regulations on January 8, 1992

3.2.1.5 ดอกเบี้ยตามสัญญาซื้อขายผ่อนชำระ

การซื้อขายผ่อนชำระ หมายถึง การจำหน่ายทรัพย์สินซึ่งการชำระเงินอย่างน้อยที่สุด 1 งวด จะได้รับในปีหลังจากที่ทรัพย์สินนั้นถูกจำหน่าย (Installment sale is held to mean "a disposition of property where at least one payment is to be received after the close of the taxable year in which the disposition occurs")⁶¹

โดยทั่วไปผู้เสียภาษีจะต้องรับรู้รายได้เมื่อรายได้เกิดขึ้น สัญญาซื้อขายผ่อนชำระเป็นข้อยกเว้นของบทบัญญัติดังกล่าว ประมวลรัษฎากร (I.R.C.) ทำการบัญญัติบทกฎหมายพิเศษในกรณีที่ผู้เสียภาษีทำการขายทรัพย์สินโดยมีการเลือกกำหนดการชำระเงิน⁶² โดยให้ผู้เสียภาษี ยกเว้น ผู้เสียภาษีบางประเภท สามารถรับรู้ผลประโยชน์จากการขายทรัพย์สิน ในเกณฑ์ที่ล่าช้าเป็นส่วน ๆ ตามที่ได้รับชำระเงิน (เกณฑ์ผ่อนชำระ/installment method) ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับกับการขายทรัพย์สินไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์⁶³ และไม่ว่าผู้เสียภาษีจะใช้เกณฑ์เงินสดหรือเกณฑ์คงค้าง อย่างไรก็ตามกรณีที่มีผลขาดทุนจากทุนผู้เสียภาษีจะต้องรับรู้ผลขาดทุนทั้งจำนวนทันทีที่ไม่สามารถรับรู้ตามระยะเวลาเช่นเดียวกับผลประโยชน์จากการขายทรัพย์สิน

⁶¹ I.R.C. § 453 (b) (1)

⁶² I.R.C. § 453

* กฎหมายไม่อนุญาตให้ตัวแทนจำหน่าย (dealer) ซึ่งเป็นผู้ขายอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์เป็นการค้าหรือธุรกิจ หรือเป็นปกติ ยกเว้นสังหาริมทรัพย์ประเภทหลักทรัพย์ ใช้เกณฑ์การผ่อนชำระในการรับรู้รายได้ ดังนั้น ตัวแทนจำหน่ายจึงต้องรับรู้ผลได้จากทุนที่ได้จากการขายพร้อมดอกเบี้ยทั้งจำนวนในขณะที่มีการขายแม้จะยังไม่ได้รับชำระราคาตามสัญญาทั้งหมด

** ยกเว้นหลักทรัพย์ที่ซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แม้จะไม่ใช้สินค้าก็ไม่สามารถที่จะรับรู้โดยใช้เกณฑ์ผ่อนชำระได้

ภายใต้สัญญาซื้อขายผ่อนชำระจะมีเงินได้ 2 ประเภทเกิดขึ้น

ประเภทที่ 1 ผลประโยชน์ที่ได้จากการขาย ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายเป็นสินทรัพย์ที่เป็นทุน ผลประโยชน์ที่ได้จากการขายจะถูกรับรู้เป็นผลได้จากทุน (capital gains) ซึ่งกระจายออกตลอดระยะเวลาการผ่อนชำระเงิน และในกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายเป็นทรัพย์สินทั่ว ๆ ไป ผลประโยชน์ที่ได้จะถือเป็นเงินได้ทั่วไปจากการขายทรัพย์สิน (ordinary income)

ประเภทที่ 2 เงินได้ดอกเบี้ย ซึ่งเป็นเงินได้ทั่วไปที่ผู้ขายได้รับจากการตกลงให้ผู้ซื้อชำระเงินค่าสินค้าเป็นรายงวดได้โดยไม่ต้องชำระเป็นครั้งเดียว ซึ่งเท่ากับผู้ขายให้ผู้ซื้อยืมเงินของผู้ขายในการซื้อทรัพย์สินนั้น ค่าตอบแทนที่ผู้ขายคำนวณเพื่อเป็นค่าตอบแทนจากการให้ผู้ซื้อใช้ยืมเงิน คือ ดอกเบี้ย

ดังนั้น การซื้อขายผ่อนชำระราคาทรัพย์สินซึ่งซื้อขายอาจจะเป็นกรณีที่ระบุดอกเบี้ยจากการซื้อขายผ่อนชำระไว้ชัดเจน หรือไม่ระบุดอกเบี้ยไว้ชัดเจนแต่จะรวมดอกเบี้ยซึ่งแฝงอยู่ (unstated interest) หรือดอกเบี้ยโดยปริยาย (imputed interest) ในราคาที่ผ่อนชำระแต่ไม่รวมอยู่ในราคาซื้อขายพื้นฐานของทรัพย์สิน (basis)

ก. สัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่ระบุดอกเบี้ยไว้ชัดเจน

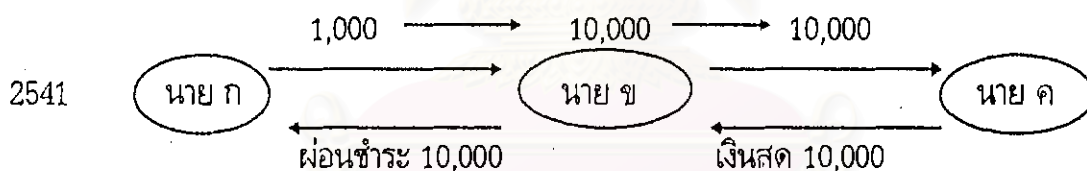
สัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่ระบุดอกเบี้ยไว้ชัดเจนกฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียภาษีเลือกที่จะรับรู้รายได้ผลได้จากทุนที่เกิดขึ้น (realized gain) ตามเกณฑ์ผ่อนชำระ หรือจะรับรู้รายได้ที่เกิดขึ้นในปีที่มีการซื้อขายทั้งจำนวนโดยไม่รวมดอกเบี้ยก็ได้ (recognition gain)^{๘๖} กรณีที่ผู้เสียภาษีใช้เกณฑ์ผ่อนชำระในการรับรู้รายได้ ผู้เสียภาษีจะสามารถเลื่อนการรับรู้รายได้บางส่วนออกไปได้มากกว่าการที่ผู้เสียภาษีใช้เกณฑ์คงค้าง อย่างไรก็ตามผู้เสียภาษีซึ่งทำสัญญาซื้อขายผ่อนชำระจะรับรู้ดอกเบี้ยที่รวมอยู่ในสัญญาซื้อขายผ่อนชำระแยกต่างหากจากผลได้จากทุนและราคาทุนในทรัพย์สิน และเนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวอาจถูกใช้เพื่อเลื่อนการรับรู้รายได้ออกไป (deferral payment) โดยใช้ประโยชน์จากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายจึงมีบทบัญญัติเฉพาะกรณี

^{๘๖} I.R.C. § 1001 (C)/ I.R.C. § 1001 (d)

ที่คู่สัญญาซึ่งมีความสัมพันธ์กันตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อจุดประสงค์ในการหลีกเลี่ยงภาษีจะต้อง
รับรู้รายได้แตกต่างออกไป

การขายตามสัญญาซื้อขายผ่อนชำระซึ่งคู่สัญญามีความเกี่ยวพันกัน (Related party sales) เช่น กรณีคู่สัญญาเป็นสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียภาษี เช่น บิดา มารดา บุตร คู่สมรส หรือหลาน เป็นต้น และกรณีนิติบุคคลผู้เป็นคู่สัญญาเป็นบริษัท หรือห้างหุ้นส่วน หรือกองทรัสต์สิน หรือกองมรดก ซึ่งผู้เสียภาษีมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียภาษีสามารถที่จะเลื่อนกำหนดการรับรู้รายได้ออกไปเพื่อประโยชน์ในการหลีกเลี่ยงภาษี

ตัวอย่าง ในปี 2541 นาย ก ขายทรัพย์สินโดยการขายผ่อนชำระ ให้แก่นาย ข โดยมีราคาทุน 1,000 บาท ขายในราคา 10,000 บาท โดยนาย ข ตกลงที่จะผ่อนชำระค่าทรัพย์สินเป็น 3 งวด งวดละ 3,333.33 บาทในปี 2541, 2542 และ 2543 ตามลำดับ บวกด้วยดอกเบี้ยตามอัตราตลาด เมื่อได้รับทรัพย์สินนาย ข ได้ขายทรัพย์สินต่อไปให้นาย ค ในราคาเงินสด 10,000 บาท

ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดการใช้ประโยชน์จากหลักเกณฑ์ของกฎหมาย I.R.C.

§ 453 (e) บัญญัติกรณี que ผู้เสียภาษีขายหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดโดยการขายผ่อนชำระให้แก่คู่สัญญาซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ผู้เสียภาษีจะต้องรับรู้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก่อนที่ผู้ซื้อจะทำการจ่ายเงินครบตามสัญญา ถ้าผู้ซื้อได้ทำการขายทรัพย์สินนั้นต่อไปก่อนที่จะชำระเงินตามสัญญาเสร็จสิ้น

ดังนั้น ในกรณีดังกล่าวข้างต้น นาย ก จะต้องทำการรับรู้เงินได้จำนวน 9,000 บาท ทั้งจำนวนในวันที่ นาย ข ขายทรัพย์สินให้นาย ค แม้ว่า นาย ก จะยังมิได้รับการชำระเงินจากนาย ข จนครบ

ข. สัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่มีได้ระบุดอกเบี้ยไว้ชัดเจน

สัญญาซื้อขายผ่อนชำระซึ่งผู้ขายขายทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อโดยมิได้บวกดอกเบี้ยในราคาซื้อขาย แต่คิดคำนวณราคาทรัพย์สินในราคาที่สูงขึ้นเพื่อชดเชยกับดอกเบี้ย เป็นการแปลงเงินได้ดอกเบี้ยให้เป็นผลได้จากทุนเพื่อประโยชน์ในการหักค่าใช้จ่ายหรืออัตราภาษี อย่างไรก็ตาม สภาคองเกรสได้ออกกฎหมายเพื่อแก้ไขการใช้ประโยชน์จากบทบัญญัติดังกล่าวในวันที่ 7 มิถุนายน 1984 ดังนั้น หลังวันที่ 6 มิถุนายน 1984 ผู้ขายผ่อนชำระซึ่งทำการแปลงเงินได้ดอกเบี้ยทั่วไปให้เป็นผลได้จากทุนจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากช่องว่างของกฎหมายได้ เมื่ออัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดถูกกำหนดในสัญญาซื้อขายผ่อนชำระ หรือกรณีที่สัญญาซื้อขายผ่อนชำระมิได้กำหนดดอกเบี้ยไว้โดยชัดเจน ซึ่งตามหลักเกณฑ์ทางกฎหมายถือว่ามิได้ดอกเบี้ยโดยนัยแฝงอยู่⁶⁴ เป็นการแยกส่วนของการเลื่อนกำหนดการชำระเงินจากราคาขายให้เป็นเงินได้ทั่วไปประเภทดอกเบี้ย (imputed interest means reclassifying a portion of the deferred payments from selling price category to an ordinary interest income classification)⁶⁵ ดังนั้น จะไม่มีความแตกต่างทางภาษีระหว่างสัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่มีได้ระบุดอกเบี้ยไว้ชัดเจนกับสัญญาซื้อขายผ่อนชำระที่ระบุดอกเบี้ยไว้โดยชัดเจน

3.2.1.6 สัญญาลิสซิ่ง

การให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งโอนสิทธิในการครอบครองและใช้ทรัพย์สินให้แก่อีกบุคคลหนึ่งโดยมีกำหนดระยะเวลา (leased is defined as transfer of the right to possession and use of goods for a term in the return for consideration)⁶⁶ ค่าลิสซิ่งที่ผู้ให้เช่าได้รับจึงเป็นค่าตอบแทนจากการที่ผู้ให้เช่าให้ผู้เช่าใช้ทรัพย์สิน

⁶⁴ I.R.C. § 483

⁶⁵ Steven J. Rice, "Introduction to Taxation 1995 Edition", (Ohio : Southwestern Publishing Co., 1994) P.13-18

⁶⁶ Lawrence P. Ingram, "The U.C.C. Lease Definition : Adaptable to The Documentary Stamp Tax," Stetson Law Review (Fall 1990) : 1

เช่นเดียวกับค่าเช่าตามสัญญาเช่าทั่วไป แต่การเช่าตามสัญญาเช่าธรรมดาจะแตกต่างจากการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง การเช่าตามสัญญาเช่าธรรมดาผลประโยชน์ที่ผู้ให้เช่าได้รับจะต้องมากเพียงพอ มิฉะนั้น ผู้ให้เช่าย่อมต้องการขายทรัพย์สินหรือใช้ทรัพย์สินเองมากกว่าที่จะให้เช่า นอกจากนี้ ค่าเช่า ในแต่ละปีจะต้องไม่สูงกว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการได้ทรัพย์สินนั้นมา มิฉะนั้น ผู้ให้เช่าย่อมต้องการซื้อทรัพย์สินนั้นด้วยตนเองมากกว่าที่จะเช่า อย่างไรก็ตามการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง แม้จะเป็นสัญญาเช่าอย่างหนึ่งแต่จะมีเงื่อนไขและข้อตกลงบางอย่างที่แตกต่างไป กล่าวคือ การให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งอาจจะสร้างธุรกรรม (carve-out) เกี่ยวกับการจำหน่ายทรัพย์สินโดยมีกำหนดระยะเวลา ดังนั้น ค่าเช่าและค่าเสื่อมราคาจะถูกรวมอยู่ในสัญญาการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง อย่างไรก็ดี ธุรกรรมใดที่ผู้ให้เช่าโอนการครอบครองและใช้สอยทรัพย์สินให้แก่ผู้เช่า โดยมีกำหนดระยะเวลาที่จะได้ทรัพย์สินกลับคืนจะไม่ถือว่าเป็นการขาย⁶⁷ และผู้ให้เช่าจะได้รับค่าชดเชยในราคาค่าเช่าที่เป็นธรรมสำหรับระยะเวลาที่ให้ผู้เช่าใช้สอยทรัพย์สิน ค่าชดเชยดังกล่าวจะถือเป็นค่าเช่า

เดิมก่อนมีการประกาศใช้ Tax Reform Act 1986 (T.R.A.1986) ธุรกรรมจะถูกถือว่าเป็นการเช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง (lease) มากกว่าถือว่าเป็นการจัดหาเงินทุน (financing arrangement) หรือการขาย โดยเหตุผลที่มีมากกว่าการตีบ่าว่าเป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งบนกระดาษ⁶⁸ ดังนั้น ในกรณีที่เรียกธุรกรรมโดยมีเอกสารอ้างอิงว่าเป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง แต่ไม่ได้มีเงื่อนไขตามที่กรมสรรพากรกำหนดจะไม่ถือว่าเป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง (true Lease)

ค่าเช่า หมายถึง ค่าชดเชยซึ่งจ่ายโดยผู้เช่าให้กับผู้ให้เช่าสำหรับการใช้ทรัพย์สินของผู้ให้เช่า ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายทางการเงินของผู้ให้เช่าในการได้ทรัพย์สินนั้นมาและค่าบริการอื่นใดหรืออิกนัยหนึ่ง เป็นค่าตอบแทนจากการใช้ทรัพย์สิน

⁶⁷ Com'r V. Gillette Motor Transport, 364 U.S. 130 (1960).

⁶⁸ ในศตวรรษที่ 19 มีความพยายามที่จะหลบหลีกผลเกี่ยวพันทางกฎหมายล้มละลายที่เกิดจากการจัดหาเงินทุนโดยมีหลักประกัน จึงนำธุรกรรมการซื้อขายแบบมีเงื่อนไขในรูปแบบของการให้เช่าแบบลิสซิ่งมาใช้ ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงกฎหมายโดยธุรกรรมใด ๆ ที่แม้จะเรียกว่าการให้เช่าแบบลิสซิ่งแต่ไม่ได้มีเงื่อนไขตามที่กำหนดจะไม่ถือว่าเป็นการให้เช่าแบบลิสซิ่ง

หลังจากวันที่ 31 ธันวาคม 1983 มีการกำหนดการให้เช่าทรัพย์สินแบบ ลิสซิ่งชนิดใหม่ ถ้าคู่สัญญาสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย ธุรกิจที่เกิดขึ้นจะถือว่าเป็น การให้เช่าทางการเงิน (financial lease) ซึ่งเป็นการให้เช่าที่ผู้เช่ามิได้เป็นผู้ลงทุนในทรัพย์สิน แต่ได้รับสาระสำคัญทางเศรษฐกิจของทรัพย์สิน และผู้ให้เช่าซึ่งเป็นผู้ลงทุนในทรัพย์สินจะได้รับ ผลกำไรจากธุรกิจที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลกำไรดังกล่าวมิใช่ค่าตอบแทนจากการให้ผู้อื่นใช้ สอยทรัพย์สินของตน (ค่าเช่า) แต่เป็นค่าตอบแทนจากการให้ผู้อื่นใช้ยืมเงินของตนในการซื้อ ทรัพย์สิน (ดอกเบี้ย) กล่าวคือ การกำหนดการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งชนิดใหม่ เป็นการแบ่ง แยกธุรกิจที่เกิดขึ้นระหว่างการซื้อขายและการเช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง เพื่อกำหนดบุคคลที่มี สิทธิหักค่าใช้จ่ายทางธุรกิจและค่าเสื่อมราคา (บุคคลที่มีสิทธิหักค่าเสื่อมราคาคือผู้เป็นเจ้าของ ทรัพย์สิน) อย่างไรก็ตาม กรณีที่เป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งระหว่างประเทศ (cross- border leases or double dip) ประเทศสหรัฐอเมริกาจะอนุญาตให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะ เป็นผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเสมือนกับว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ดังนั้น ทั้งผู้ เช่าและผู้ให้เช่าในสัญญาเช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งระหว่างประเทศต่างมีสิทธิที่จะหักค่าเสื่อมราคา และได้รับเครดิตภาษีจากการลงทุนจากทรัพย์สินในประเทศสหรัฐอเมริกา⁶⁸

ต่อมาสภาองเกรสทำการประกาศใช้ T.R.A. 1986 สำหรับสัญญาที่จัดทำ ขึ้นหลังจากปี 1987 ภายใต้กฎหมายดังกล่าวศาลและกรมสรรพากรจะทำการพิจารณาสาระสำคัญ ของธุรกิจมากกว่ารูปแบบของสัญญา (substance over form) อย่างไรก็ตาม กรมสรรพากร (IRS)⁶⁹ ทำการกำหนดหลักเกณฑ์การให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง หรือ True Leases or

⁶⁸ James S. Schallheim, *Lease or Buy*, (Harvard Business School Press, 1994), P. 57-58

⁶⁹ JOHN K. McNULTY, *Federal Income Taxation of Individuals*, (West Publishing Co., 1995), P. 184-187

ตามหลักการบัญชีจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การให้เช่าดำเนินงาน (operating lease) ซึ่งเป็นการเช่าระยะสั้น และการให้เช่าทรัพย์สินประเภททุน (capital lease)

Operating Leases กรณีการเช่าที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดจะถือเป็น Condition Sale Agreement⁷⁰

1. ลักษณะของการให้เช่าทรัพย์สินแบบ True Leases

เดิมกรมสรรพากรมีคำวินิจฉัยที่ Rev. Rul. 55-540⁷¹ เป็นแนวทางในการพิจารณาว่าสัญญาใดเป็นสัญญา리스ซิ่งหรือไม่ โดยกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางในการพิจารณาไว้ 6 กรณี ดังนั้น การให้เช่าทรัพย์สินแบบ리스ซิ่งที่มีลักษณะตามที่กรมสรรพากรกำหนดจะถือว่าเป็นการขายทรัพย์สินโดยมีเงื่อนไข (Condition Sale Contract) มิใช่เป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบ리스ซิ่งอย่างแท้จริง (True Lease) รายละเอียดดังนี้คือ

ก) Building equity through payment คือ กรณีที่มีการสร้างส่วนของความเป็นเจ้าของผ่านการจ่ายค่าเช่าธุรกรรมดังกล่าวจะไม่ถือว่าเป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบ리스ซิ่ง แต่จะทำให้ผู้เช่าเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินแทน

ข) Automatic acquisition of title at the end of the lease คือ การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโดยอัตโนมัติเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาในการเช่า

คือ การให้เช่าแบบ리스ซิ่งแต่ในนาม ดังนั้น ความเสี่ยงและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามความเป็นจริงจะตกอยู่กับผู้เช่า- Financial Accounting Standard Board / FASB No. 13

True Lease สามารถแบ่งแยกออกเป็น Nonleverage Lease และ Leverage Lease Nonleverage Lease คือ การให้เช่าทรัพย์สินที่ผู้ให้เช่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ให้เช่าโดยลงทุนในทรัพย์สินทั้งหมดเอง Leverage Lease คือ การให้เช่าที่ผู้ให้เช่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ให้เช่าโดยลงทุนในทรัพย์สินเป็นจำนวน 20 - 40 % และอีกจำนวน 60 - 80 % ผู้ให้เช่ากู้ยืมมาจากสถาบันการเงิน

⁷⁰ JOHN K. McNULTY, Federal Income Taxation of Individuals, (West Publishing Co., 1995), P. 184-187

⁷¹ Albert R McMeen III, Equipment Leasing Guide for Lessees, (John Wiley & Sons, 1990), P. 162-166

ค) High-front-end rentals with the lease renewable for nominal amount คือ การจ่ายค่าเช่าในจำนวนที่สูงและสามารถต่ออายุการเช่าโดยทำการชำระเงินตามจำนวนที่กำหนด การกำหนดให้จ่ายค่าเช่าในจำนวนที่สูงในระยะแรกและให้ต่ำลงในระยะหลังจะส่งผลให้ผู้เช่าสามารถหักค่าใช้จ่ายในอัตราเร่งได้มากกว่าอัตราค่าเช่าตามปกติ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากการให้เช่าแบบลิสซิ่งในทางที่ผิดซึ่งต้องห้าม

ง) Rentals exceeding fair market value rent คือ การทำสัญญาเช่าแบบลิสซิ่งที่มีการชำระค่าเช่าเกินกว่าอัตราตลาดของค่าเช่าที่เป็นธรรม

จ) Specifically designating part of the rental as interest, as in floating-rate transactions คือ การกำหนดส่วนใดส่วนหนึ่งของค่าเช่าโดยอิงกับอัตราดอกเบี้ย เช่น อัตราดอกเบี้ยแบบลอยตัว

ฉ) Nominal purchase options คือ การให้สิทธิผู้เช่าซื้อทรัพย์สินในราคาที่กำหนดเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเช่า

อย่างไรก็ตาม การที่กรมสรรพากรวางแนวทางในการพิจารณาดังกล่าวส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนและก่อให้เกิดการนำคดีมาสู่ศาลเพื่อการตีความอย่างมากมาย เช่น

คดี Graves V. Commissioner⁷² ศาลทำการวินิจฉัยว่าการที่ผู้เช่าโอนบางส่วนของทรัพย์สินที่เช่าให้แก่ผู้อื่นโดยผู้ให้เช่าไม่คัดค้าน สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาซื้อขายมิใช่สัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง

คดี Oesterreich V. Commissioner⁷³ ในคดีดังกล่าวศาลมิได้กำหนดลักษณะของการให้เช่าทรัพย์สินแบบ True Lease แต่ทำการทดสอบเจตนาของคู่สัญญาเพื่อกำหนดประเภทของสัญญา เนื่องจากสัญญาใดจะเป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งหรือไม่จะพิจารณาได้จากเจตนาของคู่สัญญา มิใช่รูปแบบของสัญญา ซึ่งในคดีดังกล่าวศาลพิจารณาเจตนา

⁷² Graves V. Commissioner, TC Memo May 14, 1952, 11 TCM 467, ¶ 52, 143 P-H TC Memo

⁷³ Oesterreich V. Commissioner, 226 F2d 798 (9th Cir. 1955)

ของคู่สัญญาจากความสัมพันธ์ระหว่างราคาขายของทรัพย์สินกับค่าเช่าที่ต้องชำระ ถ้าค่าเช่าที่ชำระเท่ากับราคาทรัพย์สินรวมกับดอกเบี้ย สัญญานั้นจะเป็นสัญญาซื้อขายมิใช่สัญญาเช่า และในกรณีที่ราคาใช้สิทธิซื้อทรัพย์สินเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าต่ำกว่าราคาตลาดที่เป็นธรรมของทรัพย์สิน สัญญาให้เช่าทรัพย์สินดังกล่าวจะถือเป็นสัญญาซื้อขายมิใช่สัญญาเช่า (as a sale rather a lease)

อย่างไรก็ตาม ในคดี Lockhart Leasing Co. V. U.S.⁷⁴ ศาลวินิจฉัยว่าถ้าการเช่ามีระยะเวลาสั้นเมื่อเทียบกับอายุการใช้งานของทรัพย์สินที่ให้เช่า การให้สิทธิซื้อทรัพย์สินที่เช่าในราคาต่ำกว่าราคาตลาดที่เป็นธรรมของทรัพย์สินจะไม่ถือว่าเป็นการขาย

นอกจากนี้ ในคดี LTV Corp. V. Commissioner⁷⁵ ศาลทำการวินิจฉัยว่าแม้จะมีการให้สิทธิซื้อทรัพย์สินในราคา 10% ของราคาทรัพย์สินเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาเช่าในขณะที่มีการทำสัญญา ไม่ทำให้สัญญาดังกล่าวไม่เป็นสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง เนื่องจากราคาที่ให้สิทธิซื้อทรัพย์สินดังกล่าวเป็นราคาตลาดที่เป็นธรรมของทรัพย์สินโดยประมาณเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาเช่า

โดยนัยแห่งแนวคำพิพากษาดังกล่าวเจตนาของคู่สัญญาในการเข้าทำสัญญาจะถูกนำมาพิจารณาในการกำหนดลักษณะของสัญญา ในกรณีที่เป็นสัญญาซื้อขายจะพิจารณาจากการโอนกรรมสิทธิ์ การชำระค่าเช่าในจำนวนที่เกินกว่าราคาที่เป็นธรรมซึ่งแสดงถึงส่วนของดอกเบี้ยในค่าเช่า หรือสิทธิในการเลือกซื้อทรัพย์สินที่เช่าในราคาที่กำหนดไว้ล่วงหน้าโดยมิได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงราคาของทรัพย์สิน

อย่างไรก็ดี ในปี 1975 โดยเหตุที่มีการนำคดีมาสู่ศาลเพื่อการตีความ Rev. Rul. 55-540 จำนวนมาก ส่งผลให้กรมสรรพากรทำการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ใน Rev. Rul. 55-540 ดังกล่าวโดยการออกคำวินิจฉัยล่วงหน้าที่ Rev. Proc. 75-21 เพิ่มเติมโดย Rev.

⁷⁴ Lockhart Leasing Co. V. U.S., 446 F2d 269 (10th Cir. 1971), affg 54 T.C. 301 (1971)

⁷⁵ LTV Corp V. Commissioner, 63 T.C. 39, 1974

Proc. 75-28 Rev. Proc. 76-30 และ Rev. Proc. 79-48⁷⁶ กำหนดหลักเกณฑ์การเช่าที่ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่าซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กำหนด สามารถขอให้กรมสรรพากรออกคำวินิจฉัยเป็นรายการณี (Private Ruling) วินิจฉัยว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบ True Lease รายละเอียดดังนี้⁷⁷

1.1 Minimum At-risk Requirement คือ ผู้ให้เช่ายังคงต้องรับความเสี่ยงและผลประโยชน์ในทรัพย์สินตลอดอายุการเช่า โดยค่านิ่งเป็น 3 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาเริ่มต้น ระยะเวลาการใช้งาน และสิ้นสุดระยะเวลาการใช้งาน ทั้งนี้ ผู้ให้เช่ายังคงต้องมีเงินลงทุนอยู่ในทรัพย์สินที่ให้เช่าไม่น้อยกว่า 20% ของราคาทรัพย์สินทั้งหมด กรณีที่ทรัพย์สินมีมูลค่าลดลงผู้ให้เช่าจะต้องเสียหาย ดังนั้น การที่ผู้ให้เช่ามิได้เป็นผู้ลงทุนก็จะไม่มีความเสี่ยง และจะไม่ถูกพิจารณาเป็นผู้ให้เช่า แต่จะเป็นเพียงผู้ให้ยืม (If you have nothing invested, you are not at risk, you cannot be considered the tax owner, the lessor; you are just a lender)⁷⁸

1.2 Minimum Estimated Residual Value คือ ในกรณีที่สัญญาเช่าสิ้นสุดลงมูลค่าทรัพย์สินที่ให้เช่าต้องเหลือไม่น้อยกว่า 20% ของมูลค่าทรัพย์สินเมื่อเริ่มต้นสัญญาเช่า

⁷⁶ James S. Schallheim, *Lease or Buy*, (Harvard Business School Press, 1994), P.41

⁷⁷ Private Ruling คือ คำวินิจฉัยกรมสรรพากรที่ผูกพันเฉพาะคู่กรณีมิได้มีผลผูกพันบุคคลอื่น ๆ เป็นการทั่วไป

⁷⁸ Albert R McMeen III, *Equipment Leasing Guide for Lessees*, (John Wiley & Sons, 1990), P. 180

⁷⁹ Ibid., P. 169

1.3 Minimum Remaining Life for Asset คือ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเช่า ทรัพย์สินที่เช่ายังคงมีอายุการใช้งานเหลือไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ 20% ของอายุการใช้งานโดยประมาณของทรัพย์สินที่ให้เช่า

1.4 No Bargain Purchase Option คือ ผู้เช่าหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เช่า (lessee or an affiliate of the lessee) จะไม่สามารถใช้สิทธิซื้อทรัพย์สินที่เช่าได้ในราคาที่กำหนดเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเช่า หรือซื้อทรัพย์สินที่เช่าในราคาต่ำกว่าราคาตลาดที่เป็นธรรม

กรมสรรพากรวินิจฉัยว่าการให้เช่าที่ผู้เช่ามีสิทธิซื้อทรัพย์สินในราคา 1 เหรียญสหรัฐเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าเป็นสัญญาซื้อขายแบบมีเงื่อนไข เป็นการจัดการทางการเงิน หรือการให้กู้ยืมซึ่งผู้เช่าสามารถรับเอาผลประโยชน์ทางภาษี (condition sale or loan, the lessee may take these tax benefit)⁷⁹

1.5 No Loan from Lessee to Lessor คือ ในบางกรณีผู้เช่าอาจให้ผู้เช่ายืมเงินเพื่อซื้อทรัพย์สินที่นำมาให้เช่า หรือผู้เช่าอาจค้ำประกันการกู้ยืมเงินให้แก่ผู้ให้เช่า หรือผู้เช่ามีส่วนในการชำระราคาของทรัพย์สิน ในกรณีดังกล่าวจะทำให้ผู้เช่าเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์รวมในทรัพย์สิน เช่น กรณีการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซึ่งบางส่วน (purported lease) ซึ่งเป็นธุรกรรมที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังคงเป็นของผู้ให้เช่า (ผู้ขาย) จนกระทั่งผู้เช่า (ผู้ซื้อ) ผ่อนชำระค่าเช่าเท่ากับมูลค่าของทรัพย์สินกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะโอนมาเป็นของผู้เช่า (ผู้ซื้อ) (purported lease as a transaction in which the title to tangible personal property remains in the seller until the paid rental installments equal the value of the property, at which time lessee becomes the unconditional owner of the property) ดังนั้น purported lease จะก่อให้เกิดหลักประกันในการชำระหนี้ตามสัญญา (security interest) โดยมีได้เป็นการให้เช่าแบบลิสซึ่งโดยแท้จริง⁸⁰ อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ในข้อนี้จะก่อให้เกิดปัญหาในกรณีที่ผู้เช่า

⁷⁹ Tokai Financial Services INC., "understanding Leasing & Financing," Tax & Accounting Issues : 1-2 (<http://www.tokailease.com/Lease2.htm>)

ทำการปรับปรุงหรือต่อเติมทรัพย์สินที่เช่า ซึ่งส่งผลให้ผู้เช่าเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่าบางส่วน ทางแก้ปัญหาคือ การให้ผู้ให้เช่าเป็นผู้ปรับปรุงและเพิ่มเติมในสัญญาเป็นส่วนของการเช่า

อย่างไรก็ดี ในปี 1979 กรมสรรพากรทำการออก Rev. Proc. 79-48 เพิ่มเติม Rev. Proc. 75-21 กำหนดให้ผู้เช่าสามารถปรับปรุงทรัพย์สินที่เช่าได้ ถ้าไม่เป็นการทำให้เกิดความเสียหายแก่สาระสำคัญของทรัพย์สินที่เช่า วัตถุประสงค์ของการใช้สอย และผู้ให้เช่าไม่สามารถซื้อทรัพย์สินส่วนที่ต่อเติมหรือปรับปรุงดังกล่าวได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า

1.6 Lessor Must Demonstrate Expectation of Profits คือ ผู้ให้เช่าจะต้องคาดหมายได้ถึงผลกำไรที่ได้รับจากการให้เช่า โดยผลกำไรจะรวมไปถึงมูลค่าที่เหลืออยู่ของทรัพย์สินที่ให้เช่า ซึ่งสามารถทดสอบได้จากการนำค่าเช่าทั้งหมดที่ได้รับ รวมจำนวนเงินที่กำหนดในการต่อสัญญา บวกด้วยมูลค่าซาก จำนวนรวมทั้งหมดจะต้องมากกว่าต้นทุนในการจัดหาทรัพย์สินนั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า Rev. Proc. 75-21 จะมีได้มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการกำหนดลักษณะการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง (True lease) แต่ในทางปฏิบัติการสรรพากรจะนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในการวินิจฉัยว่าธุรกรรมที่กระทำขึ้นระหว่างคู่สัญญาเป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งอย่างแท้จริงหรือไม่ ดังนั้น กรณีที่คู่สัญญาไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาทางภาษีอากรว่าไม่ใช่การให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งอย่างแท้จริง (True Leases) แต่อาจจะเป็นการซื้อขายทรัพย์สิน (Condition Sale) หรือการกู้ยืมเงิน

^{๖)} Lawrence P. Ingram, "The U.C.C. Lease Definition : Adaptable to The Documentary Stamp Tax," *Stetson Law Review* (Fall 1990) : 3-5

อย่างไรก็ตาม Rev. Proc. 75-21 ดังกล่าวจะไม่ใช้กับการให้เช่าแบบลิสซิ่งสำหรับรถยนต์ เนื่องจากลักษณะพิเศษของการใช้งาน ซึ่งกรมสรรพากรได้บัญญัติบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการให้เช่าแบบลิสซิ่งสำหรับรถยนต์ซึ่งมีลักษณะของ a terminal rental adjustment clause (TRAC) or open-ended leases (การให้เช่าทรัพย์สินสำหรับรถยนต์สามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภท

2. เกณฑ์การรับรู้ค่าเช่าและการหักค่าใช้จ่าย

2.1 การให้เช่าทรัพย์สินแบบลีสซิ่งที่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ กรมสรรพากรกำหนด (Rev. Proc. 75-21)

คือ open-ended leased และ closed-end leased เป็นกรให้เช่าที่มีอัตราค่าเช่าคงที่และความเสี่ยงในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินจะอยู่ที่ผู้ให้เช่า) คือ สัญญาเช่าที่เมื่อสัญญาเช่าสิ้นสุดผู้เช่าจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ที่เช่า โดยจะต้องชำระส่วนต่างระหว่างมูลค่าที่กำหนดเมื่อเริ่มต้นสัญญากับมูลค่าของรถยนต์เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่า กรณีที่มูลค่าที่กำหนดมากกว่ามูลค่าของรถยนต์เมื่อสิ้นสุดสัญญา หรือในกรณีที่มูลค่าที่เหลืออยู่ของรถยนต์มากกว่ามูลค่าที่กำหนดเมื่อเริ่มต้นสัญญา ผู้เช่าจะได้ประโยชน์โดยไม่ต้องชำระส่วนต่างใด ๆ ให้กับผู้ให้เช่า ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีขึ้นเพื่อป้องกันผู้ให้เช่าจากการใช้ประโยชน์จากค่าเสื่อมราคาและเครดิตภาษีจากการลงทุนในทรัพย์สินที่ผู้เช่ามิได้รับความเสี่ยงจากการเป็นเจ้าของทรัพย์สินอย่างแท้จริงโดยถือว่าการให้เช่าที่มีลักษณะดังกล่าวเป็น condition sale contract ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยสภาองค์กรสภาว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ใช่บังคับกับบุคคลธรรมดา หรือผู้ให้เช่าที่ได้รับทรัพย์สินมาโดยไม่มีหนี้ ต่อมาตาม Tax Reform Act 1984 ได้แก้ไขบทบัญญัติของ TRAC และถือว่า TRAC ไม่เพียงพอต่อการพิจารณาว่าการเช่าใดจะเป็นการซื้อขาย แต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะใช้กับสัญญาเช่ารถยนต์ใช้ในการดำเนินงานที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด โดยผู้เช่าจะต้องแจ้งว่ารถยนต์ดังกล่าวถูกใช้ในการค้าและธุรกิจไม่น้อยกว่า 50% ของการใช้งานซึ่งผู้เช่าจะถูกถือว่าเป็นเจ้าของรถยนต์เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษี (การหักค่าเสื่อมราคาและเครดิตภาษีการลงทุน) อย่างไรก็ตามผู้ให้เช่าจะไม่สามารถทราบได้หากผู้เช่าแจ้งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องต่อกรมสรรพากร กรณีที่ผู้เช่าแจ้งข้อมูลที่ไม่ถูกต้องต่อกรมสรรพากรและรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยเป็นการเช่าที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด แม้จะส่งผลให้ผู้ให้เช่ายุ่งยากในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ผู้เช่าก็ต้องถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย- James S. Schallheim, Lease or Buy, (Harvard Business School Press, 1994), P. 54-55

2.1.1 กรณีผู้ให้เช่าจะรับรู้ค่าตอบแทนที่ได้รับตามสัญญาการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซึ่งเป็นค่าเช่า โดยถือว่าเป็นเงินได้ทั่วไป (เงินซึ่งจ่ายภายใต้สัญญาเช่าทรัพย์สินแบบลิสซึ่งในระหว่างปีภาษีจากการใช้ทรัพย์สินของผู้เสียภาษี ซึ่งผู้เสียภาษีไม่มีกรรมสิทธิ์หรือไม่มีส่วนของความเป็นเจ้าของในการจ่ายค่าเช่า คือ ค่าเช่า /the lease payments are : rent, incurred or paid during the taxable year, required for the continued use of the property, for property used in a trade or business of the taxpayer, and for property that the taxpayer has neither title nor equity in with respect to the payments made)^๑ โดยผู้ให้เช่าสามารถหักค่าเสื่อมราคาจากทรัพย์สินที่ให้เช่าได้

ในปี 1981 สภาองค์กรกำหนดให้ผู้ให้เช่าสามารถหักค่าเสื่อมราคาได้ในอัตราเร่ง (the accelerated cost recovery system or ACRS)^{*} ซึ่งสามารถเลือกวิธีการคำนวณได้ 2 วิธี คือ วิธีอัตราร้อยละ (percentage) และวิธีเส้นตรง (straight-line method) หลังจากนั้นในปี 1986 โดย Tax Reform Act 1986 ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการหักค่าเสื่อมราคาเป็นการหักค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่งแบบใหม่ (Modified accelerated cost recovery system or MACRS) ทำการแบ่งแยกทรัพย์สินออกเป็น 6 ประเภท ตามอายุการใช้

---

^๑ Albert R McMeen III, Equipment Leasing Guide for Lessees, (John Wiley & Sons, 1990), P. 47/ IRC § 162 (a) (3) rentals or other payments required to be made as a condition to the continued use or possession, for purposes to the trade or business, of property to which the taxpayer has not taken or is not taking title or in which he has no equity - ค่าเช่าเป็นค่าตอบแทนจากการใช้ทรัพย์สิน โดยผู้จ่ายไม่มีส่วนของความเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่า

* ACRS - Accelerated Cost Recovery System หมายถึง ระยะเวลาการหักค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้ ประเภทอายุการใช้งาน 3 ปี ได้แก่ รถยนต์ รถบรรทุกขนาดเล็ก เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา ประเภทอายุการใช้งาน 5 ปี ได้แก่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ประเภทอายุการใช้งาน 10 ปี ได้แก่ ทรัพย์สินซึ่งใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง เช่น รถไฟสำหรับบรรทุกสิ่งของ และประเภทอายุการใช้งาน 18 ปี ได้แก่ ที่ดิน

งานตั้งแต่ 3 - 20 ปี (3, 5, 7, 10, 15 และ 20 ปี) แตกต่างกันไปขึ้นกับประเภทของทรัพย์สิน
อย่างไรก็ตาม ภายใต้ระบบ MACRS อายุการใช้งานที่กฎหมายกำหนดจะถูกเร่งเพื่อให้โอกาสผู้
เสียภาษีในการได้รับคืนค่าใช้จ่ายเต็มจำนวนในระยะเวลาที่สั้นกว่าปกติ

นอกจากนี้ ผู้ให้เช่าจะได้รับเครดิตภาษีจากการลงทุน
(investment tax credit or ITC)^{*} ซึ่งผู้ให้เช่าอาจเลือกที่จะสละสิทธิที่จะได้รับเครดิตภาษีจาก
การลงทุนและส่งผ่านเครดิตดังกล่าวให้แก่ผู้เช่า (pass the credit through to the lessee)⁸²
เครดิตภาษีจากการลงทุนจะมีได้เฉพาะทรัพย์สินที่ให้เช่าเป็นทรัพย์สินใหม่ เมื่อผู้ให้เช่าเลือกที่จะ
ส่งผ่านเครดิตดังกล่าวไปยังผู้เช่า ผู้ให้เช่าสามารถที่จะเรียกเก็บค่าเช่าในอัตราที่สูงขึ้นจากผู้เช่าได้
ซึ่งจะทำให้ผู้ให้เช่าได้รับประโยชน์จากเครดิตภาษีจากการลงทุนเช่นเดิม หรือเลือกที่จะส่งผ่าน
เครดิตภาษีการลงทุนให้แก่ผู้เช่าโดยเรียกเก็บค่าเช่าจากผู้เช่าในอัตราที่ต่ำเพื่อจูงใจให้ผู้เช่าเข้าทำ
สัญญา ผู้ให้เช่าจะใช้วิธีส่งผ่านเครดิตภาษีจากการลงทุนให้แก่ผู้เช่า ในกรณีที่ผู้ให้เช่ามีค่าเสื่อม
ราคาที่จะนำมาหักจากค่าเช่าจำนวนมาก กรณีดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้ให้เช่าไม่ได้รับประโยชน์จาก
เครดิตภาษีจากการลงทุนเนื่องจากไม่มีเงินได้หลังจากหักค่าเสื่อมราคาเพียงพอที่จะได้รับ
ประโยชน์ และเนื่องจากเครดิตภาษีจากการลงทุนจะมีจำนวนขั้นสูงสุดที่กฎหมายอนุญาตให้หักได้
ในแต่ละปี ดังนั้น เครดิตภาษีจากการลงทุนส่วนที่ยังไม่ได้ใช้จะสามารถยกยอดย้อนหลังไปหักกับ

---

investment tax credit เป็นเครดิตภาษีที่ให้เพื่อส่งเสริมและจูงใจการลงทุนในเครื่อง
จักรและอุปกรณ์ซึ่งเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (ยกเว้นที่ดิน) จำนวนเครดิตที่ได้รับจะขึ้นอยู่กับ
ชนิดและประเภทของทรัพย์สิน เช่น ทรัพย์สินประเภทการใช้งาน 3 ปี ได้แก่ รถยนต์ รถบรรทุก
ขนาดเล็ก เครื่องจักรและอุปกรณ์ซึ่งใช้ในการวิจัยและพัฒนา จะได้รับเครดิตภาษีจากการลงทุนใน
อัตรา 6% ของราคาทรัพย์สิน และทรัพย์สินประเภทการใช้งาน 5 ปี ได้แก่ ทรัพย์สินประเภทอื่นๆ
จะได้รับเครดิตภาษีจากการลงทุนในอัตรา 10% ของราคาทรัพย์สิน ทั้งนี้ เครดิตภาษีจากการลง
ทุนจะนำไปหักออกจากจำนวนภาษีที่ต้องเสียโดยตรง ดังนั้น จะแตกต่างจากค่าใช้จ่ายที่จะหักออก
จากเงินได้ที่พึงเสียภาษี อย่างไรก็ตามกรณีที่ผู้ให้เช่าเลือกที่จะส่งผ่านเครดิตภาษีจากการลงทุนให้
แก่ผู้เช่า ผู้ให้เช่าจะต้องยื่นถ้อยแถลงแสดงการเลือกต่อกรมสรรพากร

⁸² William Ruland, Manager's Guide to Corporate Tax, A Ronald Press
Publication, 1984), P.82-83

เงินได้ได้ 3 ปี หรือยกยอดไปข้างหน้าได้ 15 ปี แต่โดยทั่วไปผู้ลงทุนจะเลือกที่จะยกยอดกลับไปหักกับเงินได้ปีที่ผ่านมาแล้ว เนื่องจากหลักค่าของเงินตามเวลา อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเครดิตภาษีจากการลงทุนจะมีสำหรับแหล่งพลังงานและการค้นคว้า ตลอดจนการพัฒนาอุปกรณ์และเครื่องมือเท่านั้น⁸³

2.1.2 กรณีของผู้เช่า ค่าเช่าที่จ่ายภายใต้สัญญาเช่าแบบ True Lease ซึ่งผู้เช่าสามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้เท่าที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับธุรกิจ กรณีที่เป็นค่าเช่าที่จ่ายให้กับบุคคลที่มีความเกี่ยวเนื่องหรือสัมพันธ์กัน จะต้องเป็นค่าเช่าที่จ่ายตามราคาตลาดที่เป็นธรรมเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกัน (arm's length and reasonable) ผู้เสียภาษีที่ใช้เกณฑ์คงค้างในการรับรู้รายได้จะหักค่าเช่าเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่มีความรับผิดชอบในการจ่ายค่าเช่า และผู้เสียภาษีที่ใช้เกณฑ์เงินสดในการรับรู้รายได้จะหักค่าเช่าเป็นค่าใช้จ่ายในปีที่มีการจ่ายค่าเช่า

นอกจากนี้ยังมีกรณีของการเช่าซึ่งต้องพิจารณาเป็นพิเศษ ดังนี้

ก) กรณีเป็นการให้เช่าแบบลิสรซึ่งที่ผู้เช่าและผู้ให้เช่าตกลงให้ผู้เช่าชำระค่าเช่าโดยวิธี balloon payment คือ วิธีการชำระค่าเช่าที่ผู้เช่าและผู้ให้เช่าตกลงให้ผู้เช่าชำระค่าเช่าสำหรับระยะเวลานานในระยะเวลาการเช่าที่สั้น ซึ่งจะส่งผลให้ค่าเช่างวดสุดท้ายมีจำนวนมาก

ตัวอย่าง ข้อตกลงใช้วิธีการคำนวณในการชำระค่าเช่า 5 ปี สำหรับระยะเวลาการเช่า 3 ปี หรือการชำระค่าเช่า 36 งวดที่มีค่าเช่า 35 งวดรายเดือนบนพื้นฐานของการเช่าที่มีการชำระค่าเช่า 60 งวด (a five-year payout with a three-year term or 35 equal monthly payments based on 1/60th of the loan, with the 36th payment) ข้อตกลง balloon payment จะส่งผลให้ค่าเช่าใน 35 งวดแรกมีอัตราค่าเช่าต่ำ และค่าเช่างวดที่ 36 จะเป็นค่าเช่าส่วนที่เหลือทั้งหมด เช่น การเช่าทรัพย์สินเป็นระยะเวลา 3 ปี จ่ายค่าเช่าเดือนละครั้ง

⁸³ Albert R McMeen III, Equipment Leasing Guide for Lessees, (John Wiley & Sons, 1990), P. 86--87

คำนวณค่าเช่าเป็นเงินจำนวน 60 บาท ถ้าเป็นกรณีปกติโดยทั่วไปผู้เช่าจะต้องจ่ายค่าเช่าเดือนละ 1.67 บาท (60/36) เป็นระยะเวลา 36 เดือนหรืองวด อย่างไรก็ตาม ถ้าใช้ข้อตกลง Balloon payment ดังกล่าว ผู้เช่าจะชำระค่าเช่า 35 งวดแรกในอัตรางวดละ 1 บาท (60/60) และจะชำระค่าเช่างวดสุดท้ายในอัตรา 25 บาท เป็นการเลื่อนการรับรู้รายได้ออกไป (deferral payment) ซึ่งดอกเบี้ยที่แฝงอยู่ในค่าเช่าเกือบทั้งหมดจะถูกเลื่อนไปรับรู้ในงวดสุดท้าย

ในกรณีดังกล่าวถือเป็นสัญญาเช่าตามมาตรา 467 (Section 467 Rental Agreement) เป็นกรณีการเช่าทรัพย์สินที่มีรูปร่าง ซึ่งผู้ให้เช่าจะต้องรับรู้ค่าเช่าตามเกณฑ์ความสม่ำเสมอของค่าเช่า (constant rental accrual)⁶⁴ ทั้งนี้ ค่าเช่าที่จ่ายจะต้องเป็นค่าเช่าในจำนวนเท่ากับระยะเวลาการเช่า โดยคำนวณตามหลัก present value (The term "constant rental amount" means, with respect to any section 467 rental agreement, the amount which, if paid as of the close of each lease period under the agreement, would result in an aggregate present value equal to the present value of the aggregate payments required under the agreement) ดังนั้น จากตัวอย่างดังกล่าวผู้ให้เช่าจะต้องรับรู้ค่าเช่าในแต่ละงวดที่จ่ายเป็นจำนวนเท่ากับค่าเช่าที่ต้องจ่ายตามระยะเวลาการเช่า กล่าวคือ ค่าเช่าจำนวน 60 บาท (ต้นทุนบวกผลตอบแทน) ระยะเวลาการเช่า 3 ปี เป็นค่าเช่างวดละ 1.67 บาท (60/36) จำนวน 36 งวด ตามเกณฑ์คงค้างในมูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าแม้เป็นบุคคลธรรมดาและยังไม่ได้รับค่าเช่าในจำนวนดังกล่าว (accrual method on Present Value Basis)⁶⁵ โดยรับรู้ค่าเช่าดังกล่าวเป็นการคืนเงินทุนและผลกำไร กรณีที่มูลค่าค่าเช่าปัจจุบันมากกว่ามูลค่า

* สัญญาเช่าตามมาตรา 467 หมายถึง สัญญาเช่าที่มีค่าเช่าจำนวนหนึ่งถูกจ่ายหลังจากปีที่มีการใช้ทรัพย์สินที่เช่า หรือสัญญาเช่าซึ่งค่าเช่าไม่ถึงกำหนดชำระตามระยะเวลาการเช่าในแต่ละช่วง (any lease where an even rent payment is not due for each period of the lease agreement) หรือสัญญาเช่าที่มีการจ่ายค่าเช่าเพิ่มขึ้น (increase in the amount to be paid as rent under the agreement) แต่จะไม่ใช่กับสัญญาเช่าที่มีการจ่ายค่าเช่าทั้งหมดตามสัญญาไม่เกิน 250,000 เหรียญสหรัฐ หรือมีอายุการเช่าไม่ยาวนานกว่า 1 ปี -I.R.C. § 467 (d)

⁶⁴ I.R.C. § 467 (e)

⁶⁵ I.R.C. § 467 (a)

เช่าที่ผู้ให้เช่าได้รับในแต่ละงวด จะถือว่าผู้เช่าได้รับดอกเบี้ยโดยนัยซึ่งคำนวณจากจำนวนค่าเช่าที่จ่ายน้อยกว่าค่าเช่าตามปกติที่ต้องจ่ายตามหลักดอกเบี้ยทบต้น (compounding)⁶⁶ ดังนั้น กรณีตัวอย่าง ผู้ให้เช่าได้รับค่าเช่าปัจจุบันงวดละ 1.67 บาท แต่ผู้ให้เช่าได้รับค่าเช่าจริงงวดละ 1 บาท ฉะนั้น เท่ากับผู้ให้เช่าให้ผู้เช่ายืมเงินงวดละ .67 บาท ดังนั้น ผู้เช่าจะได้รับดอกเบี้ยโดยนัยงวดละ .67 บาท จำนวน 35 งวด ตามหลักดอกเบี้ยทบต้นเป็นระยะเวลาเท่ากับระยะเวลาการเช่า

ข) กรณีที่ผู้เช่ายกเลิกการเช่าก่อนสิ้นสุดระยะเวลาการเช่า
(cancellation of lease)

ในคดี Hort V. Com'r, 313 U.S. 28 (1941) ศาลวินิจฉัยว่าการที่ผู้เช่าเลิกสัญญาเช่าก่อนสิ้นสุดระยะเวลาการเช่าโดยจ่ายค่าตอบแทนในการเลิกสัญญาให้แก่ผู้ให้เช่านั้น ผู้ให้เช่าจะต้องนำค่าตอบแทนดังกล่าวมาคำนวณตามกำหนดเวลาที่ผู้ให้เช่าควรจะได้รับตามสัญญาและระยะเวลาการเช่าเป็นมูลค่าปัจจุบัน ค่าตอบแทนที่ได้รับดังกล่าวจึงเป็นค่าเช่าที่ผู้ให้เช่าได้รับมาล่วงหน้าก่อนจะถึงกำหนดจ่ายจริง และผู้ให้เช่าสามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวออกให้เช่าได้อีกครั้งหนึ่ง ค่าเช่าที่ได้รับล่วงหน้าจึงเป็นค่าเช่าส่วนเกินเป็นเงินได้ทั่วไปมิใช่การคืนทุน เนื่องจากการให้เช่ามิใช่ทรัพย์สินที่เป็นทุนแต่เป็นทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่เป็นทุนที่แท้จริงคือทรัพย์สินที่ให้เช่าไม่ใช่ตัวสัญญาเช่า

ค) กรณีการเช่าที่ผู้เช่ามีสิทธิซื้อทรัพย์สินที่เช่าได้ในราคาที่กำหนด (lease with option to purchase)⁶⁷ กรณีราคาที่กำหนดในการใช้สิทธิซื้อเป็นราคาตลาดที่เป็นธรรมโดยประมาณของทรัพย์สินนั้นเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเช่า (fair market value)⁶⁸ โดยไม่มี

⁶⁶ I.R.C. § 467 (e) (4)

⁶⁷ Tax Management Portfolio, "Equipment Lease Characterization", (Bureau of National Affairs), Portfolio #545

⁶⁸ Lockhart Leasing Co. V. U.S., 446 F. 2d 269, 272 (10th Cir. 1971)-option prices based upon the expected value of the property/ I11. Valley Paving Co. V. Comr., 42 T.C.M. 909 (1981)-option price represented fair market value

ปัจจัยบังคับทางเศรษฐกิจว่าผู้เช่าจะต้องใช้สิทธิซื้อทรัพย์สินนั้นในราคาที่กำหนดอย่างแน่นอน (no economic compulsion to exercise purchase option)⁸⁹ และค่าเช่าที่จ่ายตามสัญญาเช่าไม่ครอบคลุมราคาซื้อขายทรัพย์สินนั้นตามราคาตลาด โดยเป็นค่าเช่าตามราคาตลาดที่เป็นธรรมของการเช่าทรัพย์สินนั้น⁹⁰ สัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิงดังกล่าวจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็น Conditional Sale Contract ดังนั้น ผู้ให้เช่าจะรับรู้ค่าเช่าที่ได้รับเป็นเงินได้ทั่วไปและหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามเกณฑ์การหักค่าเสื่อมราคาเช่นเดียวกับการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิงโดยทั่วไป และกรณีที่ผู้เช่าใช้สิทธิในการซื้อทรัพย์สิน ผู้ให้เช่าจะรับรู้ผลกำไรหรือผลขาดทุนที่เกิดขึ้นเป็นผลได้จากทุนหรือผลขาดทุนจากทุน (กรณีทรัพย์สินที่ให้เช่าเป็นสินทรัพย์ประเภททุน) และสำหรับผู้เช่าจะรับรู้ค่าเช่าที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม กรณีที่ผู้เช่าใช้สิทธิในการซื้อทรัพย์สินจะรับรู้ราคาการใช้สิทธิซื้อเป็นต้นทุนในการได้มาซึ่งทรัพย์สิน โดยไม่รวมค่าเช่าที่จ่ายไปเพื่อสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินนั้น⁹¹

---

⁸⁹ Am. Realty trust V. U.S., 498 F.2d 1194 (4th Cir. 1974)/ Breece Veneer & Panel Co. V. Comr., 232 F.2d 319, 322 (7th Cir 1956)/ Northwest Acceptance Corp. V. Comr., 58 T.C. 836, 848 (1972) - กรณีที่ผู้เช่ามีโอกาสมากในการซื้อทรัพย์สินภายใต้สัญญาเช่า หรือมีระยะเวลาในการใช้สิทธิซื้อเท่ากับว่าผู้เช่าถูกบังคับโดยปัจจัยทางเศรษฐกิจให้ซื้อทรัพย์สินนั้น

⁹⁰ Haggard V. Comr., 24 T.C. 1124 (1955), aff'd, 241 F. 2d 288 (9th Cir. 1956)- ข้อเท็จจริงในคดีพิจารณาได้ว่าเป็นสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิงที่มีกำหนดระยะเวลา 2 ปี ซึ่งผู้เช่าต้องจ่ายค่าเช่าตามสัญญาทั้งหมด 22,000 เหรียญสหรัฐ โดยมีข้อตกลงให้ผู้เช่าใช้สิทธิซื้อทรัพย์สินที่เช่าได้ในราคา 24,000 เหรียญสหรัฐ ดังนั้น ผู้เช่าจะต้องจ่ายเงินเพิ่มเติมให้แก่ผู้เช่าเพียง 2,000 เหรียญสหรัฐเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่เช่า ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ตัดสินว่าการเช่าตามสัญญาเช่าดังกล่าวเป็นสัญญาซื้อขาย เนื่องจากค่าเช่าที่จ่ายตามสัญญาเช่าเกินกว่าอัตราค่าเช่าตามราคาตลาดที่เป็นธรรมของการให้เช่าทรัพย์สินนั้น (rental payments exceeded the fair market rental value of the property)

⁹¹ C. Richard Baker Rick Stephan Hayes, Lease Financing, (A Ronald Press Publication, 1946), P. 46-47

ง) Sale and Leaseback

การขายและเช่ากลับ หมายถึง ธุรกิจที่เจ้าของทรัพย์สินทำการขายทรัพย์สินและเช่าทรัพย์สินดังกล่าวกลับมาจากผู้ซื้อทรัพย์สิน ดังนั้น แม้ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะเปลี่ยนไปแต่ผู้ขายยังคงเป็นผู้ถือครองและใช้สอยทรัพย์สินดังกล่าว โดยทั่วไป ธุรกิจการขายและเช่ากลับดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้ซื้อเป็นผู้มีสิทธิหักค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินแทนผู้ขายและรับผลประโยชน์จากเครดิตภาษีจากการลงทุนในกรณีทรัพย์สินที่ซื้อเป็นทรัพย์สินใหม่ อย่างไรก็ตามกรณีที่มีการโอนขายทรัพย์สินและเช่ากลับมีขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี การโอนขายจะไม่ได้รับการรับรู้ ดังนั้น ผู้ซื้อจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ใด ๆ ทางภาษี ทั้งนี้ ตามแนวทางการพิจารณาของศาลจะวินิจฉัยถึงสถานการณ์ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงภาษี ดังนี้

(ก) Lack of Equity Interest เป็นกรณีที่ผู้เสียภาษี (ผู้ซื้อ) ไม่มีส่วนของความเป็นเจ้าของ หรือไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อและให้เช่ากลับ

(ข) Business Purpose เป็นกรณีที่ผู้เสียภาษี (ผู้ซื้อ) ไม่มีเหตุผลทางธุรกิจในการดำเนินธุรกรรมนั้น โดยไม่มีวัตถุประสงค์ทางธุรกิจและไม่มีความเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงทางเศรษฐกิจ

(ค) Independent Trustee เป็นกรณีที่ผู้เสียภาษี (ผู้ซื้อ) มิได้กระทำธุรกรรมโดยสุจริต และผู้เสียภาษีปราศจากอำนาจในการควบคุมทรัพย์สิน

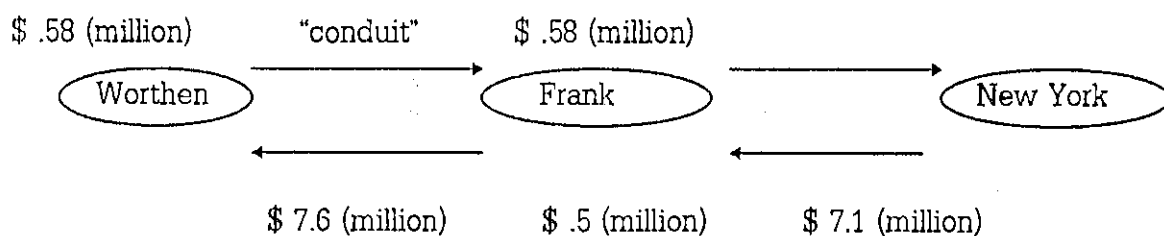
ตัวอย่าง ผู้ขายซึ่งมีฐานภาษีในอัตราต่ำ (low bracket) ทำการโอนทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อซึ่งมีฐานภาษีในอัตราสูง (high bracket) แลกเปลี่ยนกับการที่ผู้ซื้อให้ผู้ขายกู้ยืมเงิน และผู้ขายทำการเช่าทรัพย์สินดังกล่าวกลับคืน ผู้ขายซึ่งมีฐานภาษีต่ำจะยังคงครอบครองและใช้สอยทรัพย์สินดังกล่าวได้เช่นเดิม ในขณะที่ผู้ซื้อซึ่งมีฐานภาษีสูงกว่าจะสามารถหักค่าใช้จ่ายและค่าเสื่อมราคาที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากธุรกรรมดังกล่าวมีขึ้นเพื่อการหลีกเลี่ยงภาษี ค่าเช่าที่ผู้ขายซึ่งมีฐานภาษีต่ำกว่าจ่ายให้แก่ผู้ให้เช่าหรือผู้ซื้อซึ่งมีฐานภาษีสูงกว่าเป็นการจ่ายคืนเงินกู้ ค่าเช่าจึงประกอบด้วยต้นเงินกู้บวกด้วยดอกเบี้ยตามระยะเวลาการเช่า⁹²

คำพิพากษาฎีกาซึ่งถือเป็นคดีบรรทัดฐานของการขายและเช่ากลับ คือ คดี Frank Lyon V. Commissioner, 435 U.S. 561 (1978) ข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวเป็นกรณีที่ Worthen Bank ผู้เช่าซึ่งมีกฎข้อห้ามของธนาคารในการเป็นเจ้าของอาคารทำการสร้างอาคารสำนักงานและขายให้แก่ Frank Lyon Co. ในราคา 7.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เงินจำนวน 7.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐดังกล่าว 5 แสนเหรียญสหรัฐเป็นเงินทุนของ Frank Lyon Co. และอีก 7.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ Frank Lyon Co. กู้ยืมมาจาก New York Life) และเช่ากลับโดย Worthen Bank ตกลงจ่ายค่าเช่าให้แก่ Frank Lyon Co. ปีละ 5 แสน 8 หมื่นเหรียญสหรัฐเป็นระยะเวลา 25 ปี ซึ่งมีจำนวนและระยะเวลาเท่ากับจำนวนเงินที่ Frank Lyon Co. จะต้องจ่ายเงินกู้ให้แก่ New York Life และหลังจากนั้นค่าเช่าจะลดลงเหลือปีละ 3 แสนเหรียญสหรัฐ หรือ Worthen Bank มีสิทธิที่จะซื้ออาคารคืนในราคา 5 แสนเหรียญสหรัฐบวกกับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 6 ตามระยะเวลานับแต่วันที่ Frank Lyon Co. ซื้ออาคารจาก Worthen Bank จนกระทั่งถึงวันที่ Worthen Bank ซื้อคืน

Frank Lyon Co. ทำการหักค่าเสื่อมราคาจากอาคารและดอกเบี้ยจากการลงทุนซื้ออาคาร (investment interest) แต่คณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากร (Commissioner) ไม่อนุญาตให้ Frank Lyon Co. ทำการหักค่าเสื่อมราคา โดยมีเหตุผลว่า Worthen Bank เป็นเจ้าของอาคารตามความเป็นจริง มิใช่ Frank Lyon Co. เนื่องจาก Frank Lyon Co. เปรียบเสมือนทางผ่านของเงินกู้ ดังนั้น ผู้กู้และผู้เป็นเจ้าของอาคารที่แท้จริงคือ Worthen Bank ดังนั้น ค่าเช่าที่ Worthen Bank จ่ายจึงเป็นการจ่ายเงินกู้ กล่าวคือ เป็นต้นเงินบวกด้วยดอกเบี้ย

⁹² Joseph Bankman Thomas D. Griffith Katherine Pratt, Federal Income Tax, (Little Brown and Company, 1996), P.346-349

ทั้งนี้ ศาลสูงสหรัฐในคดีดังกล่าววินิจฉัยว่า Frank Lyon Co. เป็นเจ้าของอาคารและมีสิทธิที่จะหักค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินได้ โดยเหตุผลที่ว่า มีกฎหมายห้ามในการที่ธนาคารจะเป็นเจ้าของอาคาร หรืออีกนัยหนึ่งศาลวินิจฉัยว่าการดังกล่าวเป็นการขายและเช่ากลับ และเป็นการให้เช่าแบบ True Lease โดยไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษี นอกจากนี้ ศาลพิจารณาว่าเป็นกรณีที่มีคู่สัญญาสามฝ่าย โดยมีความเห็นแย้งกับคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอาคาร เนื่องจากมีได้วินิจฉัยว่า Frank Lyon Co. เป็นทางผ่านของเงินกู้ ศาลเห็นว่า Frank Lyon Co. เป็นผู้ซื้อและให้เช่ากลับ โดยทำการกู้ยืมเงินมาจาก New York Life มิได้เป็นเพียงตัวแทนของ New York Life ในการให้กู้ โดยเหตุผลที่ว่า Frank Lyon Co. ยังคงมีความเสี่ยงในกรณีที่ Worthen Bank ไม่ชำระหนี้ค่าเช่า เนื่องจากหนี้เงินกู้ของ New York Life ยังไม่ได้รับการชำระจนเสร็จสิ้น อย่างไรก็ตาม ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับการที่ Frank Lyon Co. มีฐานะภาษีสูงกว่า Worthen Bank และเป็นการโอนเงินได้หรือไม่

อย่างไรก็ดี สามารถสรุปหลักเกณฑ์การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายในธุรกรรมการขายและเช่ากลับ ดังนี้

(ก) กรณีที่การขายและเช่ากลับมิได้มีขึ้นเพื่อการหลีกเลี่ยงภาษี

กรณีการขายทรัพย์สิน ผู้ขายหรือผู้เช่าจะรับรู้ผลกำไรหรือขาดทุนที่ได้จากการขายทรัพย์สิน กรณีที่เป็นสินทรัพย์ประเภททุนผู้ขายหรือผู้เช่าจะรับรู้ผลกำไรเป็นผลได้จากทุนและรับรู้ผลขาดทุนเป็นผลขาดทุนจากทุน กรณีที่เป็นสินค้ำคงคลังผู้ขายหรือผู้เช่าจะรับรู้ผลกำไรเป็นเงินได้ทั่วไปและรับรู้ผลขาดทุนเป็นผลขาดทุนทั่วไป และผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าจะรับรู้ค่าใช้จ่ายที่จ่ายให้แก่ผู้ขายเป็นต้นทุนในการหักค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน และรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอื่น ๆ

กรณีการเช่ากลับเป็นการเช่าแบบ True Lease ผู้ขายหรือผู้เช่า จะรับรู้ค่าเช่าที่จ่ายให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าเป็นค่าใช้จ่ายประเภทค่าเช่า และผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าจะรับรู้ค่าเช่าที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

กรณีการเช่ากลับเป็นการเช่าแบบ Conditional Sale ผู้ขายหรือผู้เช่าจะรับรู้ค่าเช่าที่จ่ายให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าเป็นค่าใช้จ่ายประเภทดอกเบี้ย และผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าจะรับรู้ค่าเช่าที่ได้รับเป็นดอกเบี้ย

(ข) กรณีที่การขายและเช่ากลับมีขึ้นเพื่อการหลีกเลี่ยงภาษี

กรณีการขายทรัพย์สิน ธุรกิจดังกล่าวจะถือว่ามีได้มีขึ้น ดังนั้น ผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และผู้ขายหรือผู้เช่าจะไม่ได้ถือว่ามีผลกำไรหรือขาดทุนเกิดขึ้น

กรณีการเช่ากลับ เนื่องจากไม่ถือว่ามีธุรกรรมการขายทรัพย์สินเกิดขึ้น เงินที่ผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าจ่ายให้กับผู้ขายหรือผู้เช่าเท่ากับเป็นการให้กู้ยืม ดังนั้น การที่ผู้ขายหรือผู้เช่าชำระค่าเช่าให้กับผู้ซื้อหรือผู้ให้เช่าเท่ากับเป็นการคืนเงินทุนและดอกเบี้ย

จ) Financial Lease^{*}

การเช่าทางการเงิน เกิดขึ้นในปี 1988 แทนที่ safe harbour leasing^{**} ตามหลักเกณฑ์ทางภาษีอากรเฉพาะทรัพย์สินบางประเภทเท่านั้นที่อาจใช้เป็นวัตถุประสงค์แห่งทรัพย์สินตามสัญญาเช่าทางการเงิน คือ³³

^{*} net lease เป็น financial lease ประเภทหนึ่งซึ่งผู้เช่ามีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาทรัพย์สินและทำประกันภัยทรัพย์สินที่เช่า

^{**} Safe Harbour Leasing เกิดขึ้นในปี 1971 เป็นการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งที่อนุญาตให้ผู้ลงทุนสามารถโอนสิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น เครดิตภาษีจากการลงทุนและการหักค่าเสื่อม

- (ก) ทรัพย์สินที่ให้เช่าต้องเป็นทรัพย์สินใหม่ซึ่งยังไม่เคยใช้งานมาก่อน
- (ข) อาคารและที่ดินไม่สามารถนำมาใช้เป็นทรัพย์สินตามสัญญาให้เช่าทางการเงินได้
- (ค) ผู้เช่าจะต้องกระจายเครดิตภาษีจากการลงทุนออกไปมากกว่า 5 ปี

ราคาไปยังผู้อื่น เนื่องจาก เครดิตภาษีจากการลงทุนและการหักค่าเสื่อมราคาไม่สามารถจูงใจบริษัทที่มีผลขาดทุนให้ลงทุนเพื่อพัฒนาผลการผลิตได้ ดังนั้น จึงบัญญัติให้ธุรกิจซึ่งไม่เสียภาษีหรือมีผลขาดทุนสามารถโอนผลประโยชน์ทางภาษีเพื่อผลกำไรของบริษัทในการแลกเปลี่ยนกับราคาที่ลดลงของการจัดการทางการเงินของอุปกรณ์ (safe harbour leasing means of which nontaxpaying business could transfer tax benefits to profitable corporations in exchange for less expensive equipment financing) เช่น บริษัท ก ทำการลงทุนโดยมีผลประกอบการขาดทุน ดังนั้น บริษัท ก จะไม่ได้รับประโยชน์จากการหักค่าเสื่อมราคาและเครดิตภาษีจากการลงทุน ดังนั้น บริษัท ก จึงทำการขายทรัพย์สินที่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและเช่ากลับ (wash lease) เป็นการขายสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้แก่ผู้ซื้อทรัพย์สิน ซึ่งไม่ถือว่าเป็น True Lease ดังนั้น การโอนสิทธิประโยชน์ทางภาษีดังกล่าวจึงไม่ได้รับการยอมรับจากกรมสรรพากร ผู้โอนจึงไม่สามารถส่งผ่านสิทธิประโยชน์ทางภาษีให้แก่ผู้ซื้อได้ Safe Harbour Rules จึงมีขึ้นเพื่ออนุญาตให้มีการส่งผ่านสิทธิประโยชน์ทางภาษีในกรณีดังกล่าวได้ - Explanation, Tax Reform Act of 1984, CCH Publishing, P. 235/ Haim Levy & Marshall Sarnat, Capital Investment and Financial Decisions, (Prentice Hall International, 1986), P. 617

⁹³ William Ruland, Manager's Guide to Corporate Tax, (A Ronald Press Publication, 1984), P.88-89

* กรณีทรัพย์สินที่ให้เช่ามิใช่ทรัพย์สินใหม่ ผู้เช่าจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ตลอดจนไม่มีสิทธิหักค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่ง - C. Richard Baker/ Rick Stephan Hayes, Lease Financing, (A Ronald Press Publication, 1946), P.146

สัญญาเช่าแบบลิสซิ่งซึ่งมีเงื่อนไขให้ผู้เช่าใช้สิทธิซื้อทรัพย์สินที่เช่าได้ในราคาที่กำหนด (Lease with Option to Purchase) อาจเป็นการเช่าแบบ True Lease หรือ Conditional Sale กรณีที่เป็นการเช่าแบบ True Lease จะให้ประโยชน์ทางการหักค่าเช่าเป็นค่าใช้จ่ายได้ในทันทีซึ่งมากกว่าการหักค่าเสื่อม แต่เนื่องจากสัญญาเช่าทางการเงินเป็นสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งซึ่งให้สิทธิผู้เช่าซื้อทรัพย์สินที่เช่าได้ในราคาที่กำหนด (nominal price) ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำมากจนผู้เช่าจะต้องใช้สิทธิในการซื้ออย่างแน่นอน ดังนั้น โดยทั่วไปสัญญาเช่าทางการเงินจะเป็น Conditional Sale Contract ทางภาษีเสมอ

2.2 กรณีการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ที่กรมสรรพากรกำหนด

กรณีการให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมสรรพากรกำหนดจะถูกปฏิบัติว่าเป็น Conditional Sale Agreement ผู้เช่าจะมีสิทธิในการหักค่าเสื่อมราคา ค่าใช้จ่าย และได้รับสิทธิประโยชน์จากเครดิตภาษีจากการลงทุน โดยคำนวณการหักค่าเสื่อมราคาจากอายุการใช้งานของทรัพย์สินซึ่งอาจไม่ใช่อายุการเช่า โดยฐานหรือต้นทุนของทรัพย์สินสำหรับการหักค่าเสื่อมราคา คือ จำนวนค่าเช่ารวมกับราคาใช้สิทธิซื้อโดยไม่รวมดอกเบี้ย เนื่องจากดอกเบี้ยที่จ่ายจะสามารถหักเป็นค่าใช้จ่ายโดยวิธีเกณฑ์เส้นตรงทางบัญชี (Straight-line basis) หรือวิธียอดลดลงเท่ากัน (Declining-balance method) เช่น Rule of 78's ซึ่งวิธี Rule of 78's จะให้ส่วนของการหักค่าใช้จ่ายที่เป็นดอกเบี้ยได้มากในปีแรกและน้อยลงในปีถัดไปเป็นการเร่งค่าใช้จ่าย ในขณะที่วิธีเกณฑ์เส้นตรงทางบัญชีจะให้หักค่าใช้จ่ายได้เท่ากันตลอดอายุการเช่า^๙

ในกรณีของผู้ให้เช่าจะรับรู้ค่าเช่าที่ได้รับเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการขายและดอกเบี้ย เนื่องจากผู้ให้เช่าจะคำนวณค่าเช่าจากราคาทรัพย์สินพร้อมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ บวกกำไรและดอกเบี้ย หากด้วยระยะเวลาการเช่าออกเป็นค่าเช่าที่ผู้เช่าต้องจ่ายในแต่ละงวด ในกรณีที่เป็นการคำนวณดอกเบี้ยในอัตราคงที่ (fixed rate) ค่าเช่าในแต่ละงวดจะเท่ากัน และใน

^๙ IRC § 483

กรณีที่เป็นการค้าค่านดอกเบียในอัตราลอยตัว (float rate)* ค่าเช่าในแต่ละงวดอาจจะไม่เท่ากัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้เช่าอาจรับรู้ผลประโยชน์ทั้งหมดทันที หรืออาจเลือกที่จะใช้เกณฑ์การผ่อนชำระในการรับรู้รายได้⁹⁶ ในกรณีทรัพย์สินที่ให้เช่าเป็นสินทรัพย์ประเภททุนผลประโยชน์ที่ได้จากการขายจะเป็นผลได้จากทุนมิใช่เงินได้ทั่วไป ในทางตรงกันข้ามกรณีทรัพย์สินที่ให้เช่าเป็นสินค้ำคงคลังผลประโยชน์ที่ได้จากการขายจะเป็นเงินได้ทั่วไป นอกจากนี้ กรณีที่ผู้ให้เช่าหักค่าเสื่อมราคาใด ๆ จากทรัพย์สินที่ให้เช่าจะต้องนำค่าเสื่อมราคาที่ได้หักไปแล้วกลับมารวมคำนวณเป็นเงินได้⁹⁶ อย่างไรก็ตามกรณีและผู้เช่าเป็นรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลผู้ให้เช่าจะได้รับยกเว้นภาษีจากเงินได้ที่ได้รับจากการให้เช่าทั้งจำนวน (Tax-exempt lease)⁹⁷

ดังนั้น กรณีการให้เช่าแบบลิสซึ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กรมสรรพากรกำหนดจะได้รับการพิจารณาว่าเป็น Conditional Sale Agreement ในทางภาษีอากร หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการให้เช่าซึ่งมีสาระความเป็นจริงในการซื้อขายทรัพย์สินมิใช่เป็นการเช่าอย่างแท้จริง และเนื่องจากผู้ให้เช่าให้ผู้เช่าชำระราคาค่าทรัพย์สินเป็นรายงวดได้โดยไม่ต้องชำระเงินทั้งหมดเป็นงวดเดียวเท่ากับผู้ให้เช่าให้ผู้เช่ายืมเงินเพื่อจัดหาทรัพย์สินนั้น การให้เช่าดังกล่าวจึงถูกปฏิบัติเช่นเดียวกับการให้กู้ยืมเงิน ผู้เช่าจะเป็นผู้มีสิทธิหักค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่าย และผู้ให้เช่าจะต้องรับรู้ค่าลิสซึ่งที่ได้รับเป็นราคาซื้อขายทรัพย์สินบวกด้วยดอกเบี้ยตามระยะเวลาที่ให้เช่า มิใช่รับรู้เป็นค่าเช่าเช่นเดียวกับ True Lease

* ดอกเบียในอัตราลอยตัวจะเป็นดอกเบี้ยที่อิงดอกเบี้ยในอัตราตลาดซึ่งอาจเป็นดอกเบี้ยในตลาดลอนดอน (London Inter Bank Rate or LIBOR) หรือดอกเบี้ยในตลาดสิงคโปร์ (Singapore Inter Bank Rate or SIBOR)

⁹⁶ I.R.C. § 483

⁹⁶ I.R.C. § 1245 and § 1250

⁹⁷ C. Richard Baker Rick Stephan Hayes, Lease Financing, (A Ronald Press Publication, 1946), P. 146

3.2.1.7 สัญญาเช่าซื้อ

ตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ปรากฏบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการเช่าซื้อ ธุรกิจที่ใกล้เคียงการเช่าซื้อ คือ การเช่าทรัพย์สินแบบลิสซิงซึ่งมีเงื่อนไขให้ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิซื้อทรัพย์สินได้เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเช่า (lease-options) ซึ่งเป็นสัญญาซื้อขายโดยมีเงื่อนไขอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามจะมีความแตกต่างระหว่างสัญญาเช่าซื้อและสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิงที่มีเงื่อนไขให้สิทธิในการซื้อทรัพย์สิน เนื่องจากสัญญาเช่าซื้อตามกฎหมายไทยเมื่อผู้เช่าซื้อชำระค่าเช่าซื้อจนครบตามสัญญากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เช่าซื้อจะโอนไปเป็นของผู้เช่าซื้อทันที แต่กรณีของสัญญาให้เช่าแบบลิสซิงผู้เช่าจะต้องใช้สิทธิในการซื้อทรัพย์สินกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจึงจะโอนเป็นของผู้เช่า อย่างไรก็ตาม แนวทางการพิจารณาภาษีของค่าเช่าซื้อจะพิจารณาได้จากสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิงซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น

3.3 ผลได้จากทุน

ผลได้จากทุน (Capital Gains) เป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ประเภททุน (Capital Asset)

สินทรัพย์ประเภททุน (Capital Asset)^{๑๑} หมายถึง ทรัพย์สินซึ่งถือไว้โดยผู้เสียภาษี (ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับการค้าหรือธุรกิจของบุคคลนั้นหรือไม่) แต่ไม่รวมถึง

- (1) ทุนหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นสินค้าคงคลัง (inventory)
- (2) ทรัพย์สินซึ่งใช้ในการค้า หรือธุรกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้เกณฑ์การหักค่าเสื่อมราคา หรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งใช้ในการค้าหรือธุรกิจ
- (3) สิทธิ วรรณกรรม งานดนตรี งานศิลปะ บ้านที่ก ซึ่งผู้เสียภาษีเป็นผู้จัดทำ
- (4) สมุดบัญชี หรือตัวเงินที่ได้รับจากการดำเนินการค้าหรือธุรกิจ สำหรับการให้บริการหรือการขายสินค้าซึ่งเป็นสินค้าคงคลัง

^{๑๑} I.R.C. § 1221

(5) สิ่งพิมพ์ของรัฐบาลสหรัฐ ซึ่งได้รับจากรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลนอกเหนือจากการซื้อ

ดังนั้น จากบทบัญญัติของกฎหมายสินทรัพย์ประเภททุนจึงเป็นทรัพย์สินซึ่งถือครองไว้เพื่อการลงทุนมิใช่เพื่อการซื้อขายเช่นสินค้า หรือเพื่อใช้ในการดำเนินงานเช่นที่ดิน แต่จะรวมถึงเงินได้จากการเลิกบริษัท⁹⁹ เนื่องจากตามบทบัญญัติ I.R.C. § 331 เงินได้ที่ได้รับการเลิกบริษัทให้ถือเป็นเงินได้จากการแลกเปลี่ยนหุ้น โดยมีการกำหนดวิธีการจัดเก็บที่ใช้เฉพาะกับผลได้จากการขายหุ้น คือ การกำหนดตัวหุ้นเพื่อการคำนวณผลได้จากทุน ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากใบหุ้นที่ส่งมอบ กรณีที่เป็นการซื้อขายหลายครั้งหลายราคาและไม่อาจระบุราคาได้จะใช้หลักการบัญชีเข้าก่อนออกก่อน (First in First out or FIFO)¹⁰⁰ ซึ่งโดยทั่วไปผลได้จากทุนจะแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ¹⁰¹ ผลได้จากทุนที่เป็นมูลค่าเพิ่มขณะถือครอง (accrued capital gain) และผลได้

⁹⁹ พิกพ วีระพงษ์, "การเก็บภาษี CAPITAL GAINS ในประเทศไทย," เอกสารภาษีอากร : 49

¹⁰⁰ Jack Crestol and Herman M. Schnerder, Tax Planning for Investor, (Dow Jones-Irwin, 1983), P.60

¹⁰¹ คักรินทร์ ร่วมรังษี, "ปัญหาบางประการในการจัดเก็บภาษีเงินได้เกี่ยวกับการขายหุ้น," (วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 13

ผลได้จากทุนที่เป็นมูลค่าเพิ่มขณะถือครอง เป็นมูลค่าที่สูงขึ้นในระหว่างที่ถือครอง แม้ว่ายังไม่มีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนทรัพย์สินก็อาจมีราคาสูงขึ้นได้โดยดีตามราคาตลาด - กรณีประเทศไทยอนุญาตให้ตีราคาทรัพย์สินที่เป็นทุนเพิ่มสูงขึ้นได้แต่จะรับรู้มูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นเมื่อมีการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นจึงเป็นกรณีผลได้จากทุนที่เป็นมูลค่าเพิ่มขณะซื้อขายเป็นส่วนใหญ่ตามมาตรา 40 (4) (ข) และมาตรา 40 (8) แต่ก็มีการจัดเก็บภาษีผลได้จากทุนในลักษณะของมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในขณะถือครองตามมาตรา 40 (4) (ฉ) ซึ่งถือว่ามีเงินได้ผลได้จากทุนเมื่อมีการควบ การรับช่วง หรือเลิกบริษัท

จากทุนที่เป็นมูลค่าเพิ่มขณะซื้อขาย (realized capital gain) ในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา จะรับรู้ผลได้จากทุนเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้นเพื่อการจัดเก็บภาษีทั้งสองลักษณะและถือเป็นส่วนหนึ่งของเงินได้ทั่วไปซึ่งจะถูกจัดเก็บภาษีรวมกับเงินได้ทั่วไปทั้งในกรณีบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ยกเว้น ผลได้จากทุนจากสินทรัพย์ซึ่งถือครองไว้เป็นระยะเวลานาน Long Term Capital Gains จะถูกจัดเก็บภาษีในอัตราที่แตกต่างจากเงินได้ทั่วไป¹⁰² กล่าวคือ กรณีบุคคลธรรมดาจะเสียภาษี เช่นเดียวกับอัตรากำไรเงินได้ทั่วไปแต่จะมีอัตรากำไรสูงสุดไม่เกิน 28% อย่างไรก็ตาม กรณีเป็นสินทรัพย์ที่ถือครองไว้เกินกว่า 18 เดือนจะมีอัตรากำไรสูงสุดไม่เกิน 20% นอกจากนี้ ในกรณีที่มีผลขาดทุนจากทุน (Capital Loss) ผู้เสียภาษีสามารถนำผลขาดทุนจากทุนมาหักกับผลได้จากทุนในปีถัดมาได้จนกว่าผลขาดทุนจะหมดไป โดยทำการหักผลขาดทุนจากทุนจากเงินได้ที่ เป็น Short Term Capital Gains ก่อน และหลังจากนั้นจะสามารถนำผลขาดทุนที่เหลือไปหักกับ Long Term Capital Gains ในกรณีที่ มีผลขาดทุนเหลืออยู่จะสามารถนำไปหักกับเงินได้ทั่วไปได้ไม่เกินปีละ 3,000 เหรียญสหรัฐ¹⁰² และกรณีนิติบุคคลจะเสียภาษีในอัตราเดียวกันกับอัตรากำไรเงินได้ทั่วไปแต่จะมีอัตรากำไรสูงสุดไม่เกิน 35% และในกรณีที่ มีผลขาดทุนจากทุน (Capital Loss) ผู้เสียภาษีสามารถนำผลขาดทุนจากทุนมาหักกับผลได้จากทุนในปีถัดมาได้จนกว่าผลขาดทุนจะหมดไป โดยผลขาดทุนที่ยกยอดมาจากปีที่ผ่านมาจะถือว่าเป็น Short Term Capital Loss ทั้งหมด¹⁰³ อย่างไรก็ตาม ผู้เสียภาษีจะต้องทำการหักผลขาดทุนจากเงินได้ที่ เป็น Short Term Capital Gains ก่อน และหลังจากนั้นจะสามารถนำผลขาดทุนที่เหลือไปหักกับ Long Term Capital Gains แต่จะไม่สามารถนำผลขาดทุนไปหักกับเงินได้ทั่วไปได้ นอกจากนี้ นิติบุคคลผู้เสียภาษีจะ

---

* ผลได้จากทุนที่เป็นมูลค่าเพิ่มขณะซื้อขาย เป็นมูลค่าที่ได้รับเพิ่มขึ้นเมื่อนำทรัพย์สินออกซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน

** ผู้เขียนมิได้พิจารณาถึงสัญญาที่มีมูลค่าตามตลาด (marked to market contract) ซึ่งจะมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป เช่น สัญญาซื้อขายสินค้าล่วงหน้า (future contract) สัญญาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (currency contract) สัญญาออปชั่น (nonequity option contract or dealer equity contract) - I.R.C. § 1256

¹⁰² I.R.C. § 1212 (b) ประกอบ § 1211 (b)

¹⁰³ I.R.C. § 1212 (a)

ทำการหักผลขาดทุนย้อนหลังได้ไม่เกิน 3 ปี* และยกยอดผลขาดทุนไปหักกับผลได้จากทุนได้ไม่เกิน 5 ปี (carry the loss back three years and forward five years to match against capital gains in those years)¹⁰⁴

โดยสรุป จากหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้น การที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเก็บภาษีผลได้จากทุนจากสินทรัพย์ซึ่งถือครองไว้เป็นระยะเวลานานในอัตราที่ต่ำกว่าเงินได้ทั่วไปจะส่งผลให้ผู้เสียภาษีทำการหลีกเลี่ยงภาษี โดยการแปลงเงินได้ทั่วไปให้อยู่ในรูปผลได้จากทุนเพื่อรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ดีกว่า ซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ให้ทราบต่อไป

3.4 หลักการพิจารณาเงินได้ประเภทดอกเบี้ยตามสัญญาประเภทต่าง ๆ

การพิจารณาเงินได้ประเภทดอกเบี้ยตามสัญญาประเภทต่าง ๆ กรณีเป็นสัญญาที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ประเภทหนึ่งซึ่งให้ผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ยและไม่มีการจำหน่ายทรัพย์สินเข้ามาเกี่ยวข้องจะง่ายต่อการพิจารณาว่าเงินได้ดังกล่าวเป็นดอกเบี้ยหรือเป็นผลได้จากทุน ปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือ กรณีการจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักทรัพย์ประเภทหนึ่งไปก่อนที่หลักทรัพย์นั้นจะครบกำหนดไถ่ถอนเพื่อแปลงเงินได้ดอกเบี้ยให้เป็นผลได้จากทุน (conversion transaction) การกระทำได้กล่าวอาจส่งผลให้ได้รับการปฏิบัติทางภาษีที่ดีกว่ากรณีที่หลักทรัพย์ดังกล่าวเป็นหลักทรัพย์ซึ่งถือครองไว้ในระยะยาว (Long Term Capital Gains) ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษี

ผลได้จากทุนเป็นผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีได้รับจากการจำหน่ายทรัพย์สินประเภททุน (capital asset) ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ผู้เสียภาษีจัดหาเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงทุนมิใช่เพื่อการจำหน่ายอย่างสินค้าหรือเพื่อใช้ในการดำเนินงานอื่น ๆ ของตน สินทรัพย์ประเภททุนจะอยู่ภายใต้

---

* Taxpayer Relief Act 1997 ลดจำนวนปีที่นิติบุคคลสามารถนำผลขาดทุนจากทุนย้อนหลัง (carry back) ไปหักจากผลได้จากทุนในปีก่อน ๆ จาก 3 ปี คงเหลือเพียง 2 ปี

¹⁰⁴ Steven J. Rice, Introduction to Taxation 1995 Edition, (Ohio : South-west Publishing Co., 1994), P. 12-37

ได้กฎเกณฑ์การหักค่าเสื่อมราคา ดังนั้น กรณีที่ผู้เสียภาษีถือทรัพย์สินไว้อย่างสินค้า (inventory) ผลได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวถือเป็นเงินได้ทั่วไปมิใช่ผลได้จากทุน ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการหลีกเลี่ยงภาษี แม้จะมีการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวไป เนื่องจากไม่มีความแตกต่างทางอัตราภาษีระหว่างเงินได้ทั่วไปแม้จะต่างประเภทกัน

อย่างไรก็ตาม กรณีธุรกรรมการจำหน่ายทรัพย์สินประเภททุนมีลักษณะของคำตอบแทนของการใช้เงินรวมอยู่ด้วยไม่ว่าธุรกรรมนั้นจะมีการระบุดอกเบี้ยไว้ชัดเจนหรือไม่ก็ตาม ส่วนที่เป็นคำตอบแทนของการใช้เงินซึ่งคำนวณได้จากอัตราส่วนของต้นทุนซึ่งสัมพันธ์กับระยะเวลาจะถือเป็นดอกเบี้ยและจะถูกจัดเก็บภาษีเงินได้ทั่วไปมิใช่ผลได้จากทุน และส่วนที่เกินกว่าคำตอบแทนของการใช้เงินและเป็นผลประโยชน์ที่ได้มาจะถือว่าเป็นผลได้จากทุน ดังนั้น แม้จะมีการโอนทรัพย์สินดังกล่าวไปเพื่อแปลงเงินได้ดอกเบี้ยให้เป็นผลได้จากทุน ก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากคำตอบแทนจากการใช้เงินมิใช่ผลประโยชน์ที่ได้มาจากการจำหน่ายทรัพย์สิน ดังนั้น แม้จะมีการจำหน่ายทรัพย์สินไปก็ไม่ทำให้คำตอบแทนจากการใช้เงินกลายเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สิน

ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ปรากฏบทบัญญัติเป็นการทั่วไปที่ทำการแบ่งแยกระหว่างผลได้จากทุนและเงินได้ทั่วไป สำหรับกรณีการแปลงเงินได้ทั่วไปให้เป็นผลได้จากทุนเพื่อรับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ดีกว่า (conversion transaction) เนื่องจากธุรกรรมแต่ละประเภทที่ก่อให้เกิดผลได้จากทุนมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น การออกหลักทรัพย์ การให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่ง การขายผ่อนชำระ และการทำสัญญาป้องกันความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละธุรกรรมจะมีลักษณะแตกต่างกันไปจึงไม่สามารถบัญญัติกฎหมายให้มีลักษณะครอบคลุมทุก ธุรกรรมได้ ดังนั้น ตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีบทบัญญัติพิเศษเพื่อป้องกันการแปลงเงินได้ดังกล่าวเป็นแต่ละกรณีไป เช่น บทบัญญัติเกี่ยวกับการแปลงเงินได้ตามสัญญาป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ (hedging contract) และบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดผล

* บทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการแปลงเงินได้ตามสัญญาป้องกันความเสี่ยงกำหนดให้ผลได้จากทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ “ธุรกรรมการแปลงเงินได้” ถือเป็นเงินได้ทั่วไป (Capital Gain from the disposition of property that was part of a

ประโยชน์ที่ได้จาก Market Discount Bonds เป็นต้น ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการแปลงเงินได้ จะถูกพิจารณาจัดทำขึ้นกรณีที่ธุรกรรมดังกล่าวสามารถถูกแปลงจากเงินได้ทั่วไปให้เป็นผลได้จากทุนเพื่อรับการปฏิบัติทางภาษีที่ดีกว่า

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาผู้เขียนได้ทำการสรุปหลักเกณฑ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ในการแบ่งแยกเงินได้ประเภทดอกเบี้ยตามธุรกรรมประเภทต่าง ๆ ตลอดจนทำการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้รายได้เงินได้ตามธุรกรรมดังกล่าวภายใต้ระบบการจัดเก็บภาษีของกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาและระบบการจัดเก็บภาษีของกฎหมายไทย เพื่อให้ทราบความแตกต่างในการรับรู้รายได้ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น รายละเอียดดังนี้คือ

1. สัญญาขายลดหลักทรัพย์

กรณีบุคคลธรรมดาผู้ถือครองตราสารที่ออกโดยมีส่วนลด (O.I.D) จะต้องรับรู้ดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนตามระยะเวลา (accrued interest) โดยวิธีอัตราดอกเบี้ยสม่ำเสมอ (constant

---

"conversion transaction" will be partially recharacterized as ordinary income) - I.R.C. § 1258 (Omnibus Budget Reconciliation Act of 1993) ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของดอกเบี้ยซึ่งเพิ่มพูนในอัตราที่เหมาะสม (to the extent of the interest that would have compounded) - (Alvin C. Warren, "Commentary Financial Contract Innovation and Income Tax Policy," *Harvard Law Review*, Vol 107:460, (1993) : 475) ดังนั้น ในกรณีที่ผลตอบแทนเกิดจากการลงทุนที่ผู้เสียภาษีตกลงซื้อและขายหลักทรัพย์เดียวกันนั้น หรือสร้างสัญญาที่มี 2 สัญญาซ้อนกัน (created a straddle) หรือทำธุรกรรมซึ่งสร้างผลได้จากทุนหรือเข้าทำธุรกรรมแปลงเงินได้ซึ่งกำหนดโดยหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลัง (treasury regulations) ดอกเบี้ยจะถือเป็นส่วนหนึ่งของผลตอบแทนจากการลงทุนตามเวลาของผู้เสียภาษี (transactions in which substantially all of the taxpayer's expected net return is attributable to the "time value of the taxpayer's net investment") มิใช่เป็นผลได้จากทุนทั้งจำนวน

interest basis) หรืออัตราดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนด (yield to maturity) ซึ่งจะถือว่ามีส่วนลดเกิดเพิ่มพูนขึ้น (realized gain) ตามระยะเวลาการถือครองตราสาร และเสียภาษีโดยรับรู้ว่ามีเงินได้ส่วนลดเพื่อเสียภาษี (recognition gain) ทุก ๆ ระยะเวลา 6 เดือน (accrual period) หรือน้อยกว่าหากตราสารนั้นถึงกำหนดไถ่ถอนก่อนหรือถูกจำหน่ายไปก่อนครบกำหนดไถ่ถอน

ตัวอย่าง นาย ก ซื้อตราสารในราคาหน้าตัว 112 บาท กำหนดไถ่ถอน 1 ปี ในราคา 100 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี นาย ก จะต้องรับรู้ว่ามีส่วนลดเกิดขึ้นเพื่อเสียภาษีเมื่อครบกำหนด 6 เดือนนับแต่วันที่ถือครองตราสาร โดยเมื่อครบ 6 เดือน นาย ก จะมีเงินได้ดอกเบี้ย จำนวน 6 บาท โดยคำนวณจากวิธีอัตราดอกเบี้ยเมื่อถึงกำหนด ($112 - 100 = 12$ บาท) ผลตอบแทน 12 บาท ถือครอง 1 ปี เท่ากับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน ถือครอง 6 เดือนเท่ากับ 6 บาท

อย่างไรก็ตามกรณีที่ผู้ถือครองตราสารขายตราสารไปก่อนครบกำหนดที่จะต้องรับรู้ว่ามีส่วนลดที่เพิ่มพูนเพื่อเสียภาษี เป็นการแปลงเงินได้ส่วนลดให้เป็นผลได้จากทุน ส่วนของดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนตามระยะเวลาจะต้องรับรู้เป็นเงินได้ทั่วไปมิใช่ผลได้จากทุน และกรณีที่มีผลประโยชน์ส่วนที่เกินกว่าดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนตามระยะเวลาของตราสารจึงจะถือว่าเป็นผลได้จากทุน การจำหน่ายตราสารในราคาที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนตามระยะเวลาที่ถือครองตราสารจะเกิดในกรณีที่อัตราผลตอบแทนตามตราสารสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดในขณะที่จำหน่ายตราสารนั้น ผลประโยชน์ซึ่งได้จากการจำหน่ายตราสารซึ่งเกินกว่าดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนจะถือเป็นผลได้จากทุน เนื่องจากมิใช่ค่าตอบแทนจากการใช้เงินแต่เป็นประโยชน์ที่เพิ่มจากการถือครองตราสาร

ตามตัวอย่างข้างต้น กรณีที่นาย ก ขายตราสารที่ถือครองไปเมื่อถือครองได้ 4 เดือน ในราคา 105 บาท โดยรวมจำนวนดอกเบี้ยซึ่งเพิ่มพูนในราคาขายตราสารด้วย (dirty price) เป็นการแปลงเงินได้ดอกเบี้ยที่เพิ่มพูนให้เป็นผลได้จากทุน ซึ่งกรณีนี้จะเท่ากับนาย ก มี

เงินได้จากการจำหน่ายตราสารจำนวน 5 บาท ($105 - 100 = 5$) แต่อย่างไรก็ตามตามบทบัญญัติในเรื่องหลักเกณฑ์ของ O.I.D. ซึ่งมีขึ้นเพื่อป้องกันการแปลงเงินได้ นาย ก จะถือว่ามิเงินได้ส่วนลดที่เพิ่มพูนตามระยะเวลา 4 เดือนที่ถือครองและจะรับรู้ว่ามีเงินได้ส่วนลดเพื่อเสียภาษีเมื่อจำหน่ายตราสารจำนวน 4 บาท ตามระยะเวลาที่ถือครอง ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายตราสารจำนวน 4 บาท จึงต้องรับรู้เป็นเงินได้ทั่วไปประเภทดอกเบี้ยมิใช่ผลได้จากทุน และผลประโยชน์ที่เหลือ จำนวน 1 บาท $\{(105 - 100) - 4 = 1\}$ จะถือว่าเป็นผลได้จากทุน

หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะแตกต่างจากการจัดเก็บภาษีตราสารหนี้ตามกฎหมายไทย เนื่องจากตามประมวลรัษฎากรไทย ตราสารหนี้ซึ่งขายโดยรวมต้นทุนและดอกเบี้ยคงค้างที่เพิ่มพูนจนถึงวันที่ขาย (dirty price) ดอกเบี้ยคงค้างจะถูกจัดเก็บภาษีที่ผู้ขายในฐานะเป็นผลได้จากทุน เนื่องจากรูปแบบสัญญาเป็นรูปแบบผลต่างระหว่างราคาได้มากับราคาจำหน่ายตราสารหนี้ หรือเป็นเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ยในขณะเดียวกัน และดอกเบี้ยคงค้างดังกล่าวซึ่งเป็นต้นทุนที่ผู้ซื้อจ่ายไปให้แก่ผู้ขายจะถูกจัดเก็บภาษีที่ผู้ซื้อหรือผู้ทรงตราสารคนสุดท้ายในฐานะเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลด* ที่ได้รับจากตราสารโดยไม่ถือว่าเป็นการคืนทุนของผู้ซื้อ ส่งผลให้เงินได้จำนวนเดียวกันถูกจัดเก็บภาษี 2 ครั้ง แม้กรมสรรพากรจะมีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยภาษีอากรที่ 31/2538 เรื่องภาษีธุรกิจเฉพาะ ฐานภาษีสำหรับรายรับประเภทดอกเบี้ยตามมาตรา

กรณีส่วนลดเฉพาะกรณีที่ไม่มีการขายตราสารให้บุคคลธรรมดาและผู้ทรงคนสุดท้ายเป็นนิติบุคคลต่างประเทศซึ่งจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายจากส่วนลดที่ได้รับโดยไม่หักต้นทุน แต่กรณีที่มีการขายตราสารให้บุคคลธรรมดาและมีการจัดเก็บภาษีที่ผู้ทรงตราสารซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาคนแรกแล้วจะไม่มี ความซ้ำซ้อนทางภาษีที่ผู้ทรงคนสุดท้าย แต่อาจมีความซ้ำซ้อนทางภาษีที่ผู้ทรงซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาคนแรก ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 126

91/5 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งมีคำวินิจฉัยว่า ฐานภาษีธุรกิจเฉพาะสำหรับรายรับประเภทดอกเบี้ย ตามมาตรา 91/5 แห่งประมวลรัษฎากร หมายถึง จำนวนดอกเบี้ยส่วนที่คำนวณตามระยะเวลาที่ สถาบันการเงินถือตราสารหนี้เท่านั้น ไม่รวมถึงดอกเบี้ยค้างรับซึ่งแฝงอยู่ในขณะที่ได้รับตราสารหนี้ มาซึ่งเป็นส่วนของต้นทุนในการคำนวณดอกเบี้ย คำวินิจฉัยดังกล่าวใช้บังคับกับภาษีธุรกิจเฉพาะ เท่านั้นมิได้ใช้กับภาษีเงินได้ ดังนั้น กรณีภาษีเงินได้ยังคงมีการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนในเงินได้จำนวน เดียวกันอยู่ แต่เนื่องจากนิติบุคคลจะเสียภาษีจากกำไรสุทธิ ดังนั้น สามารถนำต้นทุนดอกเบี้ย ค้างรับมาหักออกจากเงินได้ที่ได้รับได้ แต่กรณีบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลต่างประเทศซึ่งมิได้ ประกอบกิจการในประเทศไทยจะไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ได้ ดังนั้น จะถูกจัดเก็บภาษีจาก ต้นทุนซึ่งจ่ายไปเพื่อให้ได้ตราสารนั้นมา

2. ส่วนเกินจากการซื้อตราสาร (premium)

2.1 acquisition premium หมายถึง กรณีตราสารหนี้ซึ่งผู้ซื้อต้องจ่ายส่วนต่าง ระหว่างอัตราดอกเบี้ยตามราคาหน้าตัวกับอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาดให้แก่ผู้ขายนอกเหนือจาก ราคาขายตัวตามปกติ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาดต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ระบุในตราสาร เป็นส่วนเกินจากการซื้อตราสารและถือเป็นราคาทุนซึ่งผู้ซื้อสามารถนำมาหักออกจากผลประโยชน์ ที่ได้รับได้

อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวภายใต้ประมวลรัษฎากรไทย บุคคลธรรมดาผู้ซื้อ ตราสารในตลาดรองโดยจ่ายส่วนเกินหรือพรีเมียมเพื่อให้ได้มาซึ่งตราสารให้กับผู้ขาย หลักเกณฑ์ ทางภาษีอากรจะไม่ถือว่าพรีเมียมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนในการได้มาซึ่งตราสารของผู้ซื้อ ในทางกลับกันผู้ซื้อจะถูกจัดเก็บภาษีจากผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งจำนวนกรณีถือตราสารไว้จน ครบกำหนดไถ่ถอน ดังนั้น ต้นทุนในการได้มาซึ่งตราสารดังกล่าวจะถือเป็นเงินได้ของผู้ซื้อมิใช่การ คำนวณ และในแนวทางเดียวกันกรณีของนิติบุคคลต่างประเทศซึ่งมิได้ประกอบกิจการในประเทศไทย แต่จะมีการภาษีหัก ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่ได้รับจากประเทศไทย จะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายจาก ผลประโยชน์ที่ได้รับโดยรวมต้นทุนดังกล่าวเช่นกัน

2.2 callable premium หมายถึง กรณีตราสารหนี้ซึ่งถูกไถ่ถอนก่อนครบกำหนด ระยะเวลาการไถ่ถอนตราสาร และผู้ออกตราสารจ่ายส่วนเกินกว่าราคาตราสารให้แก่ผู้ถือครองตรา

สารหรือฟรีเมียมในการไถ่ถอนตราสารเป็นค่าตอบแทนจากการที่ผู้ถือครองตราสารยินยอมให้ผู้
ออกตราสารไถ่ถอนตราสารได้ก่อนครบกำหนดไถ่ถอนตราสาร ซึ่งจะเกิดในกรณีที่อัตราดอกเบี้ย
ตามราคาหน้าตั๋วของตราสารสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดในขณะนั้น การไถ่ถอนตราสารก่อน
ครบกำหนดเพื่อออกตราสารใหม่ในอัตราดอกเบี้ยตามราคาตลาดย่อมมีต้นทุนทางการเงินต่ำกว่า
กรณีที่ผู้ออกตราสารจ่ายค่าตอบแทนตามตราสารจนครบกำหนด ส่วนเกินจากการไถ่ถอนตราสาร
คืนก่อนกำหนดที่ผู้ถือครองตราสารได้รับถือเป็นเงินได้ทั่วไปประเภทดอกเบี้ยมิใช่ผลได้จากทุน
เนื่องจากเป็นค่าตอบแทนจากการใช้เงินซึ่งคำนวณได้โดยสัมพันธ์กับระยะเวลา มิใช่ผลประโยชน์ที่
เพิ่มพูนจากการลงทุนในตราสารนั้น

ตัวอย่าง บริษัท ก ออกหุ้นกู้ในราคา 100 บาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี
เป็นระยะเวลา 10 ปี กำหนดจ่ายผลตอบแทนให้ทุก ๆ 6 เดือน จำหน่ายให้แก่ นาย ข จำนวน 1
หุ้น ต่อมาอัตราดอกเบี้ยในตลาดลดลงเหลือร้อยละ 10 ต่อปี บริษัท ก ย่อมไม่ต้องการจ่ายผล
ตอบแทนให้นาย ข จำนวนร้อยละ 12 ต่อ ปี เป็นระยะเวลา 10 ปี แทนที่จะจ่ายผลตอบแทนเพียง
ร้อยละ 10 ต่อปี ในต้นเงินจำนวนเดียวกัน ดังนั้น บริษัท ก ย่อมต้องทำการไถ่ถอนหุ้นดังกล่าว
จากนาย ข อย่างไรก็ตามบริษัท ก จะต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่นาย ข เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการที่
นาย ข ยินยอมให้ไถ่ถอนตราสารก่อนกำหนด นอกเหนือไปจากดอกเบี้ยตามอัตราหน้าตั๋วซึ่ง
คำนวณจนถึงวันไถ่ถอน เพื่อทดแทนดอกเบี้ยที่นาย ข จะไม่ได้รับจากการถือครองหุ้นต่อไป ซึ่งค่า
ตอบแทนดังกล่าวเป็นค่าตอบแทนที่นาย ข ได้รับจากการให้บริษัท ก ใช้เงินของตนจึงถือเป็นส่วน
หนึ่งของดอกเบี้ยที่นาย ข ได้รับ

อย่างไรก็ตาม ค่าตอบแทนที่นาย ข ได้รับดังกล่าว ตามกฎหมายไทยไม่ถือเป็น
ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ เนื่องจากขณะที่
บริษัท ก ไถ่ถอนตราสาร ตราสารยังไม่ถึงกำหนดไถ่ถอน ดังนั้น ค่าตอบแทนที่นาย ข ได้รับจึงมิ
ใช่ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่าย แต่เป็นผลต่างระหว่างราคาที่ได้มากับราคาจำหน่าย
ไปหรือผลได้จากทุน และเป็นเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ยในขณะเดียวกัน เนื่อง
จากเป็นค่าตอบแทนจากการใช้เงินซึ่งสามารถคำนวณได้เป็นอัตราส่วนของต้นเงินโดยสัมพันธ์กับ
ระยะเวลา ดังนั้น เงินได้ดังกล่าวอาจจะถูกจัดเก็บภาษีแตกต่างกันตามประเภทเงินได้ที่กฎหมาย
จัดเก็บ ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการจัดเก็บภาษี ในขณะที่ความไม่แน่นอนดังกล่าวจะไม่

เกิดขึ้นในระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งยึดสาระของเงินได้ในการกำหนดประเภทของเงินได้

3. สัญญาซื้อคืนหลักทรัพย์ (REPO)

REPO หมายถึง ธุรกิจซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงที่จะขายหลักทรัพย์ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งและผูกพันที่จะซื้อคืนหลักทรัพย์ดังกล่าวในวันที่กำหนดในอนาคต หรือเมื่อใช้สิทธิซื้อคืนในราคาที่กำหนด ดังนั้น ธุรกิจการขายและซื้อคืนหลักทรัพย์ดังกล่าวโดยทั่วไปจะมีลักษณะของการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งก่อให้เกิดผลได้จากทุนจากการจำหน่ายทรัพย์สิน (Securities Lending Transaction) ในกรณีที่ผู้ขายทำการหักกลบลบหนี้ในการขายหลักทรัพย์ไปและซื้อหลักทรัพย์ดังกล่าวคืนในครั้งต่อมา หากมีผลขาดทุนจากการขายจะไม่สามารถรับรู้ได้จนกว่าจะมีการจำหน่ายหลักทรัพย์ดังกล่าวไปเป็นการถาวรหากเป็นการขายหลักทรัพย์และซื้อคืนภายใน 30 วัน (wash sale) ในทางตรงกันข้ามกรณีที่มีผลกำไรผู้ขายจะต้องรับรู้เป็นเงินได้ทันที อย่างไรก็ตาม กรณีที่เป็นการทำสัญญาซื้อคืนหลักทรัพย์ที่มีลักษณะดังระบุไว้ใน Revenue Ruling 74-27 ดังกล่าวจะถูกปฏิบัติเป็นการกู้ยืมโดยมีหลักประกันและถูกจัดเก็บภาษีดอกเบี้ย (Securitized Money Loans) เนื่องจากโดยสาระของสัญญาเป็นกรณีที่ผู้ซื้อหลักทรัพย์จะต้องถือครองหลักทรัพย์ดังกล่าวไว้และจะทำการขายไม่ได้จนกว่าผู้ซื้อจะผิดสัญญาไม่ทำการซื้อคืนซึ่งส่งผลให้ธุรกิจการขายและซื้อคืนหลักทรัพย์ดังกล่าวมิใช่เป็นธุรกรรมการขายหลักทรัพย์อย่างแท้จริง แต่มีสาระเป็นการกู้ยืมเงินโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกันหนี้ นอกจากนี้ ค่าตอบแทนที่ผู้ซื้อได้รับจากสัญญาซื้อคืนหลักทรัพย์จะคำนวณจากอัตราดอกเบี้ยในขณะนั้นตามระยะเวลาที่ผู้

wash sale หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งขายหลักทรัพย์ใด ๆ ซึ่งรวมไปถึงตราสารหนี้ และซื้อคืนภายใน 30 วันซึ่งหลักทรัพย์เดียวกันนั้น (both sell and purchase "substantially identical" stocks or bonds within 30 days) ผู้เสียภาษีจะไม่สามารถหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการขายหลักทรัพย์ดังกล่าวและซื้อคืนภายใน 30 วันได้จนกว่าจะมีการขายหลักทรัพย์ดังกล่าวไปเป็นการถาวร แต่ในกรณีที่มีผลกำไรผู้เสียภาษีจะต้องรับรู้ผลกำไรที่เกิดขึ้นทันที (หลักเกณฑ์นี้จะไม่ใช้กับผู้ลงทุนที่เป็นบริษัทนายหน้าหรือผู้ค้าหลักทรัพย์ และไม่ใช้กับการขายสินค้าล่วงหน้า (futures contract) หรือการขายพืชผลทางการเกษตร (commodity))

ขายจะต้องซื้อคืน ซึ่งคำพิพากษาในคดี United States V. Manko ได้วินิจฉัยว่ากรณีที่ผู้เสียภาษีทำการขายตราสารโดยทำสัญญาว่าจะซื้อตราสารที่ขายดังกล่าวคืน ณ วันที่กำหนดในอนาคต เป็นกรณีที่ผู้ขายทำการกู้ยืมเงินจากผู้ซื้อตราสารในจำนวนที่ขายซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยเท่ากับส่วนต่างระหว่างราคาขายกับราคาซื้อคืน ตามหลัก Substance over Form ดังนั้น แม้จะเป็นรูปแบบการทำสัญญาซื้อคืนหลักทรัพย์แต่โดยแท้จริงเป็นการกู้ยืมเงินโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกันการกู้ยืม (secured loan) ผลประโยชน์ใด ๆ ที่จ่ายโดยผู้ขายในการซื้อคืนหลักทรัพย์จะเป็นการจ่ายค่าตอบแทนจากการใช้เงินให้กับผู้ซื้อมากกว่าที่จะเป็นผลประโยชน์ที่ผู้ซื้อได้จากการขายหลักทรัพย์ ดังนั้น ผู้ซื้อหลักทรัพย์ในสัญญาซื้อคืนซึ่งมีลักษณะดังกล่าวจะต้องรับรู้ผลประโยชน์ค่าตอบแทนจากการใช้เงินที่ได้รับเป็นดอกเบี้ยทั้งจำนวนมิใช่ผลได้จากทุน

กรณีดังกล่าวจะแตกต่างจากการรับรู้รายได้ตามสัญญาขายและซื้อคืนหลักทรัพย์ภายใต้ประมวลรัษฎากรไทย เนื่องจากกรมสรรพากรถือว่าสัญญาขายและซื้อคืนหลักทรัพย์เป็นกำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์ เงินได้จากธุรกรรมดังกล่าวจึงถือเป็นผลได้จากทุน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเงินได้ตามสัญญาขายและซื้อคืนหลักทรัพย์ดังกล่าวมีลักษณะของค่าตอบแทนจากการใช้เงิน ซึ่งถือเป็นเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ดังนั้น การจัดเก็บภาษีโดยคำนึงถึงรูปแบบสัญญามากกว่าสาระ ส่งผลให้เงินได้ที่มีสาระเป็นดอกเบี้ยอาจถูกจัดเก็บภาษีแตกต่างกันไป และก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในการจัดเก็บภาษี ตลอดจนการหลีกเลี่ยงภาษีโดยการแปลงรูปแบบเงินได้ประเภทดอกเบี้ยให้อยู่ในรูปผลได้จากทุน เพื่อรับการปฏิบัติทางภาษีที่ดีกว่า เช่น การยกเว้นภาษีผลได้จากทุนจากหลักทรัพย์ซึ่งมีได้ออกโดยมีส่วนลดตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 126 ข้อ 2 (30) ซึ่งไม่สามารถจะทำได้หากเป็นการจัดเก็บภาษีตามระบบรวมเงินได้

4. สัญญาซื้อขายผ่อนชำระ

สัญญาซื้อขายผ่อนชำระ ผลประโยชน์ที่ได้จากการขายจะถูกรับรู้เป็นผลได้จากทุน (capital gains) ในกรณีทรัพย์สินที่ขายเป็นสินทรัพย์ประเภททุน หรือเงินได้ทั่วไปจากการขายทรัพย์สิน (ordinary income) ในกรณีทรัพย์สินที่ขายเป็นสินทรัพย์อื่น ๆ และเงินได้ดอกเบี้ยซึ่งเป็นเงินได้ทั่วไปที่ผู้ขายได้รับจากการที่ตกลงให้ผู้ซื้อชำระเงินค่าสินค้าเป็นรายงวดได้โดยไม่ต้องชำระเป็นครั้งเดียว ตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้หลักค่าของเงินตามเวลาในการคำนวณเงินผ่อนชำระที่ผู้ขายได้รับทั้งหมดมาเป็นมูลค่าปัจจุบันเพื่อแบ่งแยกดอกเบี้ย

และผลได้จากทุนหรือเงินได้ทั่วไปจากการขายทรัพย์สิน โดยมูลค่าปัจจุบันของราคาขายทั้งหมด (เงินผ่อนชำระที่ได้รับทั้งหมด) เป็นราคาขายทรัพย์สินนั้นโดยไม่มีการผ่อนชำระ ดังนั้น ผลได้จากทุนคือราคาขายทรัพย์สินตามมูลค่าปัจจุบันหักด้วยต้นทุนของทรัพย์สิน และดอกเบี้ยคือจำนวนที่เพิ่มจากราคาขายทรัพย์สินตามมูลค่าปัจจุบัน

กรณีประเทศไทยจะจัดเก็บภาษีดอกเบี้ยจากการขายผ่อนชำระเป็นเงินได้ประเภทดอกเบี้ยเช่นเดียวกับการจัดเก็บภาษีตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา โดยคำนึงถึงสาระของดอกเบี้ย อย่างไรก็ตามเป็นการจัดเก็บภาษีแตกต่างจากรูปร่างประเภทอื่น ๆ เนื่องจากจากรูปร่างประเภทอื่นยึดหลักรูปแบบของสัญญาเหนือกว่าสาระ ดังนั้น กรณีของสัญญาซื้อขายผ่อนชำระหากยึดหลักรูปแบบสำคัญกว่าสาระ ดอกเบี้ยจากการซื้อขายผ่อนชำระจะต้องเสียภาษีเป็นเงินได้จากการพาณิชย์ตามมาตรา 40 (8) ตามรูปแบบสัญญาซื้อขายผ่อนชำระ ดังนั้น การที่ดอกเบี้ยจากการขายผ่อนชำระถูกจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ยตามมาตรา 40 (4) (ก) จึงเป็นการจัดเก็บภาษีที่ไม่สอดคล้องกับจรรยาบรรณประเภทอื่น ๆ

5. สัญญาลิสซิ่ง

สัญญาลิสซิ่งที่มีดอกเบี้ยแฝงอยู่ คือ สัญญาลิสซิ่งทางการเงิน และสัญญาขายและเช่ากลับที่จัดทำขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี ตามหลักเกณฑ์ทางภาษีอากรประเทศสหรัฐอเมริกา พิจารณาสัญญาให้เช่าทรัพย์สินแบบลิสซิ่งดังกล่าวเป็นสัญญาซื้อขายโดยมีเงื่อนไข (Condition Sale Contract) ซึ่งผู้ให้เช่าจะต้องรับรู้ว่าเช่าในแต่ละงวดที่ได้รับเป็นการคืนเงินทุนและดอกเบี้ย โดยคำนวณจากมูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าตามหลักดอกเบี้ยทบต้น (compounding) ดังนั้น ส่วนที่เป็นมูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าจะเป็นราคาขายทรัพย์สินนั้นโดยไม่มีการผ่อนชำระ และผลได้จากทุนคือ มูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าหักด้วยต้นทุนของทรัพย์สินที่ให้เช่า อย่างไรก็ตาม ส่วนที่เกินกว่ามูลค่าปัจจุบันของค่าเช่าจะถือเป็นดอกเบี้ยที่แฝงอยู่ในค่าเช่า เนื่องจากกรณีการซื้อขายแบบมีเงื่อนไขดังกล่าว (condition sale agreement) เป็นการจัดการทางการเงินหรือการให้กู้ยืมมากกว่าที่จะเป็นการให้เช่าทรัพย์สินอย่างแท้จริง โดยผู้ให้เช่าจะให้ความสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้เช่าในการจัดหาทรัพย์สินมาเพื่อการใช้งาน ดังนั้น ค่าเช่าที่ชำระจึงมีส่วนของค่าตอบแทนจากการใช้เงินและถือเป็นดอกเบี้ยมากกว่าที่จะเป็นค่าเช่า

ประมวลรัษฎากรไทยบัญญัติจัดเก็บภาษีเงินได้ตามสัญญาให้เข้าทรัพย์สินแบบ
 ลิสซึ่งไม่ว่าประเภทใดเป็นค่าเช่า โดยถือว่าเป็นรูปแบบของการใช้สอยทรัพย์สินมิใช่รูปแบบของ
 การใช้สอยเงินอันส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษี โดยการแปลงรูปแบบของการกู้ยืมให้อยู่ในรูป
 แบบของการใช้สอยทรัพย์สิน เพื่อได้รับการปฏิบัติทางภาษีที่ดีกว่า กรณีดังกล่าวจะไม่สามารถทำ
 ได้ภายใต้ระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งพิจารณาสาระมากกว่ารูปแบบ ดังนั้น
 ค่าเช่าซึ่งมีลักษณะของค่าตอบแทนจากการใช้เงิน แม้ว่าจะเป็นรูปแบบของการใช้สอยทรัพย์สินจะ
 ถูกจัดเก็บภาษีเงินได้ดอกเบี้ยโดยไม่มีคำหนึ่งถึงรูปแบบ ในทางตรงกันข้ามภายใต้ระบบการจัด
 เก็บภาษีอากรของประเทศไทยซึ่งจะพิจารณารูปแบบมากกว่าสาระ เงินได้ที่มีลักษณะเดียวกันอาจ
 จะถูกจัดเก็บภาษีแตกต่างกันตามประเภทสัญญาที่กฎหมายแบ่งแยก

โดยสรุป จากการศึกษาการจัดเก็บภาษีตามระบบกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา
 ธุรกิจโดยทั่วไปจะใช้หลักค่าของเงินตามเวลา (present value) เพื่อพิจารณาดอกเบี้ยที่แฝงอยู่
 ในธุรกรรมต่าง ๆ อันเป็นค่าตอบแทนจากการใช้เงิน และใช้สำหรับการแบ่งแยกระหว่างผลได้จาก
 ทุนและดอกเบี้ยที่เป็นเงินได้ของผู้เสียภาษีในกรณีที่อัตราดอกเบี้ยไม่ปรากฏหรือธุรกรรมมิได้
 ระบุดอกเบี้ยโดยชัดแจ้ง และกรณีที่ธุรกรรมมีการระบุดอกเบี้ยไว้ชัดแจ้งและไม่เป็นอัตราดอกเบี้ย
 ที่ต่ำกว่าราคาตลาดที่เป็นธรรมของอัตราดอกเบี้ย (fair market value of interest) เงินได้ดัง
 กล่าวจะถูกรับรู้และเสียภาษีเป็นดอกเบี้ยตามหลักเกณฑ์ทางภาษี

นอกจากนี้ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีได้ทำการแบ่งแยกประเภทเงินได้เพื่อเสีย
 ภาษีแตกต่างกัน โดยเป็นการจัดเก็บภาษีตามระบบรวมเงินได้ (Global Type) ดังนั้น กรณีที่เป็น
 ผลได้จากทุนระยะสั้นแล้วจะไม่มี ความแตกต่างทางด้านภาวะภาษีและไม่มี ความจำเป็นที่จะต้อง
 แบ่งแยกระหว่างผลได้จากทุนและดอกเบี้ย หรือผลได้จากทุนกับเงินได้ทั่วไปประเภทอื่น ๆ เนื่อง
 จากผลได้จากทุนถือเป็นเงินได้ประเภทหนึ่ง ซึ่งจะถูกจัดเก็บภาษีในอัตราและลักษณะเดียวกันกับ
 เงินได้ประเภทอื่น ๆ และในทางที่สอดคล้องกันการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาปรับเงินได้ประเภท
 ต่าง ๆ เพื่อจัดเก็บภาษีตามลักษณะของเงินได้โดยมิได้ยึดรูปแบบของสัญญา (Substance over
 Form) เงินได้ประเภทเดียวกันหรือเงินได้ที่มีลักษณะเดียวกันจะถูกจัดเก็บภาษีโดยไม่มี ความแตกต่าง
 ทางด้านภาวะภาษีแม้จะอยู่ในรูปแบบใดหรือธุรกรรมใด หลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเป็นไปใน
 ทิศทางที่ตรงกันข้ามกับระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศไทยซึ่งยึดหลักรูปแบบสัญญาทาง
 กฎหมายสำคัญกว่าสาระ (Form over Substance) กล่าวคือ เงินได้ประเภทดอกเบี้ยภายใต้

ระบบการจัดเก็บภาษีอากรของประเทศไทยซึ่งแทรกซึมหรือแฝงอยู่ในธุรกรรมรูปแบบต่าง ๆ จะถูกจัดเก็บภาษีแตกต่างกันไปตามประเภทสัญญาที่กฎหมายจัดเก็บดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สถานการณ์ดังกล่าวนอกจากจะส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้เสียภาษีซึ่งมีเงินได้ในลักษณะเดียวกันแต่มีรูปแบบสัญญาแตกต่างกันแล้ว ยังก่อให้เกิดการหลีกเลี่ยงภาษี ตลอดจนการบิดเบือนรูปแบบในการประกอบธุรกรรมทางการค้าซึ่งผู้เขียนจะวิเคราะห์ให้ทราบต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย